

Analyseinstitut for Forskning er et sektorforskningsinstitut under Forskningsministeriet.

Analyseinstitut for Forskning skal bl.a.:

- gennem egen forskning og udredning styrke grundlaget for det forskningsrådgivende system og for forskningspolitiske beslutninger,
- fremme en kvalificeret offentlig debat om forskningspolitiske spørgsmål,
- frit kunne påtage sig forsknings- og udredningsopgaver inden for instituttets formål

Gennem instituttets rapportserie håber vi at kunne være med til at belyse forskningens rolle i samfundet.

Sektorforskningens roller og rammebetingelser

Rapport fra
Analyseinstitut for Forskning
1998/7

Sektorforskningens roller og rammebetingelser
Rapport fra Analyseinstitut for Forskning 1998/7

Rapporten er udgivet af:
Analyseinstitut for Forskning
Finlandsgade 4
8200 Århus N
Tlf. 8942 2394
Fax 8942 2399
E-mail: afsk@afsk.au.dk

Publikationen udleveres gratis
så længe lager haves
ved henvendelse til udgiveren

Publikationen kan også hentes på
Analyseinstitut for Forsknings hjemmeside:
www.afsk.au.dk

Tryk: CC PRINT 92 APS
Oplag: 1.500
ISBN: 87-90698-08-8
ISSN: 1398-1471

Grafisk opsætning: NewCom

Pia Kallehauge,
Kristian Kindtler og
Kamma Langberg

Sektorforskningens roller og rammebetingelser

Rapport fra
Analyseinstitut for Forskning
1998/7

Rapporter fra Analyseinstitut for Forskning

Rapport nr. 1 "Folk og forskning, danskernes opfattelse af forskning"

Rapport nr. 2 "Forskning i forskningsmidler, ansøgere til
Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd"

Rapport nr. 3 "Aviser om forskning, indholdsanalyse af avisernes
omtale af forskning og udviklingsarbejde"

Rapport nr. 4 "Folk og forskning, danskernes kilder til viden om forskning"

Rapport nr. 5 "Folk og forskning, danskerne om forskningspolitik"

"Nordisk FoU-statistik for 1995 og statsbudgetanalyse 1997"

Rapport nr. 6 "Kan den økonomiske teori forklare omfanget af forskning
og udvikling i danske virksomheder?"

Forord

Analyseinstitut for Forskning rettede efter opfordring fra Forskningsministeriet sin opmærksomhed mod sektorforskningens institutioner med henblik på at belyse udviklingen i forholdet mellem basisfinansiering og andre former for finansiering af en række af disse institutioners indkomst. Efter henvendelse fra Danmarks Forskningsråd blev denne opgave udvidet til at omfatte sektorforskningsinstitutioners relation til ressortministerierne.

Opgaven blev derefter af Danmarks Forskningsråd afgrænset til at omfatte sektorforskningsinstitutioner i fire forskellige ministerier: Forskningsministeriet, Fødevarerministeriet, Miljø- og Energiministeriet og Socialministeriet.

Udgangspunktet for den her fremlagte rapport er en analyse, der sigter mod at løse de af Danmarks Forskningsråd i skrivelse af 10. marts 1998 stillede opgaver: Beskrivelse af sektorforskningens udvikling gennem den seneste halve snes år. Sektorforskningsinstitutionernes relation til ressortministeriet. Institutionernes interne styrings- og ledelsesforhold. Institutionernes samfundsrelevans og Hvad er institutionernes styrke i følge egen opfattelse. Det skal bemærkes, at instituttet med henvisning til den korte tid, der var til rådighed til projektet tog forbehold over for den opgave, der lå i at belyse den samfundsmæssige »nyttéværdi«, idet der – tidsrammen taget i betragtning - ikke var mulighed for at inddrage bredere samfundsmæssige vurderinger.

Analysen er gennemført på basis af materiale som regnskaber, udviklingskontrakter, hjemmesider, interviews samt en medarbejderundersøgelse, og vi takker hermed alle, der har været inddraget som dataleverandører til denne analyse.

Rapporten er skrevet af Pia Kallehauge, Kristian Kindtler og Kamma Langberg. Kamma Langberg har været projektleder.

Karen Siune
Direktør
13. november 1998

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Indholdsfortegnelse	5
1. Indledning	7
1.1 Undersøgelsens formål og temaer	8
1.2 Afgrænsning af institutionerne	10
1.3 Sektorforskningsloven fra 1995	12
1.4 Rapportens opbygning	13
2. De enkelte ministerier og deres tilknyttede sektorforsknings-	
 institutioner - en oversigt	14
2.1 Forskningsministeriet og de tilknyttede sektor-	
forskningsinstitutioner	15
2.2 Fødevarerministeriet og de tilknyttede	
sektorforskningsinstitutioner	19
2.3 Miljø- og Energiministeriet og de tilknyttede	
sektorforskningsinstitutioner	25
2.4 Socialministeriet og de tilknyttede	
sektorforskningsinstitutioner	28
3. De enkelte sektorforskningsinstitutioner (beskrivelser)	32
3.1 Dansk Rumforskningsinstitut (DRI)	32
3.2 Forskningscenter Risø (Risø)	36
3.3 Analyseinstitut for Forskning (AFSK)	41
3.4 Center for Sprogteknologi (CST)	41
3.5 Center for Freds- og Konfliktforskning (COPRI)	44
3.6 Institut for grænseregionsforskning (IFG)	46
3.7 Bornholms Forskningscenter (BFC)	49
3.8 Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU)	51
3.9 Danmarks JordbrugsForskning (DJF)	55
3.10 Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut (SJFI) .	58
3.11 Statens Skadedyrlaboratorium (SSL)	61
3.12 Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS)	64
3.13 Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV)	69
3.14 Institut for Fødevarerundersøgelser og Ernæring, Veterinær-	
og Fødevaredirektoratet (IFE, VFD) og Institut for	
Fødevaresikkerhed og Toksikologi, Veterinær- og	
Fødevaredirektoratet (IFT, VFD).	71
3.15 Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse	
(GEUS)	74
3.16 Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)	79
3.17 Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL)	83
3.18 John F. Kennedy Instituttet (JFK)	88
3.19 Socialforskningsinstituttet (SFI)	90

4. Tværgående overvejelser	93
4.1 Styringsmekanismer	93
4.2 Resultatkontrakter/udviklingskontrakter/ramme- og aktivitetsplaner	96
4.3 Kvalitetssikring	99
4.4 Formidling og resultatindikation	103
4.5 Ledelsen af sektorforskningsinstitutionerne	107
4.6 Medarbejderne på sektorforskningsinstitutionerne	113
4.7 Samarbejdet mellem ressortministerier og sektorforskningsinstitutioner	133
4.8 Sektorforskningsinstitutionernes finansieringsforhold	135
5. Sektorforskningsinstitutionernes rammebetingelser 1998 ...	145
5.1 Beskrivelse af sektorforskningens udvikling gennem den seneste halve snes år	145
5.2 Sektorforskningsinstitutionernes relation til ressortministeriet	147
5.3 Institutionernes interne styrings- og ledelsesforhold	149
5.4 Hvad er institutionernes styrke ifølge egen opfattelse ? ...	150
5.5 Spørgsmål, der har vist sig undervejs i forløbet	150
Metode	151
Oplysninger om antal medarbejdere, udgifter og indtægter i de enkelte år.	152
Kilder	156
Generelt	156
Forskningsministeriet	157
Fødevareministeriet	160
Miljø- og Energiministeriet	163
Socialministeriet	165
Forkortelsesliste	167

1. Indledning

En væsentlig del af dansk forskning er placeret sammen med undervisningen på det videregående niveau på de højere læreanstalter, hvor dobbeltbegrebet forskningsbaseret undervisning hører hjemme. Anden forskning udføres i sammenhæng med kulturelle institutioner som f.eks. museerne, hvor dobbeltbegrebet den forskningsbaserede udstilling befinder sig, og der udføres derudover forskning i sammenhæng med løsning af administrative opgaver således f.eks. i relation til lovgivningsarbejde, hvor den forskningsbaserede udredningsvirksomhed udgør en central del af idealet om den vidensbaserede styring og regulering.

I forbindelse med løsning af opgaver til brug for beslutninger i et (i princippet) vidensbaseret styringssystem og i forbindelse med løsning af konkrete problemer er der til stadighed brug for forskning, der kan danne baggrund for disse beslutninger, opstille problemerne (gerne før de kommer på den politiske dagsorden) og løse dem.

Denne sidste type af forskning finder i mange tilfælde sted på sektorforskningsinstitutioner, der er knyttet til et bestemt ministerium (ressortministeriet).

Hertil kommer forskning i emner, der er af betydning for den økonomiske udvikling på længere sigt, f.eks. forskning, der kan støtte bestemte industrier eller konkrete erhverv. Denne forskning støttes også af det offentlige.

Samlet set udgør den offentligt betalte forskning en stor del af det samlede danske forskningssystem, men de forskellige dele af systemet har meget forskellige vilkår.

Danmarks Forskningsråd besluttede i begyndelsen af 1998 at gennemføre en analyse af sektorforskningens rolle i forskningssystemet og af de rammebetingelser, under hvilke sektorforskningen fungerer.

Fire delopgaver i det af Danmarks Forskningsråd opstillede problemkatalog er søgt afdækket af Analyseinstitut for Forskning, og det er resultaterne herfra, der fremlægges i denne rapport.

1.1 Undersøgelsens formål og temaer

De fire delopgaver, som Analyseinstituttet har arbejdet med ud fra Danmarks Forskningsråds projektbeskrivelse, er jf. oplægget:

1. Beskrivelse af sektorforskningens udvikling gennem den seneste halve snes år

Det er en opgave at få klarlagt, hvilke ændringer der er sket med hensyn til virksomhedsprofil, formål med og rammebetingelser for institutionerne. En beskrivelse af institutionernes faglige status søges så langt der er basis herfor givet på grundlag af gennemførte forskningsfaglige evalueringer i perioden. Der gives en aktuel profilbeskrivelse med sigte på at identificere grænseflader til andre institutioner.

2. Sektorforskningsinstitutionernes relation til ressortministeriet

Der gennemføres en analyse af institutionernes:

finansielle situation, basismidler, komme-til midler opnået i fri konkurrence samt aftale midler. Hvordan er balancen og samspillet mellem interne og eksterne midler? Der søges gennemført en analyse af regler og praksis for udbud af forskningsmidler *bidrag* til ressortministeriers rådgivningsbehov *styring*: resultatkontrakter strategiplaner *graden af uafhængighed* (er institutionerne at betragte som myndigheder i offentlighedslovens forstand, eller er rådgivningen til ressortministeriet et internt anliggende?) *tidsanvendelsen til rådgivnings-, monitorerings- og forskningsopgaverne*. Er forholdet mellem de forskellige typer opgaver optimal. Har institutionerne tilstrækkelige rammer til at sikre kompetenceopbygningen?

3. Institutionernes interne styrings- og ledelsesforhold

Bestyrelse, direktion, ansættelsesvilkår, personaleomsætning, omstillings-evne og fleksibilitet.

4. Hvad er institutionernes styrke ifølge egen opfattelse?

Det søges afdækket, hvad institutionerne selv mener, de er gode til; hvad opfatter de respektive institutioner selv som deres bedste kort.

Kilde: Skrivelse af 10. marts fra Danmarks Forskningsråd

Hertil kommer et femte delspørgsmål, som Analyseinstitut for Forskning kun i begrænset omfang har kunnet belyse; institutionernes samfundsrelevans. Dette spørgsmål tog vi forbehold over for i starten af projektet.

Overordnet set er der tale om en kortlægning af sektorforskningens rammebetingelser og en beskrivelse af den rolle, sektorforskningen har - både i relation til ressortområdet og i relation til den samlede forskning på de respektive områder.

Udgangspunktet for kortlægningen af de enkelte institutioner har været en række analysetemaer:

- Institutionens historie (med hovedvægt på perioden fra 1990)
- Institutionens finansielle forhold, med hovedvægt på basisbevilling og samlede indtægter
- Institutionens samarbejde med og grænseflader i forhold til andre tilsvarende institutioner og til uddannelsesinstitutioner
- Institutionens relationer til ressortministeriet og andre ministerier
- Institutionens vidensområde/medarbejderstab
- Institutionernes styring

Analysetemaerne belyses fra ledelsens synsvinkel (direktion og bestyrelse), fra ressortministeriets synsvinkel og fra medarbejdernes synsvinkel.

De enkelte temaer kombineres, således at bl.a. institutionens bevillinger ses over en årrække, og at den nye stillingsstruktur inddrages i forbindelse med en beskrivelse af medarbejdernes situation.

Den økonomiske udvikling, forholdet til ressortministeriet og den overordnede strategi i forhold til samarbejde med andre institutioner belyses med udgangspunkt i samtalerne med direktør og bestyrelsesformand og offentliggjort materiale som forskningsstatistikken, årsberetninger, finanslovene for de seneste år o. lign. Som noget nyt er der i de seneste år udarbejdet virksomhedsregnskaber. Da disse indeholder en række centrale oplysninger, der er opgjort på næsten samme måde for alle institutionerne, har de været en væsentlig kilde i forbindelse med beskrivelsen af situationen for de seneste år. De enkelte ressortministerier er også blevet besøgt.

De enkelte projektområder (vidensområder) belyses både gennem offentliggjort materiale som resultatkontrakter o. lign. og gennem spørgsmål til medarbejderne; det enkelte vidensområde sættes i relation til den enkelte medarbejder, institutionens historie og den måde, som medarbejderne opfatter forholdet til ressortministeriet og andre samarbejdspartnere på. Det konkrete samarbejde med andre institutioner f.eks. i relation til uddannelse (herunder ph.d.-grader) belyses også gennem spørgsmål til medarbejderne, ligesom den faktiske mobilitet både internt og eksternt belyses gennem spørgeskemaet¹.

¹ En publikation med en nøjere gennemgang af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen er ved at blive udarbejdet.

Institutionerne er meget forskellige, så der vil både være tale om spørgsmål, der er fælles for samtlige institutioner, og institutionsspecifikke spørgsmål.

Udgangspunktet for kortlægningen af institutionens placering i det overordnede billede tages i følgende temaer:

- Ministeriernes brug af forskning og redegørelser med hovedvægten på sektorforskningsinstitutionerne
- Erhvervenes brug af forskningsinstitutionerne
- Samarbejdsaftaler med andre

De valgte ministerier repræsenterer både fordelings- og produktionssiden i samfundsøkonomien, og de tilknyttede forskningsinstitutioner har allerede af den grund forskellige rammebetingelser. Udgangspunktet for beskrivelsen er her samtaler i ministerierne, betænkninger, samarbejdsaftaler o. lign.

1.2 Afgrænsning af institutionerne

Sektorforskningsinstitutionerne kan afgrænses på forskellig vis, f.eks. til institutioner, der indgår i Sektorforskningens Direktørkollegium eller til institutioner, der er omfattet af Sektorforskningsloven (Lov nr. 1076, 1995).

Kortlægningen er jf. Danmarks Forskningsråds oplæg begrænset til "Sektorforskningsinstitutionerne under Forskningsministeriet, Fødevareministeriet, Miljø- og Energiministeriet og Socialministeriet".

Analyseinstitut for Forskning valgte herudfra at medtage de institutioner, der er opført under det enkelte ministerium i Finansloven for 1998, og som samtidig indgår i Sektorforskningens Direktørkollegium. De institutioner, der er tilført ministerierne fra andre områder (f.eks. fra Sundhedsministeriet) er beskrevet med samme tidsperspektiv som de andre institutioner. De institutioner, der er fragået et af de medtagne ministerier til et uden for undersøgelsesområdet, er ikke medtaget.

En del af undersøgelsens formål er at beskrive de rammer, som institutionerne har. Derfor kunne en afgrænsning også tage udgangspunkt i de sektorforskningsinstitutioner, der fuldt ud er omfattet af Loven om sektorforskningsinstitutioner (Lov nr. 1076, 1995). Nogle af institutionerne er ikke omfattet af alle bestemmelser, og det måtte derfor overvejes, om de skulle udgå af undersøgelsen.

En del af diskussionerne om udviklingen af sektorforskningsinstitutionerne har handlet om sikring af kvalificerede medarbejdere på institutionerne og dermed om den nye stillingsstruktur (hvor et element har været, at forskerne på sektorforskningsinstitutionerne skulle opfylde samme formelle krav som forskere på de højere læreanstalter). En anden del har omhandlet institutionernes uafhængighed, der blandt skulle sikres gennem oprettelsen af bestyrelser.

Institutionerne falder som nævnt i to grupper; de institutioner, hvor alle reglerne gælder, og de institutioner, hvor kun nogle af reglerne gælder. Der er generelt set to områder, hvor reglerne ikke gælder for den sidste gruppe af institutionerne. Det er for det første reglerne om bestyrelserne og for det andet reglerne om stillingsstrukturen. Det drejer sig om fem institutioner - heraf fire under Fødevareministeriet. Da en del af undersøgelsen netop handler om bestyrelserne og stillingsstrukturen, har vi fundet det vigtigt at undersøge, hvilke konsekvenser det har, at de ikke er omfattet af alle regler. Derfor indgår disse fem institutioner på lige fod med de andre i beskrivelserne i det følgende.

Samlet betyder overvejelserne, at følgende institutioner indgår i undersøgelsen:

Forskningsministeriet:

1. Dansk Rumforskningsinstitut (DRI)
2. Forskningscenter Risø (Risø)
3. Analyseinstitut for Forskning (AFSK)
4. Center for Sprogteknologi (CST)
5. Center for Freds- og Konfliktforskning (COPRI)
6. Institut for grænseregionsforskning (IFG)
7. Bornholms Forskningscenter (BFC)

Fødevareministeriet:

1. Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU)
2. Danmarks JordbrugsForskning (DJF)
3. Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut (SJFI)
4. Statens Skadedyrlaboratorium (SSL)
5. Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS)
6. Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV)
7. Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring, Veterinær- og Fødevaredirektoratet (IFE)
8. Institut for Fødevarerikkerhed og Toksikologi, Veterinær- og Fødevaredirektoratet (IFT) hvor IFE og IFT er integrerede dele af Veterinær- og Fødevaredirektoratet (VFD)

Miljø- og Energiministeriet:

1. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS)
2. Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)
3. Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL)

Socialministeriet:

1. John F. Kennedy Institutet (JFK)
2. Socialforskningsinstitutet (SFI)

1.3 Sektorforskningsloven fra 1995

Nogle af sektorforskningsinstitutionerne havde allerede inden 1995 en selvstændig lov, andre styredes efter bekendtgørelser o.lign. Ved vedtagelsen af Sektorforskningsloven i 1995 ophævedes samtidigt de enkelte love, og der blev indført en række fælles bestemmelser.

Loven gælder for statslige institutioner, hvor forskning er en væsentlig del af aktiviteterne. Loven gælder ikke for institutioner, der er omfattet af Universitetsloven eller for uddannelsesinstitutioner, museer og lignende under Kulturministeriet. Loven gælder heller ikke for arkiver og biblioteker.

Loven gælder således ikke umiddelbart for selvejende institutioner - alligevel er Bornholms Forskningscenter omfattet af f.eks. stillingsstrukturen for sektorforskningen, der blev fastlagt ved en senere bekendtgørelse.

På den ene side er de enkelte institutioner selvstændige institutioner under "vedkommende ministers ansvar", f.eks. fødevareministeren (ressortministeren). Det betyder, at de generelle regler for offentligt ansatte gælder, og at Forvaltningsloven gælder. På den anden side er der en række regler, der er fastlagt i loven, og regler, der kan fastlægges af forskningsministeren.

Ressortministeren kan anmode institutionen om at udføre forsknings-, udviklings-, udrednings- og rådgivningsopgaver i et fastlagt omfang. Hvordan det omfang fastlægges, er der ingen generelle regler for. Herudover kan institutionerne mod betaling udføre den samme type opgaver.

En af de generelle regler i loven er reglen om bestyrelsen. Bestyrelsen udpeges af ressortministeren, men formanden og bestyrelsens flertal skal være uafhængige af ressortministeren. Det betyder, at ansatte i ressortministeriet ikke kan sidde som formænd i "egne" sektorforskningsinstitutioner, men at de kan i andres. Det betyder også, at bestyrelserne er tænkt som et selvstæn-

diget organ. Som hovedregel sidder der en repræsentant for ministeriet i bestyrelsen. De medlemmer af bestyrelsen, der udpeges som følge af en faglig kompetence, udpeges af forskningsministeren. Men det betyder ikke, at ressortministeren ikke kan udnævne en forsker til at være formand for bestyrelsen. De konkrete regler er fastlagt i den vedtægt, som gælder for den enkelte institution. I lighed med reglerne for aktieselskabsbestyrelser er der mulighed for, at medarbejderne kan vælge repræsentanter til bestyrelsen.

Direktøren (eller hele direktionen, hvis der er flere direktører) indstilles af bestyrelsen, men ansættes/afskediges af ressortministeren. Det betyder, at direktøren på den ene side er stillet som en direktør i en privat virksomhed i forhold til, at det er bestyrelsen, der udpeger ham/hende, og på den anden side, at direktøren er omfattet af de offentlige regler for ledere (Tjenestemandsløven, lønrammer o.lign.).

Der står i loven, at sektorforskningsinstitutionerne deltager i uddannelsen af forskere inden for deres arbejdsområde. For nogle af institutionerne var dette nyt i 1995, for andre af institutionerne gælder det, at de i en årrække har haft speciale- og/eller ph.d.-studerende tilknyttet.

Loven er en rammelov, der senere er udfyldt med bl.a. bekendtgørelser om vedtægter og stillingsstruktur. De fleste af institutionerne er ældre end loven, hvilket bl.a. betyder, at man på institutionerne har haft en række regler, som fortsat kan gælde. Vedtægterne for de enkelte institutioner er også forskellige. Så selvom der er tale om en samlet lov, er de konkrete rammer for de enkelte institutioner forskellige.

1.4 Rapportens opbygning

Rapportens første hovedafsnit, afsnit 2, indeholder en oversigt over de fire ministerier og deres tilknyttede sektorforskningsinstitutioner. I dette afsnit vil ministeriernes egen brug af forskning som baggrund for beslutninger og ministeriernes styring af forskning i relation til deres ressortområde blive beskrevet.

Herefter vil de enkelte sektorforskningsinstitutioner, der indgår i undersøgelsen, blive beskrevet enkeltvis i afsnit 3. Beskrivelserne af institutionerne er ikke struktureret helt ens, men vidensområder, ledelsesforhold og forhold for medarbejdere samt udviklingen i de økonomiske vilkår er kort beskrevet i alle tilfælde. Forskellige typer af oplysninger er således inddraget for de enkelte institutioner, dels for at kunne belyse specielle vilkår for den konkrete

institution (f.eks. SVS' handelsvirksomhed), dels for at kunne belyse generelle problemer, der vedrører mange af institutionerne. Herudover er enkelte institutioners forhold f.eks. i relation til kvalitetssikring fremhævet, således at disse institutioner kan anvendes som case i relation til en tværgående diskussion. Disse cases er placeret i de relevante tværgående afsnit.

I afsnit 4 behandles en række tværgående spørgsmål:

- Forskningsmedarbejdernes vilkår, der hovedsageligt bygger på den spørgeskemaundersøgelse, der blev foretaget juli/august/september 1998. I alt ca. 1000 akademiske medarbejdere med forskning som arbejdsområde besvarede skemaerne. Da en del af skemaerne kom retur mere end en måned for sent i forhold til den fastsatte tidsfrist, er ikke alle besvarelser inddraget i de her fremlagte resultater. En særskilt rapport med resultaterne af medarbejderundersøgelsen er under udarbejdelse.
- Styringsmekanismer, herunder kvalitetssikringen, hvor enkelte institutioners forhold bliver brugt som cases.
- Ledelsen af sektorforskningsinstitutionerne, der hovedsageligt bygger på interviews af direktører og bestyrelsesformænd.
- Sektorforskningsinstitutionernes finansieringsforhold, der behandler forhold mellem intern og ekstern finansiering bl.a. med udgangspunkt i en række cases.

Det sidste hovedafsnit, afsnit 5, indeholder en beskrivelse af sektorforskningens roller og rammebetingelser med udgangspunkt i de institutioner, der er inddraget i undersøgelsen.

Rapporten afsluttes med et afsnit om de anvendte metoder.

2. De enkelte ministerier og deres tilknyttede sektorforskningsinstitutioner - en oversigt

Kortlægningen tager udgangspunkt i fire ministerier, der ikke bare ressortmæssigt, men også historisk er meget forskellige.

En af sektorforskningsinstitutionernes opgaver er at yde "ministeriebetjening"², dvs. rådgive ministeriet og de tilknyttede styrelser. Denne rådgivning

² Ordene 'ministeriebetjening' og 'ministerbetjening' kan anvendes på forskellige måder: For det første kan "ministeriebetjening"/"ministerbetjening" dække over den pligt, departement, styrelser, direktorater og sektorforskningsinstitutioner har over for deres ressortministerium til at udføre mere eller mindre afgrænsede opgaver. Denne pligt til f.eks. at besvare spørgsmål gælder som hovedregel kun "eget" ministerium og ikke andre ministerier. For det andet kan "ministerbetjening"/"ministeriebetjening" anvendes i forbindelse med det, der går direkte til ministeren dvs. fra departementet. I denne rapport anvendes ordet "ministeriebetjening" i den første betydning.

kan ske på baggrund af de oplysninger, som institutionerne har fra den statistik, de opbygger, eller af den overvågning, de udfører. Men den kan også bestå i rådgivning baseret på videnskabelige undersøgelser, der bliver sat i gang som følge af en forespørgsel. Nogle henvendelser fra ministeriet eller styrelserne kan besvares inden for få dage, andre kan tage betydeligt længere tid. For de egentlige forskningsopgaver gælder det, at de kan aftales, og at institutionen i det tilfælde kan få en "aftalebevilling". Fødevareministeriet, Miljø- og Energiministeriet og Socialministeriet, der alle i 1997 anvendte rådgivning og undersøgelser fra "egne" sektorforskningsinstitutioner i sagsbehandlingen, gav ved Analyseinstitut for Forsknings besøg på institutionerne udtryk for, at den forskningsbaserede rådgivning var nødvendig for at sikre sagsbehandlingskvaliteten, og der var i alle tre ministerier tilfredshed med institutionernes ydelser. Der var også enighed om vigtigheden af, at man kunne få løst opgaver med kort varsel på ministeriets "egne" forskningsinstitutioner.

Fødevareministeriet og Miljø- og Energiministeriet har hver især flere institutioner tilknyttet, der både yder ministeriebetjening og udfører mange opgaver for de tilknyttede erhverv. Socialministeriet har et meget specialiseret institut og et enkelt andet institut tilknyttet. Dette ministerium er - målt i relation til forskningens omfang - det mindste ministerium i undersøgelsen.

For Forskningsministeriet gælder det særlige, at under dette ministerium hører en række sektorforskningsinstitutioner, der i princippet ikke yder ministeriebetjening f.eks. i form af rekvireret forskning fra ministeriet. Der er her i et vist omfang tale om institutioner, der på den ene side ikke problemløst har kunnet henføres til et enkelt ministerium og på den anden side ikke umiddelbart kan tilknyttes et enkelt universitet.

2.1 Forskningsministeriet og de tilknyttede sektorforskningsinstitutioner

Forskningsministeriet er et relativt nyt ministerium, der blev dannet i 1993. Dannelsen af ministeriet var bl.a. en følge af den forøgede opmærksomhed på forskningen i sig selv og på sammenhængen mellem erhvervsudvikling og forskning. Administrativt set havde hovedparten af forskningspolitikken tidligere været knyttet til undervisningen (på universitetsniveau) og dermed til Undervisningsministeriet. Ud over forskningen fik ministeriet også ansvar for IT- og telepolitikken.

I 1998 flyttede universiteterne og dermed universiteternes forskning fra Undervisningsministeriets ressortområde til Forskningsministeriets. Dette har

ikke haft nogen betydning for antallet af sektorforskningsinstitutioner inden for ministeriets område.

De sektorforskningsinstitutioner, der blev overflyttet fra Undervisningsministeriet i 1993, havde det til fælles, at de af en eller flere grunde ikke havde en logisk tilknytning til et bestemt ministerium; enten fordi deres hovedopgave/rolle var meget specifik, og/eller fordi deres oprettelse havde en speciel historisk baggrund, der havde gjort dem til forskningsinstitutioner og ikke til en del af et universitet. Det gælder for Institut for grænseregionsforskning (IFG). For Center for Sprogteknologi (CST) gælder det, at tilknytningen til et bestemt ministerium ikke var oplagt.

Forskningscenter Risø har altid haft en bred faglig profil og har, siden Folketinget i 1986 endeligt opgav planlægning af atomkraft i Danmark, rettet sin indsats mod områder, der nationalt var udpeget som strategisk vigtige, og hvor Risø besad den fornødne kompetence. Der er f.eks. tale om energiforskning, materialeforskning og plantebiologisk forskning. Risøs faglige bredde var en medvirkende grund til, at Risø blev overflyttet til det nyoprettede Forskningsministerium i 1993.

Bornholms Forsknings Center (BFC) blev oprettet som led i "Bornholmerpakken" i 1995.

Analyseinstitut for Forskning (AFSK) kom på Finansloven i 1996 og, instituttet blev opbygget i løbet af 1997 og foråret 1998. AFSK forventes i modsætning til de andre institutioner med tilknytning til Forskningsministeriet at skulle yde ministeriebetjening. Ministeriet har således kun et mindre sektorforskningsinstitut med en klar ministeriebetjeningsrolle og har af samme grund ikke et centralt udvalg, der skal samordne og afgrænse forskningen inden for ministeriets område.

Forskningsministeriet har forskning som ressortområde og, ministeriet betjener sig af Danmarks Forskningsråd, der rådgiver forskningsministeren om overordnede spørgsmål vedrørende dansk og international forskning. Herudover kan Folketinget og andre ministre indhente rådgivning hos Danmarks Forskningsråd.

For Forskningscenter Risø gælder det, at Risø på grund af sin historie og sin nationale og internationale position yder rådgivning til ministeriet. Risø er i henhold til sine vedtægter tillige forpligtet til at yde bistand til andre myndigheder inden for sine arbejdsområder, og Risø har en særlig forpligtelse til at sikre videngrundlaget for rådgivning om nukleare forhold.

En række andre centre (som f.eks. Det Danske Center for Menneskerettigheder), der får tilskud fra Forskningsministeriet, er ikke medtaget, da de ikke er sektorforskningsinstitutioner i snæver forstand, dvs. hverken omfattet af loven om sektorforskning eller tilknyttet Sektorforskningens Direktørkollegium.

Skematisk fremgår ændringerne i tilknytningen af skema 2.1.1

Den relative størrelse målt i antal ansatte og omsætning/bevilling i 1997 fremgår af tabel 2.1.1, hvor også de enkelte institutioners forskningsområder er nævnt.

Skema 2.1.1 Sektorforskningsinstitutioner med tilknytning til Forskningsministeriet

		Energi- ministeriet	Undervisningsministeriet			
1990		Forsknings- center Risø	Center for Freds- og konflikt- forskning	(EUROTRA)	Dansk Rumforsk- ningsinsti- tut	**Institut for grænse regions- forskning
1991				Center for Sprog- teknologi		
1993*						
1995	**Bornholms Forskningscenter					
1996	Analyseinstitut for Forskning					
1997	Forskningsministeriet					

* *Ministeriet oprettes*

** *Selvejende institution med lokal tilknytning*

Tabel 2.1.1 Oversigt over Forskningsministeriets sektorforskningsinstitutter 1997:

Institution	Forskningsområder/temaer	Personale	Bevillingsform, faktiske netttotal og samlede indtægter i 1997 mio.kr.
Dansk Rumforskningsinstitut (DRI)	<ul style="list-style-type: none"> • Astrofysik • Solsystemets fysik • Instrumentproduktion og -udvikling • Småsatelitprogram 	34 årsværk	Driftsbevilling Netttotal: 13,6 Indtægter i alt: 25,9
Forskningscenter Risø (Risø)	<ul style="list-style-type: none"> • Industrielle materialer • Nye funktionelle materialer • Optik og sensorsystemer • Planteproduktion og stofomsætning • Systemanalyse • Vindenergi og atmosfæriske processer • Nuklear sikkerhed 	899 årsværk	Statsvirksomhed Netttotal: 220,6 Indtægter i alt: 442,8
Analyseinstitut for Forskning (AFSK)	<ul style="list-style-type: none"> • Forskning i forskning • Vilkårene for forskning • Forskningens omfang og fordeling 	Under opbygning i 1997 (5 årsværk)	(Driftsbevilling Netttotal: 4,8 Indtægter i alt: 4,8)
Center for Sprogteknologi (CST)	<ul style="list-style-type: none"> • Sprogteknologi 	18 årsværk	Driftsbevilling Netttotal: 2,8 Indtægter i alt: 9,5
Center for Freds- og Konfliktforskning (COPRI)	<ul style="list-style-type: none"> • Europæisk sikkerhed • Militær restrukturering • Sikkerhed i Norden og i området omkring Østersøen • Intrastatslige konflikter • Global ledelse og fred 	15 årsværk	Driftsbevilling Netttotal: 3,8 Indtægter i alt 6,7
Institut for grænseregionsforskning (IFG)	<ul style="list-style-type: none"> • Den dansk-tyske grænse-region • Europæiske grænseregioner • Andre regioner i Danmark 	19 personer	Selvejende institution med tilskud på Finansloven og bevilling fra Sønderjyllands Amt. Tilskud: 2,4
Bornholms Forskningscenter (BFC)	<ul style="list-style-type: none"> • Turismeforskning • Regional udvikling 	20 ansatte heraf 14 forskere	Selvejende institution med tilskud på Finansloven Tilskud: 5,4

Kilder: Udviklingskontrakter, Forslag til Finanslov 1999, Virksomhedsregnskab 1997, Årsberetninger (IFG)

2.2 Fødevarerministeriet og de tilknyttede sektorforskningsinstitutioner

Det nuværende Fødevarerministerium er dannet op gennem 1990'erne. Der har været tale om en række omstruktureringer, hvor slutresultatet blev en sammenkobling af producent og forbruger i et helhedsorienteret Ministerium for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, i daglig tale kaldet Fødevarerministeriet, der blev dannet i sin nuværende form i 1996/1997.

Ministeriet har tilkendegivet, at det lægger stor vægt på, at institutionerne har det nødvendige vidensberedskab til brug for ministeriets myndighedsvaretagelse. I den forbindelse betragtes det som afgørende, at ministeriet har mulighed for at pålægge institutionerne at udføre opgaver i et rimeligt omfang inden for basisbevillingerne samt at igangsætte forskning inden for konkrete emner. Denne mulighed er særegen for sektorforskningen og anses af ministeriet for urealistisk under en anden organisationsform. I denne sammenhæng pointeres det, at ministeriets sektorforskningsinstitutioner er uafhængige i deres valg af metode, men ikke i valg af forskningsområde. Institutionerne har således ikke fuld forskningsfrihed, men derimod fuld metodefrihed.

Ministeriets sektorforskning har således to mål: Det ene er at fastholde et højt vidensniveau til gavn for fødevarer-, jordbrugs- og fiskeriområdet og i den forbindelse sikre grundlaget for de strategiske politiske satsninger, og det andet er at understøtte myndighedsopgaver.

Efter en række mindre justeringer blev de tidligere erhvervsministerier, Landbrugsministeriet og Fiskeriministeriet, lagt sammen med virkning fra 1995. Levnedsmidlerne blev knyttet til den samlede "kæde" i 1996/1997 med flytningen af den daværende Levnedsmiddelstyrelse og af sagsområder med tilknytning til ernærings- og levnedsmiddellovgivningen fra Sundhedsministeriet.

Som følge af ændringerne i ressortområder og som et led i den overordnede forskningsstrategi på området er flere af forskningsinstitutionerne blevet lagt sammen, og nogle har fået en ændret forskningsprofil. De nuværende institutioner er præsenteret i tabel 2.2.1, og hovedlinierne i strukturændringerne fremgår af skema 2.2.1.

Skema 2.2.1 Sektorforskningsinstitutioner med tilknytning til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri fra 1990 til 1997

1990	Sundhedsministeriet Levnedsmiddelsevrylsen		Fiskeriministeriet		Landbrugsministeriet										
1991	Inst. for Levnedsmiddelkemi og Ernæring	Inst. for Toksikologi	Danmarks Fiskeri og Havundersøgelser	Inst. for Ferskvands- og Havfiskeri og Fiskepleje	Fiskeriministeriets forsøgs- laboratorium	Statens Jordbrugs-økonomiske Inst.	Statens Jordbrugs-økonomiske Inst.	Statens Jordbrugs-økonomiske Inst.	Statens Husdyrsforsøg	Statens Husdyrsforsøg	Statens Planteavl-forsøg	Statens Skadedyrlaboratorium	Statens Veterinære Serum-laboratorium	Statens Veterinære Inst. for Virus-forskning	Forsknings-scenariet for Skov & Landskab
1994			Danmarks Fiskerirundersøgelser												
1995															
1997	Del af Veterinær og Fødevarerdirektoratet		Institut for Fødevarer- og Toksikologi				Danmarks Jordbrugs Forskning								
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri															
Miljø- & Energi- ministeriet															

**Tabel 2.2.1 Oversigt over Fødevareministeriets
sektorforskningsinstitutioner 1997:**

Institution	Forskningsområder/-temaer	Personale 1997	Bevillingsform, faktiske nettotal og samlede indtægter i 1997 mio.kr.
Danmarks Jordbrugs-Forskning (DJF)	<ul style="list-style-type: none"> • Fødevarer • Husdyravl og genetik • Husdyrernæring og Fysiologi • Husdyrsundhed og Velfærd • Jordbrugssystemer • Plantevækst og Jord • Jordbrugsteknik • Prydplanter • Plantebiologi • Plantebeskyttelse 	1048 årsværk heraf tilskudsfinansieret forskning: 403	Driftsbevilling Nettotal: 196,7 Indtægter i alt: 478,9 (FFL99: Statsvirksomhed)
Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU)	<ul style="list-style-type: none"> • Havmiljø og havfiskeri • Ferskvandsfiskeri • Forædling 	266 årsværk	Driftsbevilling Nettotal: 92,2 Indtægter i alt: 170,4
Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut (SJFI)	<ul style="list-style-type: none"> • Jordbrugspolitik • Jordbrugets driftsøkonomi • Fiskeriøkonomi og forvaltning 	53 årsværk heraf til forskning: 33,7	Driftsbevilling Nettotal: 22,1 Indtægter i alt: 34,9
Statens Skadedyrlaboratorium (SSL)	<ul style="list-style-type: none"> • Basal biologi • Monitorings- og detektionsmetoder • Forebyggelsesmetoder • Mikrobiologisk bekæmpelse • Biologisk bekæmpelse • Fysisk bekæmpelse • Kemisk bekæmpelse • Resistensforskning • Integreret skadedyrsbekæmpelse 	40 årsværk heraf tilskudsfinansieret forskning: 5	Driftsbevilling Nettotal: 10,0 Indtægter i alt: 17,8
Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS)	<ul style="list-style-type: none"> • Beredskab i forhold til sygdomme hos husdyr og levnedsmiddelbårne zoonoser • Diagnostik • Produktion og import af vacciner 	381 årsværk heraf forskning og udvikling: 116	Statsvirksomhed Nettotal: 54,4 Indtægter i alt: 330,4
Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV)	<ul style="list-style-type: none"> • Beredskab og diagnostik i forhold til alvorlige virus sygdomme hos huspattedyr • Beredskab og diagnostik i forhold til eksotiske virus sygdomme hos huspattedyr • Rådgivning vedrørende virus og virusinfektioner 	139 årsværk heraf forskning og udvikling: 34	Driftsbevilling Nettotal: 18,0 Indtægter i alt: 55,0

Veterinær- og fødevarerdirektoratet (VFD) Institut for Fødevarerundersøgelser og Ernæring (IFE)	<ul style="list-style-type: none"> • Vaccineproduktion og vaccineteknologisk viden • Levnedsmidlers indhold af ønskede og uønskede stoffer • Danskernes kostvaner 	*176 personer i alt heraf 64 forskere, sagsbehandlere og chefer	Ikke selvstændig bevilling men del af større statsvirksomhed
Veterinær- og fødevarerdirektoratet (VFD) Institut for Fødevaresikkerhed og Toksikologi (IFT)	<ul style="list-style-type: none"> • Almen toksikologi • Biokemisk og molekylær toksikologi • Mikrobiologisk sikkerhed 	*86 personer i alt heraf 45 forskere, sagsbehandlere og chefer	Ikke selvstændig bevilling men del af større statsvirksomhed

Kilder: Forslag til Finanslov 1999, Virksomhedsregnskaber for 1997, Ramme- og aktivitetsplan for VFDs institutter.

På nuværende tidspunkt (1998) er fire af institutionerne placeret som selvstændige institutioner med kontakter til både afdelinger i ministeriet (f.eks. Afdeling for Landbrug og Afdeling for Fiskeri) og til Strukturdirektoratet (Forsknings- og udviklingsafdelingen, Forskningssekretariatet), der har en koordinerende rolle i forhold til ministeriets forskning. To af institutionerne er selvstændige institutioner, der ud over kontakt til afdelinger i ministeriet og med Strukturdirektoratet har en tæt kontakt til Veterinær- og Fødevarerdirektoratet i forbindelse med myndighedsberedskabet, og to institutter er placeret som integrerede dele af Veterinær- og Fødevarerdirektoratet.

Placeringerne er både historisk og praktisk bestemt.

For de fire institutioner Danmarks JordbrugsForskning (DJF), Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU), Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut (SJFI) og Statens Skadedyrlaboratorium (SSL) gælder alle bestemmelserne for sektorforskningsinstitutionerne. Alle fire har i hele perioden haft driftsbevillinger over Finansloven. Af Forslag til Finanslov for 1999 fremgår det, at det foreslås, at DJF fremover skal være statsvirksomhed.

De to selvstændige institutioner, Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS) og Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV) med tilknytning til Veterinær- og Fødevarerdirektoratet, har begge beredskabsopgaver. De skal således i tilfælde af alvorlige sygdomme hos dyr kunne varetage diagnosticering og producere specielle sera og vacciner. Disse beredskabsopgaver er

hovedårsagen til, at SVS og SVIV ikke har bestyrelser. Den nye stillingsstruktur for sektorforskningen gælder for begge institutioner, da denne opfattes som en måde til fortsat at sikre forskningens kvalitet. En del af bestyrelsernes generelle rolle er at danne kritisk modspil til direktionerne - også på det forskningsstrategiske område. Derfor har disse to institutioner et selvstændigt rådgivende forskningsudvalg, Det Rådgivende Veterinære Forskningsudvalg, til at varetage denne rolle.

SVS er en statsvirksomhed, mens SVIV i lighed med resten af ministeriets forskningsinstitutioner har en driftsbevilling.

Veterinær- og Fødevaredirektoratet (VFD) blev dannet i sin nuværende form i 1997 ved en sammenlægning af Veterinærdirektoratet (fra det tidligere Landbrugs- og Fiskeriministerium) og Levnedsmiddelstyrelsen, der kom fra Sundhedsministeriets ressortområde ved udgangen af 1996.

Levnedsmiddelstyrelsen havde to institutter, Institut for Toksikologi og Institut for Levnedsmiddelkemi og Ernæring som integrerede dele af styrelsen. Disse to institutters forskning var begrundelsen for, at den daværende Levnedsmiddelstyrelse var et sektorforskningsinstitut.

Da de to institutter i dag er integrerede dele af VFD, er VFD i dag en sektorforskningsinstitution i lovens forstand. De to institutter hedder nu Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring (IFE) og Institut for Fødevarer sikkerhed og Toksikologi (IFT).

Ligesom for SVS og SVIV er der nedsat et rådgivende forskningsudvalg, Det rådgivende Forskningsudvalg for Fødevarer sikkerhed og Ernæring, for IFT og IFE.

IFT og IFE havde ikke dengang (og har heller ikke nu) selvstændige bevillinger, hvilket har vanskeliggjort opgørelserne af f.eks. udgifterne for de to institutter. VFD er med virkning fra 1. januar oprettet som statsvirksomhed med en samlet driftsbevilling, og der er her specificeret to underkonti med relation til de to institutter fra 1999.

Medarbejderne ved VFDs institutter ansættes efter den ordinære stillingsstruktur for staten som faglige medarbejdere (specialister), ikke som administrative medarbejdere (generalister), hvilket betyder, at de ikke er omfattet af rokeringsreglerne, der gælder for de administrative medarbejdere, og heller ikke af den stillingsstruktur, der gælder for andre sektorforskningsinstitutioner. Der har fra den tidligere Levnedsmiddelstyrelse været en tradition for

mobilitet i forhold til styrelsens administrative funktioner, samtidig med at forskerne indgik (som specialister) i en række råd og nævn (bl.a. i EU-regi).

Fødevarerministeriet har et overordnet, rådgivende forskningsudvalg (i henhold til Loven om Danmarks Forskningsråd og offentlige forskningsråd). Udvalget skal bl.a. rådgive om ministeriets samlede forskningsbevillinger, ligesom det rådgiver om forskningsprogrammer og behandler institutionernes udkast til ramme- og aktivitetsplaner og de opfølgende statusrapporter.

Landbrugsministeriet (der nu er en del af Fødevarerministeriet) havde allerede i 1990 et rådgivende forskningsudvalg, ligesom forskningsinstitutionerne under dette ministerium i en lang periode har haft ramme- og aktivitetsplaner fulgt af en resultatopfølgning. I forbindelse med dette er der også udarbejdet kortlægninger, der i detaljer følger op på det enkelte projekt. Kortlægningen er i de enkelte år tilpasset de aktuelle styringsbehov, og opgørelsesmetoderne har derfor ændret sig i takt med dette.

Systemet med ramme- og aktivitetsplaner, der efterfølgende følges op i kortlægningen, har mange fælles træk med Risøs "Mål, ramme og resultater"-system og med de udviklings- og resultatkontrakter, der er indgået med en række sektorforskningsinstitutioner inden for de seneste år.

Indtil videre har Fødevarerministeriet indgået resultatkontrakt med Danmarks JordbrugsForskning i 1998, og der er planer om at indgå flere kontrakter.

Ministeriet lægger vægt på, at erhvervet medfinansierer den anvendelsesorienterede forskning på institutionerne. Denne medfinansiering kommer for en stor dels vedkommende fra "produktionsafgiftsfondene", også kaldet "promilleafgiftsfondene". Fondene har løbende indtægter fra to kilder; produktionsafgifter (afgifter opkrævet pr. produceret enhed) og - efter 1995 - "tilbageførsel til erhvervet" af pesticidafgifterne. Disse fonde anvendte i 1996 193,6 mio. kr. til forskning og udvikling, og en del af disse midler anvendtes til projekter, der medfinansieres af institutionerne, eller til konkrete opgaver, der løses mod fuld betaling (indtægtsdækket virksomhed). I princippet er fondene selvejende, men ministeren udpeger bestyrelserne efter udtalelse fra de repræsentative brancheforeninger (ministeriet har ikke en repræsentant i bestyrelsen).

Fondene og deres historie må ses i relation til, at den enkelte producent (landmand/gartner) ikke er "stor nok" til selv at forske og udvikle, samt at resultatet som oftest vil komme hele erhvervet til gode, fordi det kun sjældent vil være muligt at beskytte resultatet med patenter inden for området. Samlet

betyder det, at hvis erhvervet og/eller det offentlige ønsker forskning og udvikling inden for dette område, så må man lave en model med kollektiv betaling. Fondene ligner nogle af de store private fonde, der inden for andre områder støtter forskning og udvikling; de er selvstændige, de får løbende midler fra en eller flere virksomheder, og de samarbejder med offentlige institutioner om projekter. Fondene er således ikke offentlige, selv om de er "Fonde med offentlig interesse".

For jordbrugsforskningen under ét er der en strategisk målsætning om en fordeling af de offentlige forskningsmidler med 60 pct. basisfinansiering, 20 pct. til aftalebevillinger og 20 pct. til programbevillinger. I begyndelsen af 1990'erne udgjorde basismidlerne mindre end 60 pct. af de offentlige midler, men det er ændret i løbet af den sidste del af 1990'erne. For de enkelte institutioner kan billedet se helt anderledes ud. For det første skal man være opmærksom på, at fordelingen 60/40 er fordelingen af ministeriets midler - ikke nettobevillingen i forhold til den samlede omsætning, der også kan komme fra private kilder. For det andet er de enkelte institutioners forskningsområder - og dermed deres mulighed for at få del i aftale- eller programmidler - meget forskellige.

Ministeriets programpakker sendes almindeligvis i udbud, og det betyder, at en del af ministeriets samlede forskningsmidler placeres på sektorforskningsinstitutioner med tilknytning til andre ministerier (f.eks. Forskningscenter Risø) og på højere læreanstalter (f.eks. Landbohøjskolen (KVL)).

Det vurderes af ministeriet som helt afgørende for sagsbehandlingen i ministeriet, at man har mulighed for at rekvirere forskningsopgaver på institutionerne. Det ville f.eks. på grund af universiteternes selvstyre ikke være muligt at bede universitetsinstitutter om at lave fiskebestandsberegninger, der kan anvendes som baggrundsmateriale ved forhandlinger i EU. Dét kan Danmarks Fiskeriundersøgelser derimod anmodes om at lave. Det vurderes også som afgørende, at der ikke kan sættes spørgsmålstejn ved sektorforskningsinstitutionernes uafhængighed - en uafhængighed, der bl.a. er søgt sikret ved bestyrelserne.

2.3 Miljø- og Energiministeriet og de tilknyttede sektorforskningsinstitutioner

Miljø- og Energiministeriet blev dannet i 1994 ved en sammenlægning af Miljøministeriet og Energiministeriet, der blev oprettet i henholdsvis 1971 og 1979 (Energistyrelsen blev oprettet som en styrelse under Handelsministeriet i 1976 samtidig med nedlæggelsen af Atom-energikommissionen).

Miljøministeriet havde i 1990 to sektorforskningsinstitutioner tilknyttet; Danmarks Geologiske Undersøgelse (DGU) og Danmarks Miljøundersøgelser (DMU). Sidstnævnte blev dannet i 1989 ved en sammenlægning af fem laboratorier med tilknytning til Miljøstyrelsen og med enkelte andre opgaver tilknyttet. Energiministeriet havde Grønlands Geologiske Undersøgelse (GGU), Grønlands Miljøundersøgelser (GMU) og Risø tilknyttet i 1990. I 1993 blev Risø overflyttet til det nyoprettede Forskningsministerium.

Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL) blev overflyttet fra Landbrugsministeriet i 1994.

I 1995 sammenlagdes DGU og GGU til Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS), og GMU blev samtidig lagt ind under DMU.

De nuværende institutioner er præsenteret i tabel 2.3.1, og hovedlinierne i strukturændringerne fremgår af skema 2.3.1.

Skema 2.3.1 Sektorforskningsinstitutioner med tilknytning til Miljø- og Energiministeriet

	Landbrugsministeriet	Miljøministeriet		Energiministeriet		
1991	Forskningscentret for Skov & Landskab	Danmarks Miljøundersøgelser	Danmarks Geologiske Undersøgelse	Grønlands Miljø Undersøgelser	Grønlands Geologiske Undersøgelse	Forskningscenter RISØ
1993	Landbrugsministeriet	Miljøministeriet		Energiministeriet		Forskningsministeriet

1993	Landbrugsministeriet	Miljøministeriet		Energiministeriet		
1994	Miljø- og Energiministeriet					
	Forskningscentret for Skov & Landskab	Danmarks Miljøundersøgelser	Grønlands-Miljøundersøgelser	Danmarks Geologiske Undersøgelse	Grønlands Geologiske Undersøgelse	
1995		Danmarks Miljøundersøgelser		Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser		
1997	Miljø- og Energiministeriet					

Miljø- og Energiministeriet har i modsætning til f.eks. Socialministeriet et relativt lille departement og en række styrelser, hvor en stor del af sagsbehandlingen foregår. Det betyder, at der er et udstrakt direkte samarbejde mellem styrelserne og sektorforskningsinstitutionerne. F.eks. yder FSL rådgivning til Skov- og Naturstyrelsen, DMU rådgivning for Miljøstyrelsen osv..

Miljø- og Energiministeriet har en koncernstruktur, der kan beskrives som en matrixorganisation, idet der inden for ministeriets område systematisk er opbygget en gruppe-/udvalgsstruktur, hvor direktør mødes med direktør, personalechef med personalechef osv. på tværs af institution/styrelser, samtidig med at man inden for den enkelte institution har samarbejdsudvalg osv.

Direktørerne fra sektorforskningsinstitutionerne indgår således på lige fod med direktørerne fra ministeriets styrelser i en række af ministeriets udvalg. Denne struktur er valgt for at sikre, at de enkelte institutioner opfattes som

Tabel 2.3.1 Oversigt over Miljø- og Energiministeriets sektorforskningsinstitutioner 1997:

Institution	Forskningsområder/-temaer	Personale 1997	Bevillingsform, faktiske nettotal og samlede indtægter i 1997 mio.kr.
Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS)	<ul style="list-style-type: none"> • Hydrologi • Geofysik • Geokemi • Geologisk kortlægning • Kvantær- og marinegeologi • Malmgeologi • Miljøhistorie og klima • Reservoirgeologi • Stratigrafi 	350 årsværk heraf chefer, konsulenter og forskere: 138	Statsvirksomhed Nettotal: 122,3 Indtægter i alt: 228,5
Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)	<ul style="list-style-type: none"> • Samfund og miljø, • Arktisk miljø og natur, • Miljøfremmede organismer, • Miljøfremmede stoffer, • Luftforurening, • Ferskvand, • Marin miljø og natur, • Terrestrisk miljø og natur 	553 årsværk heraf chefer, konsulenter og forskere: 136	Statsvirksomhed Nettotal: 125,1 Indtægter i alt: 205,3
Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL)	<ul style="list-style-type: none"> • Skovdrift • Skovøkologi • Pyntegrønt • Park og landskab • By- og landsplanlægning 	118 årsværk heraf chefer, konsulenter og forskere: 47	Statsvirksomhed Nettotal: 27,7 Indtægter i alt: 59,4

Kilder: Virksomhedsregnskaberne 1997

del af ministeriet, og at medarbejderne på det enkelte niveau opfatter sig som ansat inden for ministeriets område. Strukturen er måske begrundelsen for, at Miljø- og Energiministeriet i modsætning til de tre andre ministerier i undersøgelsen har samlet sektorforskningsinstitutionernes stillingsannoncer på internettet på ministeriets hjemmeside, og at ansættelsesområdet for forskerne ligger inden for Miljø- og Energiministeriets samlede område.

Forskningen koordineres centralt i ministeriets departement i samarbejde med ministeriets forskningskoordineringsudvalg, som består af direktionsmedlemmer fra ministeriets styrelser og forskningsinstitutioner.

Herudover har ministeriet oprettet et rådgivende forskningsudvalg, hvor bl.a. repræsentanter fra forskningsrådene, andre ministerier og Miljø- og Energiministeriets styrelser samt bestyrelsesformændene fra sektorforskningsinstitutionerne sidder. Direktørerne fra sektorforskningsinstitutionerne deltager som observatører.

Ministeriet (og ministeriets styrelser) lægger hovedparten af sine forskningsopgaver hos sine egne sektorforskningsinstitutioner, men har også opgaver udbudt i licitation. Ministeriet har bl.a. fået opgaver udført på Risø, af IFT, af forskere med tilknytning til universiteter og på Danmarks JordbrugsForskning.

2.4 Socialministeriet og de tilknyttede sektorforskningsinstitutioner

Socialministeriets ressortområde har i de seneste 10 år stort set været uændret, og der er ikke sket ændringer i de områder, der har relation til ministeriets to sektorforskningsinstitutioner. Internt i ministeriet er der sket ændringer i fordelingen af arbejdsopgaverne, og det kontor, der har hovedansvaret for forskningen (Socialpolitisk kontor, 1. kontor), er oprettet i sin nuværende form 1. januar 1998.

Ministeriet har et offentligt rådgivende forskningsudvalg om velfærdsforskning, hvor bl.a. repræsentanter for seks andre ministerier indgår. Ministeriet har to meget forskellige institutioner tilknyttet; Socialforskningsinstituttet (SFI), der har hovedvægten på forskning vedrørende social- og arbejdsmarkedspolitik, og J.F. Kennedy Instituttet (JFK), der bl.a. forsker i arvelige sygdomme, der kan føre til udviklingsmæssige handicap.

J.F. Kennedy Instituttet er som følge af sin specialisering udelukkende knyttet til ministeriets kontor for handicappede og resourcesvage.

Ministeriet har ikke inden for de senere år haft en samlet forskningsstrategi, men en del af forskningsmidlerne er samlet i Socialpolitisk kontor, der også indsamler oplysninger om resten af ministeriets anvendelse af f.eks. puljemidler til forskning. Ministeriet har ud over at anvende sit "eget" Socialforskningsforskningsinstitut (SFI) til forskningsbaserede undersøgelser samt udvikling- og evalueringsopgaver også anvendt en række andre forskningsinstitutioner, herunder Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet (AU), Aalborg Universitet (AAU), Sociologisk Institut på Københavns Universitet (KU), Sydjysk Universitetscenter (SUC), Statens Byggeforskningsinstitut (SBI), Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (AKF), Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA). Men også formidlingscentre (FC) og f.eks. Socialdirektoratet i Københavns Kommune og Center for Socialt Arbejde (CFSA) har været anvendt. Enkelte mindre projekter (der er registreret på navn) er også nævnt på ministeriets liste sammen med konsulentfirmaer.

Den Sociale Ankestyrelse udfører selv mindre undersøgelser, men som hovedregel udpeges den eller de forskere, som man mener bedst kan løse opgaven, til at udføre den. I forbindelse med fordeling af forsknings- og udviklingsmidler er der ikke tale om, at man i ministeriet først undersøger, om ministeriets "eget" sektorforskningsinstitut (SFI) skulle ønske at udføre opgaven.

Der er på den anden side en sammenhæng mellem anvendelsen af ministeriets forskningsmidler og sikringen af kompetenceopbygning og -fastholdelse på SFI. Denne sammenhæng kommer bl.a. til udtryk i den resultatkontrakt, som er indgået mellem Socialministeriet og SFI. Enkeltopgaver udbydes ikke i licitation.

Ud over støtte til bestemte forsknings- og udviklingsprojekter har ministeriet anvendt ressourcer til at opbygge netværk af forskere på tværs af institutioner ved f.eks. at afholde seminarer og udsende nyhedsbreve med beskrivelser af forskellige forskningsprojekter. Dette er også en af de måder, ministeriets medarbejdere holder sig orienteret om, hvilke forskere der kan hvad, således at der i de enkelte kontorer til stadighed er viden om forskningen inden for det aktuelle fagområde.

Der afholdes møder på chefniveau med SFI og AKF, og der har været afholdt møder mellem forskningslederne på SFI og kontorcheferne i ministeriet. De enkelte kontorer kan direkte rette forespørgsel til SFI og andre om forskningsmæssige spørgsmål og drøfte muligheder for at få dækket behov for konkret forskningsbaseret viden. Det tilstræbes, at de enkelte medarbejdere i ministeriet har kendskab til de fagligt tilsvarende forskningsgruppers opgaver på SFI.

Som hovedregel er det fagkontorerne, der indstiller bevillinger til forskning og udvikling til ledelsen. Der nedsættes ofte styringsgrupper til de enkelte projekter.

Der er i Socialministeriet således tale om en decentral struktur, hvor de enkelte fagkontorer i ministeriet har stor indflydelse på opgavernes placering. Det er i princippet også fagkontorerne, der behandler ansøgninger om støtte til udviklings- og forskningsformål.

Nogle af projekterne sættes i gang som følge af regeringens politik, dvs. i praksis af ministeren. Andre af projekterne sættes i gang for at afdække, hvordan konkrete ændringer i lovgivningen påvirker de faktiske forhold, og endnu andre sættes i gang af forskningsmiljøerne. Som noget nyt har Socialministeriet også støttet oprettelsen af forskningsdatabaser - herunder en børne-database, hvor SFI står for det praktiske.

Ministeriet støtter således "små" undersøgelser af mindre lovændringer og konkrete problemer og større undersøgelser og projekter som f.eks. databaseprojekterne.

Der udpeges ind imellem medarbejdere fra SFI til forskellige udvalg, og henvendelser til ministeriet om forskning om sociale forhold (senest en fransk undersøgelse) sendes videre til SFI. SFI yder løbende rådgivning om forskningsspørgsmål.

Ministeriet arbejder på at få styrket forskningskompetencen på det sociale område og har den opfattelse, at et øget samarbejde mellem de højere læreanstalter og sektorforskningsinstitutioner er en fordel for alle parter. Som led heri er der i samarbejde med Forskningsministeriet afsat 14 mio. kr. over en 5-årig periode til "Forskerskolen for opbygning af forskningskompetence i "integration, produktion og velfærd" ".

Oprettelsen af en forskerskole inden for det sociale område ses som en styrkelse af kompetenceopbygningen på området og anses for en helt nødvendig forudsætning for den videre kvalificering af det sociale arbejde, der f.eks. finder sted i forbindelse med efteruddannelsen af social- og sundhedspersonalet.

Hertil kommer, at der også inden for det sociale område arbejdes med kvalitets sikring generelt, og det er ministeriets opfattelse, at dette arbejde må forbindes med forskning og udvikling på et højt niveau.

Forskningsmidlerne til det sociale arbejde anses af ministeriet for relativt små. Dette kunne hænge sammen med, at langt de fleste sociale ydelser her i landet er betalt og administreret af det offentlige, og at der dermed ikke findes et privat erhvervsliv, der har en umiddelbar interesse i forskning inden for dette område. De kommuner og amter, der i praksis administrerer de sociale ordninger, har ikke tradition for at efterspørge forsknings- og udviklingsopgaver.

Tabel 2.4.1 Oversigt over Socialministeriets sektorforskningsinstitutioner 1997:

Institution	Forskningsområder/-temaer	Personale 1997	Bevillingsform, faktiske nettotal og samlede indtægter i 1997 mio.kr.
Socialforskningsinstituttet (SFI)	<ul style="list-style-type: none"> • Velfærdsstaten og befolkningens levevilkår • Socialt udsatte og etniske minoriteter • Børn, unge og familie • Ældre og tilbagetrækning • Handicappede og psykisk syge • Arbejdsformer og opgaver i social- og sundhedssektoren • Arbejdsløshed, marginalisering og aktivering • Arbejdsmarked, kvalificering og mobilitet • Arbejdets sociale dimension • Tværgående teori- og metodeudvikling 	109 årsværk 119 personer heraf forskere: 42 personer	Driftsbevilling Nettotal: 22,0 Indtægter i alt: 63,965
J.F. Kennedy Instituttet (JFK)	Diagnostik og forebyggelse af arvelige multiple handicap	54,3 årsværk 67 personer heraf 19 forskere	Driftsbevilling Nettotal: 21,4 Indtægter i alt: 29,036

Kilder: Virksomhedsregnskaberne 1997

3. De enkelte sektorforskningsinstitutioner (beskrivelser)

I det følgende afsnit præsenteres de enkelte institutioner, der har indgået i undersøgelsen. Institutionerne er grupperet efter ministerium.

Der er tale om en række profilbeskrivelser, der i alle tilfælde indeholder en liste over de nuværende forskningsområder samt en opgørelse over personalet (og udviklingen i antal ansatte) og den økonomiske ramme i form af figurer sidst i beskrivelsen. Længden af de enkelte beskrivelser afspejler ikke de enkelte institutioners betydning hverken forskningsmæssigt eller samfundsøkonomisk; der er i stedet lagt vægt på at beskrive mere specielle træk for den enkelte institution. I nogle tilfælde er mere generelle problemstillinger, der er behandlet i de tværgående afsnit, inddraget i beskrivelsen af institutionerne. For mange af institutionerne findes et fyldigt skriftligt materiale, hvoraf det anvendte er nævnt i kildefortegnelsen.

Kilderne til de enkelte afsnit er hovedsageligt interviews med direktørerne og bestyrelsesformændene, suppleret med faktiske oplysninger fra resultat-/udviklingskontrakter, ramme- og aktivitetsplaner, virksomhedsregnskaber, interne driftsbudgetter, Forslag til Finansloven o.lign. Det betyder, at der som hovedregel er flere kilder til de enkelte oplysninger i afsnittene. Figurerne i afsnittene er udarbejdet på baggrund af bilagstabellerne³ for den enkelte institution.

3.1 Dansk Rumforskningsinstitut (DRI)

Dansk Rumforskningsinstitut (DRI) blev oprettet i 1968. Udgangspunktet var en forskningsenhed (Ionosfærelaboratoriet) ved den daværende DTH. Ved oprettelsen var DRI placeret under Undervisningsministeriet, men DRI flyttede til Forskningsministeriet ved ministeriets dannelse i 1993.

DRI har en basisbevilling på ca. 14 mio. kr. på Finansloven. I alt havde DRI indtægter på ca. 26 mio. kr. i 1997, hvoraf nogle af midlerne kommer fra offentlige forskningsråd og -udvalg samt følgefinansiering fra den europæiske rumfartsorganisation ESA. Det fremtidige småsatellitprogram finansieres via en årlig bevilling fra Forskningsrådene på 10-15 mio. kr. over de næste fire år. DRI havde 1997/1998 40 medarbejdere (svarende til 34 årsværk) bestående af forskere, ingeniører og teknisk-administrativt personale.

³ Disse tabeller kan rekvireres fra Analyseinstitut for Forskning

Såvel fagligt som organisatorisk står DRI over for store udfordringer. For så vidt angår det faglige var DRIs virksomhed i starten af 90erne næsten udelukkende rettet mod astrofysikkens område. Det var en konsekvens af udviklingen på det astrofysiske område kombineret med store forpligtelser i forhold til en sovjetisk/russisk satellitmission (SRG) samt den daværende ledelses (bestyrelses og direktørs) prioriteringer og dispositioner. Sammen med et ministerielt krav om en nedskæring på 10 pct. af DRIs lønbudget førte det bl.a. til nedlæggelsen af afdelingen for Plasmafysik. Såvel internt på DRI som i det nye Forskningsministerium fandtes denne udvikling utilfredsstillende, og fra sidstnævnte var ønsket, at DRI i fremtiden satsede mere bredt. Denne holdning afspejledes i direktørskiftet den 1. november 1997 og i den i efteråret 1998 indgåede udviklingskontrakt.

På baggrund af ovennævnte forhold og af krisen i det sovjetiske/russiske rumprogram satser DRI i disse år på en større faglig og økonomisk spredning af instituttets opgaver. Konkret kommer dette bl.a. til udtryk ved en bevægelse væk fra den dominerende satsning på de omkostningstunge (og forsinkede) russiske rumprojekter.

Opgaver og vidensområder

I den nye udviklingskontrakt hedder det, at DRI "har til formål at udføre rumforskning og samtidig at fungere som et dansk videncenter for instrumentering og teknologi knyttet til rumfart". Det følger bl.a. af denne formålsformulering, at DRI nyder en udstrakt forskningsfrihed, således at egentlig ministeriebetjening (jf. ligeledes beskrivelsen af Forskningsministeriet) stort set er fraværende.

Aktuelt har DRI følgende fire faglige indsatsområder (hovedområder): Astrofysik, Solsystemets fysik, Instrumentproduktion og -udvikling, Småsatellitprogrammet.

Organisation og ledelse

DRIs bestyrelse, som har fem medlemmer, underskrev i efteråret 1998 en udviklingskontrakt gældende fra 1998-2000. Det er meningen, at denne udviklingskontrakt fra og med år 2001 afløses af en resultatkontrakt.

I udviklingskontrakten erkendes behovet for en ny organisationsform og ledelsesstruktur, idet den hidtidige struktur med reelt kun én leder såvel i ministeriet som internt anses for uhensigtsmæssig. Endvidere er det opfattelsen, at den hidtidige struktur for organisationen har haft for store økonomiske såvel som faglige omkostninger for instituttet.

Publikationer og kvalitetssikring

Som følge af den tidligere ledelses prioriteringer og dispositioner, som bl.a. gav sig udslag i oprustning af instrument-tekniske opgaver, er DRI relativt svag på videnskabelige publikationer. Disse forhold blev allerede kommenteret i Fysikevalueringen i 1991.

Hertil kommer at stort set alle publikationer herunder også de informative, populære publikationer fra DRI er engelsksprogede. Man er på DRI og i udviklingskontrakten meget opmærksom på dette forhold. Arbejdet med Ørsted-satellitprojektet - det første rent danske satellitprojekt - under småsatellitprogrammet har accentueret behovet for danske publikationer

Med henblik på at kunne imødekomme rekrutteringsbehovet (som er stort pga. et forestående generationsskifte) samt behovet for almen offentlig information opregner udviklingskontrakten desuden diverse resultatmål f.eks. for almindelig oplysning vedrørende DRIs opgaver og funktioner.

DRI har hverken i forhold til publikationer eller laboratorievirksomhed nogen ekspliciteret intern kvalitetssikring (i form af f.eks. kvalitetshåndbog). Kvalitetssikringen af laboratoriearbejdet følger således af ledelsesansvaret på de enkelte afdelinger og laboratorier samt af de ekstremt høje krav til rumforskningen generelt, herunder også til arbejdet i forbindelse med de tilbud, der afgives i international konkurrence. Intern kvalitetssikring af publikationer er fraværende og anses for unødvendig, idet man henviser til det almindelige referee-system i internationale - og det vil i denne sammenhæng sige engelsksprogede - tidsskrifter.

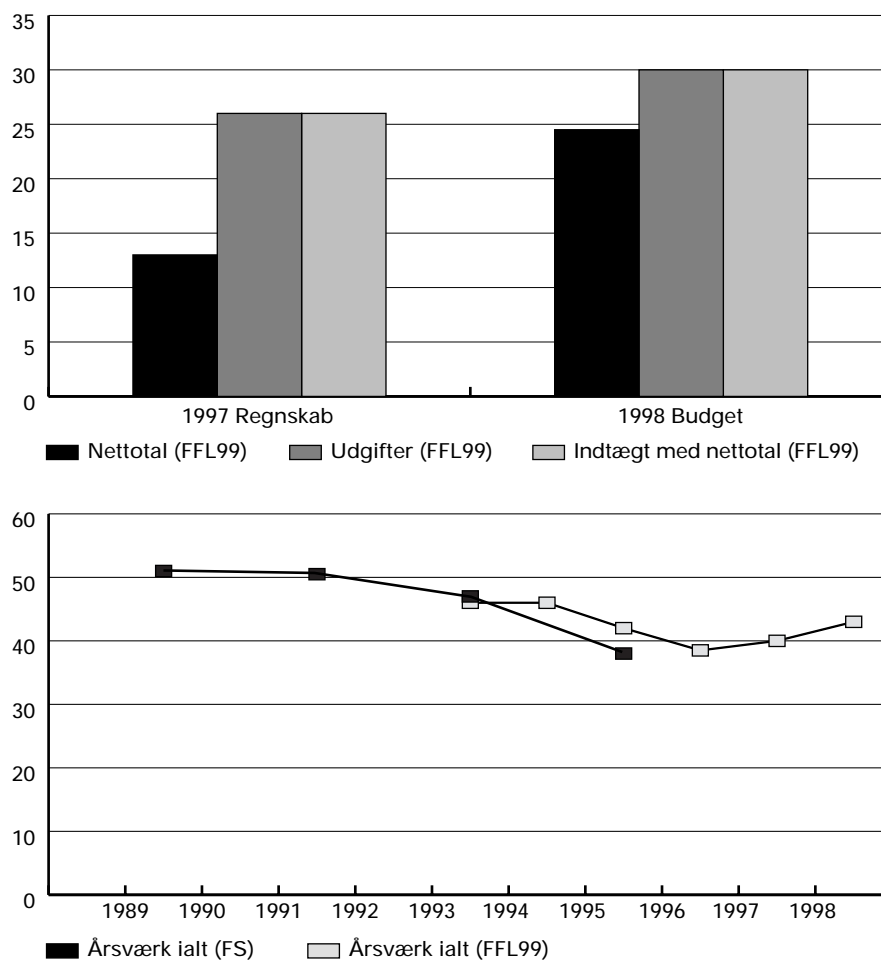
DRI er flere gange blevet evalueret eksternt. Som allerede nævnt var én af disse Fysikevalueringen (1991), som bl.a. konkluderede at oprustningen på det tekniske område under den tidligere direktør havde været for stor i forhold til det videnskabelige arbejde. Endvidere afgav det daværende Rumudvalg i 1993 rapport om rumforskningen i Danmark.

Samarbejde med andre

Det ligger i sagens natur, at DRI har mange internationale samarbejdspartnere. Størst betydning har samarbejdet i regi af ESA (European Space Agency). Den danske stat betaler ca. 190 mio. kr. om året for medlemskabet af ESA (svarende til ca. 1% af ESAs samlede budget). Som et konkret eksempel på dette samarbejde kan nævnes PLANCK-missionen. DRIs deltagelse i PLANCK foregår gennem medlemskabet af et dansk konsortium bestående af DRI, TAC (Teoretisk Astrofysik Center), Københavns Universitets astronomiske observatorium - alle placeret i Rockefeller-bygningen i København - samt Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik (NBIfAFG). Udover "knowhow" er

DRI's primære bidrag til PLANCK-missionen satellittens spejlsystem (såfremt dette forhandles på plads i løbet af 1998 med ESA). Herudover samarbejdes der med bl.a. den argentinske (CONAE) og den amerikanske rumfartsorganisation (NASA). Nationalt samarbejdes der i forbindelse med udviklingen af Ørsted-satellitten (i forbindelse med småsatellitprogrammet) - med Danmarks Meteorologiske Institut, og man har samarbejde med Århus Universitet omkring mikrosatellitter. Hertil kommer, at DRI har et udstrakt samarbejde med danske industrivirksomheder (eksempelvis Terma Elektronik A/S, Computer Resources International A/S og Per Udsen Co. i forbindelse med Ørsted-projektet). Endelig er det hensigten, at DRI indgår en formel samarbejdsaftale med Københavns Universitet om uddannelsen af ph.d.'er.

Figur 3.1 Økonomiske nøgletal og tal for personale i DRI

Kilder:
 VR: Virksomhedsregnskabet 1997. FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.2 Forskningscenter Risø (Risø)

Forskningscenter Risø (Risø) er en af Danmarks største forskningsinstitutioner med et personale svarende til 899 årsværk og indtægter på 482 mio. kr. i 1997. Risø har været en statsvirksomhed siden 1992.

Forskningscenter Risø blev grundlagt for at sikre, at Danmark ikke sakkede bagud i forhold til udviklingen af atomkraft og nuklear teknologi i det hele taget. I 1950'erne handlede det om at sikre energiproblemer med bl.a. atomkraftværker, i dag 40 år efter, er Risøs opgaver væsentligt ændrede, bl.a. som følge af, at atomkraften aldrig blev indført i Danmark.

Risø blev tilknyttet Handelsministeriet i 1976 som led i Lov om energipolitiske foranstaltninger. Da Energiministeriet blev oprettet i 1979, overførtes Risø hertil. Sigtet med Risøs forskning ændredes efter energikrisen i 1973 til at omfatte andre energikilder end atomkraft. Ved Forskningsministeriets oprettelse i 1993 blev Risø flyttet til dette.

I dag arbejder Risøs forskere med syv overordnede programområder: Materialeforskning, Materialers Fysik og Kemi, Optik og Fluid Dynamik, Plantebiologi og Biogeokemi, Systemanalyse, Vindenergi og Atmosfærefysik, Nuklear Sikkerhedsforskning og Nukleare Anlæg, hvor kun det sidste har tydelige bånd tilbage til det Risø, der blev indviet i 1958.

Der er i de seneste 10 år sket store ændringer på Risø i forhold til forskningsprofilen. Hvor profilen fra midt i 1980'erne tog udgangspunkt i "Energi og Miljø", blev den i 1989 forankret i "Energi, miljø og materialer". I 1990/91 blev forskningsområderne reorganiseret i 11 programområder, der relaterede sig til de tre overordnede områder. Der var tale om en samlet ændring i forskningsprofilen, hvilket bl.a. medførte, at der midt i 1990'erne blev bygget "en lukket økologisk miniverden" RERAF (Risø Environmental Assessment Facility), hvor der kan udføres forsøg med bl.a. gensplejsede planter. Senest har denne del af Risøs forskning været omtalt i forbindelse med, at en Risø-forsker kunne offentliggøre, at genmanipulerede egenskaber kunne springe fra raps til ukrudtsplanten agerkål. Ved implementeringen af strategiplanen fra 1996 blev programområderne reduceret til syv og afdelingerne tilpasset de syv områder.

Risøs organisatoriske struktur er således lagt om, og det gælder ikke kun omorganisering af afdelingerne. En række af de styringsredskaber, der i dag diskuteres i forbindelse med offentlige virksomheder generelt, har været i brug og er udviklet på Risø gennem en årrække.

Risø har stadig Danmarks Forsøgsreaktor (DR3), som dels benyttes i Risø egne programmer og af andre danske forskergrupper, dels indgår i et netværk af store europæiske brugerfaciliteter, der støttes af Europakommissionen.

Ledelse og økonomisk styring

Risø's daglige ledelse består af en direktion bestående af en administrerende direktør og en vicedirektør. Den administrerende direktør, der blev ansat i oktober 1997, har haft en tilknytning til Risø siden han var specialestuderende, og han har siden 1988 haft (forsknings-)ledelsesopgaver; i 1998 blev der udnævnt en ny vicedirektør, der kom udefra. Formanden for Risø's bestyrelse har både en baggrund som forsker og som forskningsdirektør i en dansk industrivirksomhed. Der er fire faste bestyrelsesmøder om året og gennemsnitligt kontakt mellem bestyrelsesformand og direktion en gang om ugen.

Risø's ledelsessystem kan beskrives således:

Direktion -> Afdelingschef -> Programleder -> Projektleder (projekt)

Den enkelte afdeling modsvarer et overordnet programområde, f.eks. "Afdeling for materialeforskning". Programlederen er så leder på det næste niveau, f.eks. for programmet "Fusionsmaterialer", hvor et projekt kunne være "bestråling af kobberlegeringer".

På hvert niveau ligger der personale- og økonomiansvar. Lederen på det enkelte niveau har en samlet ramme både på det faglige og det økonomiske plan - en ramme, der også indeholder et krav om, at man på det enkelte decentrale niveau indgår aftaler (der er i overensstemmelse med Risø's strategiplaner). Der er intern prisfastsættelse og intern debitering. Programlederen kan desuden "købe frit", hvilket betyder, at hvis de interne priser på Risø er for høje, eller hvis det ønskede ikke kan "købes" på Risø, kan programlederen frit købe bistand udefra.

Så megen kompetence som muligt delegeres ned i strukturen, som Risø's ledelse beskriver som flad. Denne delegering har til hensigt at sikre, at beslutningerne tages der, hvor der er størst viden om det konkrete projekt, og at forskerne får en øget "slutbrugerbevidsthed" og dermed et øget kendskab til hvorledes den forskning, de udfører, kan implementeres f.eks. i industrien.

Hver enkelt forskningsmedarbejder er ansat ved en afdeling på Risø. Hvis en medarbejder skal arbejde på en anden afdeling (evt. midlertidigt), skal dette forhandles på ledelsesniveau (med deltagelse af tillidsrepræsentater).

Da der arbejdes systematisk med resultataftaler, kan der også arbejdes med resultatløns på flere niveauer (performance kontrakt).

Et centralt element i den interne styring er de mål og rammeplaner, man har arbejdet med i en systematisk form i en lang periode. Hvis eksemplet er projektet "Bestråling af kobberlegeringer..." i programmet "Fusionsmaterialer" på "Afdeling for materialeforskning" er det nævnt som et mål i "Mål og rammer" for 1996. Efterfølgende i "Mål, rammer og resultater" (også for 1996) konstateres det, om projektet er nået dertil, hvor det var forudsat i den oprindelige plan. For hvert program er aktiviteterne/projekterne for det tidligere år opført sammen med plan og det realiserede for det aktuelle år målt i mandmåneder (mmd), der er den enhed, man styrer efter på Risø. På samme måde er formidlingsindikatorerne (antal publikationer af forskellig slags) og netværksindikatorer (f.eks. gæsteforskere og samarbejde med forskningsinstitutioner målt i mandmåneder) angivet.

I lighed med andre institutioner har Risø et tidsregistreringssystem, der er knyttet til projektstyringssystemet. Her opgøres i princippet timer anvendt til det enkelte projekt, og dette omregnes så til "mandmåneder". Da det ikke umiddelbart er muligt at omregne "mandmånederne" til årsværk, (bl.a. fordi mmd er effektive måneder, og årsværk indeholder ferie) har det givet problemer i forbindelse med f.eks. forskningsstatistikken - et problem som også andre institutioner har haft.

Mål- og rammesystemet bygger på opdeling af Risøs forskning i 33 programmer. Disse programmer hænger dels sammen afdelingsvis, dels afdelingerne imellem. For alle programmer er der defineret mål og milepæle.

Programstrukturen kan ved første øjekast virke uflexibel, men der er mange eksempler på, at der etableres nye programmer, at der nedlægges programmer, eller at to programmer fusioneres. Den samlede programstruktur vurderes årligt i planlægningsprocessen, og der er inden for de sidste år opnået et tilstræbt sammenfald mellem programstruktur og afdelingsstruktur.

Som Risøs aktiviteter er gjort op i virksomhedsregnskab o.lign., er det vanskeligt at se den synergi-effekt, som mange med kendskab til Risø taler om. Det er vanskeligt at se udefra, hvordan de enkelte projekter hænger sammen forskningsmæssigt, ligesom det er vanskeligt at se sammenhængen mellem de enkelte programmer. Men det betyder ikke, at sammenhængen ikke er tilstede. Det samarbejde, som andre institutioner forsøger at styrke f.eks. gennem "samlokalisering" og "netværk", er en realitet på Risø.

Stillingsstruktur og personalepolitik

Risø har i lighed med de fleste andre institutioner i undersøgelsen en formuleret personalepolitik, hvor overskrifterne er: "Nyansat på Risø", "Arbejdslivets faser", "Ledere", "Personaleudvikling og efteruddannelse", "Fleksibilitet og organisationsudvikling", "Dialog og samarbejde", "Trivsel, sundhed og arbejdsmiljø", "Afskedigelse" og "Udlænding på Risø". Kun det sidste punkt adskiller sig markant fra tilsvarende afsnit i andre (offentlige) personalepolitikker.

Det fremgår ikke af personalepolitikken, at Risø i en årrække har haft en politik om at "outsourcere" eller "udlicitere" de opgaver, der ikke kan betegnes som Risøs kerneopgaver. Kerneopgaverne er forskning, og derfor har man gennemgået en række af serviceydelse og derefter taget beslutningerne om evt. udlicitering. Dette har betydet, at der i en årrække har været et faldende antal medarbejdere (og antal årsværk) på Risø, idet en række TAP-grupper er blevet mindre. Blandt de berørte opgaver kan nævnes elektrikeropgaver og kantinedriften, der er den senest udliciterede. Det har betydet, at ca. 55 stillinger er blevet nedlagt.

Risø har en lang tradition for mobilitet i forhold til andre forskningsinstitutioner. Det kan være en grund til, at Risø (ifølge medarbejderundersøgelsen) gennemsnitligt har flere medarbejdere med ph.d.(doktor)-grad end andre institutioner i undersøgelsen. Herudover har Risø haft en lang tradition for at have både ph.d-og specialestuderende tilknyttet, ligesom mange forskere har skrevet disputats med udgangspunkt i deres arbejde på Risø. Der har tilsyneladende ikke været de store problemer med at implementere den nye stillingsstruktur for forskerne på Risø.

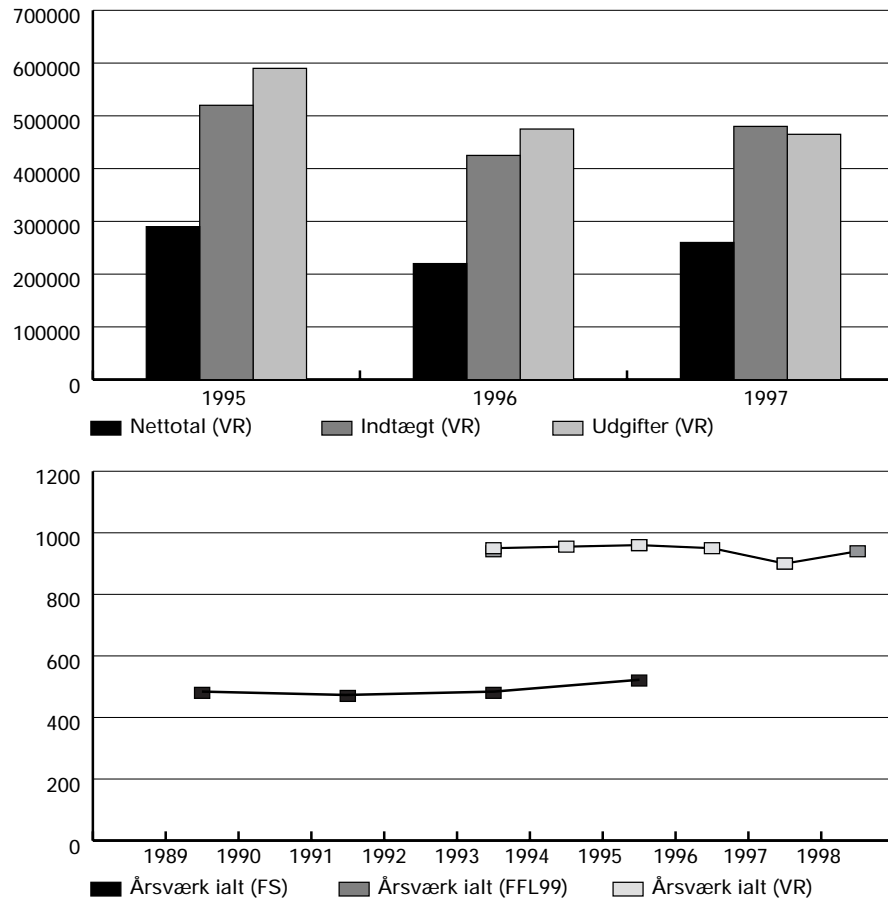
Samarbejde med andre

Risø har samarbejdsaftaler med DTU, RUC, AAU, KU, KVL, DMU, DTI og AU. Herudover har Risø en række internationale samarbejdspartnere - herunder en række europæiske.

Samarbejdet er dels en følge af samarbejde om "store forsøgsanlæg" (DR3 og RERAF), dels en følge af mere strategiske overvejelser. Eksempler på et sådant samarbejde er CAT, som er en forskerpark, der drives i samarbejde med RUC og DTU, og det samarbejde, der er aftalt på systemanalyseområdet med DMU.

Ud over de direkte samarbejdsaftaler har Risø også et "netværkssamarbejde", der er en følge af, at Risø traditionelt har haft mange udenlandske gæsteforskere, og af, at mange Risø-forskere har været i udlandet.

Figur 3.2 Økonomiske nøgletal og tal for personale i Risø

Kilder:

VR: Virksomhedsregnskabet 1997, 1996. FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.3 Analyseinstitut for Forskning (AFSK)

Analyseinstitut for Forskning er den yngste og mindste institution i undersøgelsen. Bestyrelsen blev nedsat 1996, og direktøren blev ansat i 1997. I hele 1997 og begyndelsen af 1998 har instituttet således været i en opbygningsfase. Der regnes med et nettotal på ca. 7,2 mio. kr., indtægter på i alt 9,2 mio. kr. og et personale på i alt 13 årsværk i de kommende år.

Instituttet skal forske i forskning, i vilkårene for forskning og i forskningens omfang og fordeling. Herudover har instituttet fået ansvaret for forskningsstatistikken, der er flyttet til instituttet fra Forskningsministeriet.

Instituttet blev oprettet efter ønsker fra både forskerverdenen og Forskningsministeriet. Der findes ikke her i landet andre institutioner, der forsker inden for samme område, men der findes eksempelvis i Norge et tilsvarende institut.

Instituttet har i 1998 indgået en udviklingskontrakt med ministeriet.

3.4 Center for Sprogteknologi (CST)

Center for Sprogteknologi (CST) blev dannet i 1991 med en midlertidig femårig bevilling. Centeret blev positivt evalueret i 1994 og blev derefter permanent. Centerets hovedarbejdsområde er sprogteknologi, dvs. arbejde med elektroniske stave- og grammatikprogrammer, informationssøgnings-systemer, oversættelsesprogrammer, ordbøger o. lign.

Centerdannelsen gav mulighed for opsamling af den viden, der var opnået i forbindelse med EUROTRA-programmet. Herudover blev oprettelsen af centeret set som en forudsætning for, at dansk som sprog også fortsat anvendes f.eks. i virksomhederne, idet sprogteknologi med en dansksproget indfaldsvinkel kan ses som en forudsætning for, at tekstbehandlingssystemer fremover "kan dansk".

Centeret skal være førende inden for sit vidensfelt, og er indtil videre den eneste fortsættelse af EUROTRA-projekter, der er blevet en kommerciel succes.

Rent fagligt ligger centeret mellem datalogi og IT på den ene side og (matematisk) lingvistik på den anden. Det betyder, at centerets medarbejdere har en fagligt meget bred baggrund.

Centeret havde i begyndelsen en udpræget kommerciel side, men har siden overgangen til status af sektorforskningsinstitution i 1995 vægtet forskningen højere.

CST havde i 1998 et nettotal på 3,7 mio. kr. og pr. 1. januar 1998 ansatte svarende til 18 årsværk.

På CST anvender man relativt megen tid på ansøgninger. F.eks. anvendte CST i 1997 næsten seks personmåneder på ansøgninger, hvor resultatet var fire godkendte EU-projekter.

CST indgik i 1998 en udviklingskontrakt for tre år. En af CSTs største opgaver er arbejdet med en sprogteknologisk ordbog med 30.000 indgange (hvor hele planen indbefatter 100.000 indgange).

Herudover skal CST arbejde med et program af stave-, stil-, grammatik- og kontroltypen, og i denne forbindelse skal der etableres et samarbejde med en "kommerciel partner".

Samarbejde

CST er involveret i en række internationale netværk og projekter, og centeret har arrangeret en række (internationale) konferencer. Pr. 1. januar 1998 var centeret involveret i 12 eksterne projekter.

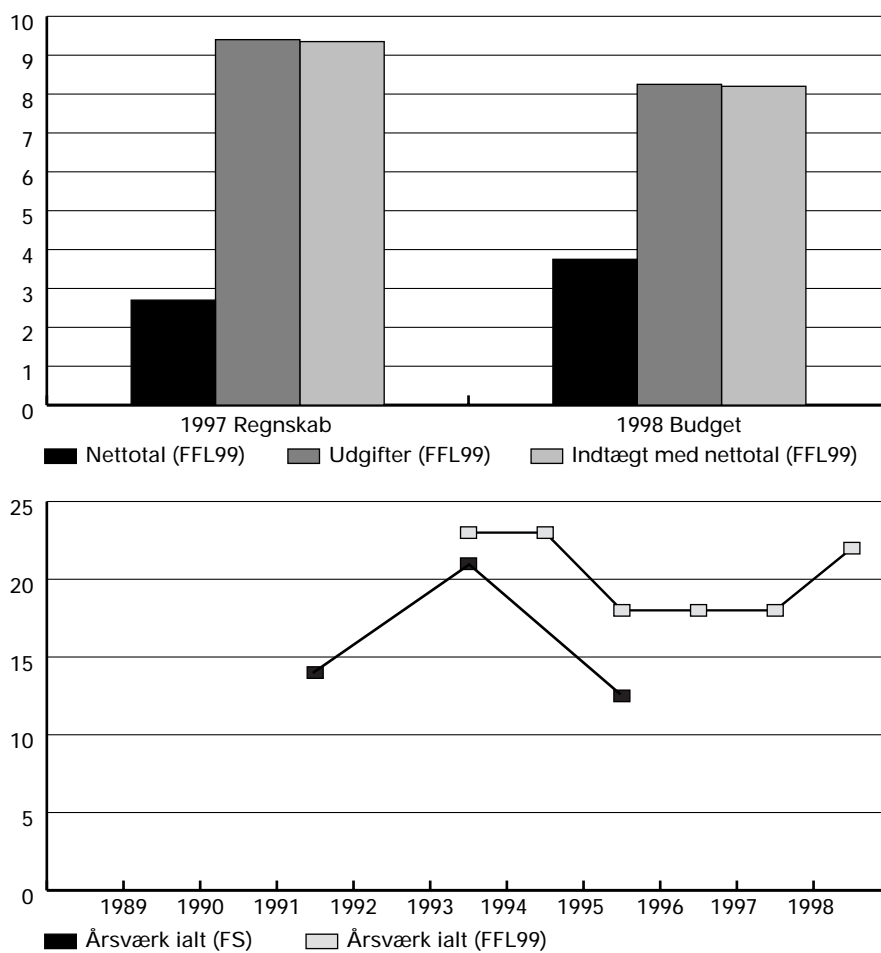
Centeret har lokaler på Københavns Universitet Amager (KUA), ikke langt fra Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab, KU. Det er planen, at CST i forbindelse med ombygning/nybygning af KUA skal samlokaliseres med dette institut. CST har et samarbejde med KU om ph.d.-studerende og har herudover et samarbejde med HHK. CST er partner i det nye center for medier.

CST havde i 1997 også et samarbejde med OU, AAU, HHA, med DSL (Det Danske Sprog og Litteraturselskab, under Kulturministeriet) og med 50 udenlandske partnere.

Ledelsen

CST ledes af en direktør, der også var en ledende kraft (som forskningsprofessor) i forbindelse med EUROTRA-projektet. CST har en bestyrelse på syv personer, der repræsenterer en bred kommerciel og forskningsmæssig viden. CST har haft sin nuværende bestyrelse siden 1996.

Figur 3.4 Økonomiske nøgletal og tal for personale i CST

Kilder:

VR: Virksomhedsregnskabet 1997. FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.5 Center for Freds- og Konfliktforskning (COPRI)

Center for Freds- og Konfliktforskning (COPRI) blev oprettet i 1984/1985 efter forhandlinger i Folketinget. Det har fra starten været afgørende for centeret, at der ikke har været nogen bånd til de ministerier, der på det politiske niveau beskæftiger sig med centerets emneområde, f.eks. Udenrigsministeriet eller Forsvarsministeriet. Centeret har siden sin start haft lokaler ved Københavns Universitet (KU i indre by) og var oprindeligt tilknyttet Undervisningsministeriet. COPRI blev overflyttet til Forskningsministeriet, da det blev oprettet i 1993. COPRI vurderes af forskningsministeriet til at være "den mest uafhængige sektorforskningsinstitution". COPRIs kontakt med Forskningsministeriet er begrænset til forhandlinger om Finansloven, udviklingskontrakten og lign.

Centeret er den eneste institution i undersøgelsen, der har engelsk som arbejdssprog, hvilket er baggrunden for, at det er den engelske forkortelse COPRI (Copenhagen Peace Research Institute), der anvendes i denne rapport.

COPRI er blevet internationalt evalueret i 1989 og 1995, og blev efter den anden og meget positive evaluering permanent. I 1998 indgik COPRI en udviklingskontrakt, og det fremgår heraf, at centeret fremover kan forvente større basisbevillinger (nettotal). Centeret havde siden 1996 haft en strategiplan, og det var denne, der lå til grund for udviklingskontrakten.

Centeret har siden slutningen af 1980'erne styret sine projekter efter en "bogprojekt-liste", hvor hvert enkelt projekt følges i forhold til den internationale publicering af resultaterne. Den endelige publicering er som hovedregel en bog på et anerkendt forlag. Dette mål, den internationale publicering af en bog, anvendes både som internt styringsredskab (som forelægges for bestyrelsen) og indgår som mål i udviklingskontrakten.

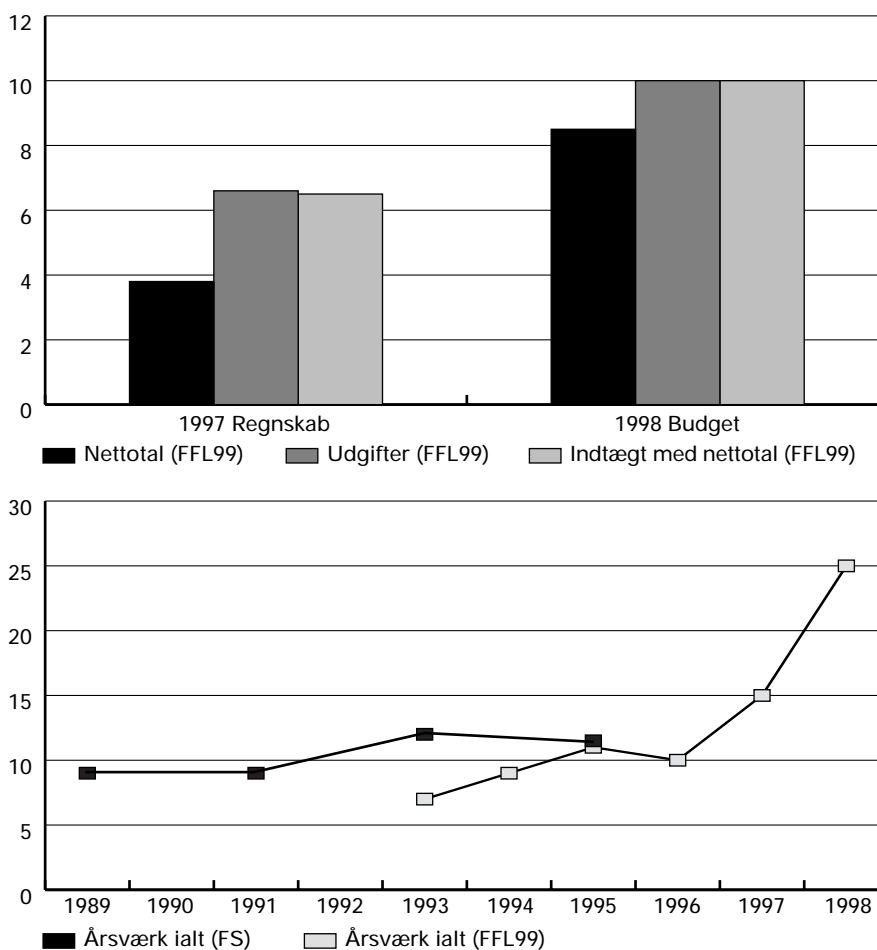
Centeret havde i 1997 14 forskere fast tilknyttet og herudover 14 gæsteforskere målt i personer. En del af forskerne havde bevilling til hele året; i årsværk (incl. administrative medarbejdere) var der således i 1997 kun et personale på 15. I 1998 regnes der med i alt 27 årsværk (incl. administration) og en nettobevilling på 8,5 mio. kr., hvilket er mere end en fordobling i forhold til 1997.

Centerets projekter finansieres dels over basisbevillingen, dels fra internationale private fonde. COPRI søger ikke EU- eller andre offentlige midler, da indsatsen (målt i tid) ved at skrive ansøgninger sammenholdt med sandsynligheden for at få midler, skønnes at være alt for høj.

Ledelsen af COPRI

COPRI ledes af en direktør, der har været direktør siden 1988. Bestyrelsen består af seks medlemmer, hvor de tre (incl. formanden) er ikke-dansk-sprogede. Herudover har centeret et rådgivende forskningsudvalg på i alt 13 medlemmer, der samlet repræsenterer en meget bred vifte af erfaringer med forskning og konfliktløsning. Ingen af det rådgivende udvalgs medlemmer er bosiddende i Danmark; de kommer derimod fra USA, England, Polen, Ungarn, Tyskland, Frankrig og Norge.

Figur 3.5 Økonomiske nøgletal og tal for personale i COPRI

Kilder:

VR: Virksomhedsregnskabet 1997. FS: Forskningsstatistikken diverse år

FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.6 Institut for grænseregionsforskning (IFG)

Institut for grænseregionsforskning (IFG) er en tværvideenskabelig forskningsinstitution, der driver samfundsvidenskabelig og humanistisk forsknings- og informationsvirksomhed i relation til grænseregionale spørgsmål og med særlig vægt på den dansk-tyske grænseregion.

IFG blev oprettet i 1976 som en selvejende institution og har siden oprettelsen fået driftstilskud fra staten og Sønderjyllands Amt. Det statslige tilskud kom fra 1976 og indtil 1993 fra Undervisningsministeriet; efter 1993 kom tilskuddet fra Forskningsministeriet. IFG er i modsætning til Bornholms Forskningscenter (BFC) ikke omfattet af Sektorforskningsloven, men da IFGs direktør er en del af Sektorforskningens Direktørkollegium er IFG i denne undersøgelse opfattet som en sektorforskningsinstitution med relation til Forskningsministeriet.

IFGs indtægter er på i alt 8,3 mio. kr., hvoraf halvdelen består af faste tilskud fra Forskningsministeriet og fra Sønderjyllands Amt. Resten af indtægterne består af tilskud og bevillinger fra forskningsrådene og ministerielle forskningsprogrammer, foreninger, fonde, EU-programmer mv. - bl.a. Sønderjyllands Forskningsfond og de EU-finansierede programmer INTERREG og LACE. Det kan i øvrigt bemærkes, at der for så vidt angår medlemskaber af IFGs bestyrelse og Sønderjyllands Forskningsfond, er tale om et vist person-sammenfald, idet Amtsborgmesteren (samt endnu et medlem af Amdsrådet) der er født medlem af såvel bestyrelsen for IFG som bestyrelsen for Sønderjyllands Forskningsfond, og idet alle medlemmer (incl. suppleanter) af IFGs bestyrelse sidder i og samlet udgør bestyrelsen for Sønderjyllands Forskningsfond.

IFG havde i 1997 personale svarende til 18 årsværk. Heraf var 13 videnskabelige medarbejdere (5 økonomer, 4 historikere, 1 sociolog, 1 sprogforsker, 1 geograf samt 1 medie-/socialforsker) og 5 administrative medarbejdere (4 sekretærer og 1 bibliotekar/IT-medarbejder). Medarbejderne på IFG er ikke omfattet af sektorforskningens stillingsstruktur, men man har fra oprettelsen i 1976 ansat medarbejderne efter de regler, der gælder for højere læreanstalter. Forskerne er således ansat med betegnelser som f.eks. adjunkt og lektor.

Kerneområder

Ud over den dansk-tyske grænseregionsproblematik beskæftiger man sig ved IFG med grænseregionale spørgsmål i tilknytning til andre grænseregioner i Danmark og til grænseregioner i øvrigt, eksempelvis i Skandinavien og Centraleuropa.

Mere specifikt er emnerne eksempelvis arbejdsmarkedsforhold, uddannelsesforhold, økonomiske konjunkturer, erhvervsudvikling, grænsehandel, turisme, sprog, nationale mindretal og disses historie.

IFG udgiver eget tidsskrift (PLUK) og har eget forlag. IFGs bestyrelse vedtog i 1996 retningslinjer for kvalitetssikring af forskningen ved IFG.

Ledelse

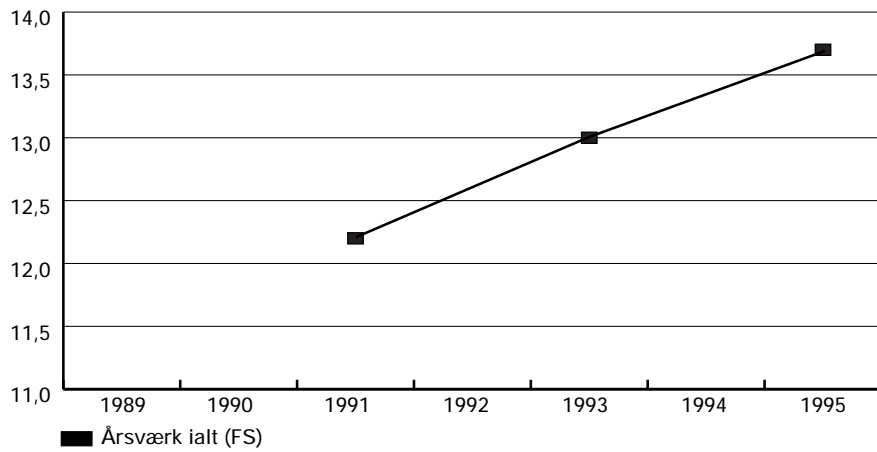
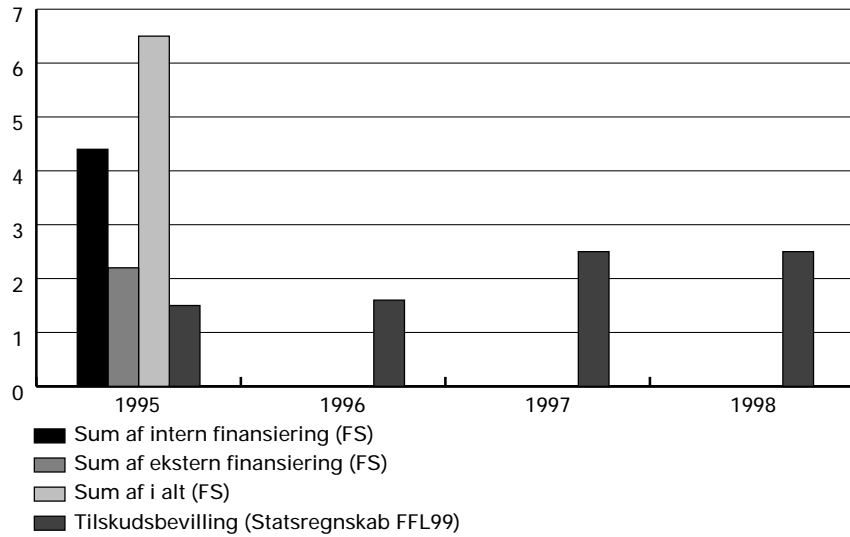
Bestyrelsen består af fem personer: En er udpeget af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, en af Statens Humanistiske Forskningsråd, en af Forskningsministeriet, og to er udpeget af Sønderjyllands Amt. Instituttets daglige ledelse varetages af en direktør.

Samarbejde med andre

Instituttet er med i *Enhed for turismeforskning*, der støttes af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, *Mennesker i det agrare landskab*, som støttes af forskningsrådene, samt SØM, der indgår i Det Strategiske Miljøforskningsprogram. Af andre deltagende institutioner i de tre centre kan nævnes Bornholms Forskningscenter, AKF, Københavns Universitet, Syddansk Universitet, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut, Forskningscenter Risø og Handelshøjskolen i Århus.

I Arbejdsgruppe Sprogkontakt, der blev etableret i 1986, indgår bl.a. forskere fra universiteterne i Kiel og Flensburg, Hamburg, Durham, Groningen samt Syddansk Universitet. Endvidere er der konkret samarbejde med Nordfrisisk Instituut (D) og Fryske Akademy (NL). IFG indgår i det europæiske samarbejdsprogram LACE (Linkage Assistance and Cooperation of the European Border Regions), herunder LACE - Nordic Border Regions. Sidstnævnte kontor er oprettet af IFG og Sønderjyllands Amt, der hver beværter én af kontorets i alt to ansatte.

Figur 3.6 Økonomiske nøgletal og tal for personale i IFG

Kilder:
 FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.7 Bornholms Forskningscenter (BFC)

Bornholms Forskningscenter (BFC) blev oprettet i 1994 i forbindelse med vedtagelsen af "Bornholmerpakken" i Folketinget. BFC er en selvejende institution, der i lighed med Institut for grænseregionsforskning (se ovenfor) er på Finansloven under Forskningsministeriet. I modsætning til IFG er BFC omfattet af Sektorforskningsloven.

BFCs overordnede forskningstemaer er Turismeforskning og Regionalforskning.

BFC blev evalueret i 1996, og der kom som følge af evalueringen en midlertidig forlængelse af bevillingen til 2003 med 5,4 mio. kr. om året. Samtidig blev der nedsat en arbejdsgruppe, der skulle udarbejde faglige anbefalinger. En af disse anbefalinger var, at BFC fremover skulle koncentrere forskningen om turisme.

BFC har fra starten lagt vægt på, at der til stadighed skulle være gæsteforskere på stedet. Disse gæsteforskere har en central betydning for centeret, hvor de har været væsentlige inspirationskilder og sparringspartnere i forbindelse med BFCs opbygning. Herudover fungerer de bl.a. som vejledere for BFCs yngre forskere.

BFC har et personale på 20 personer, hvoraf 14 er forskere.

Ledelse

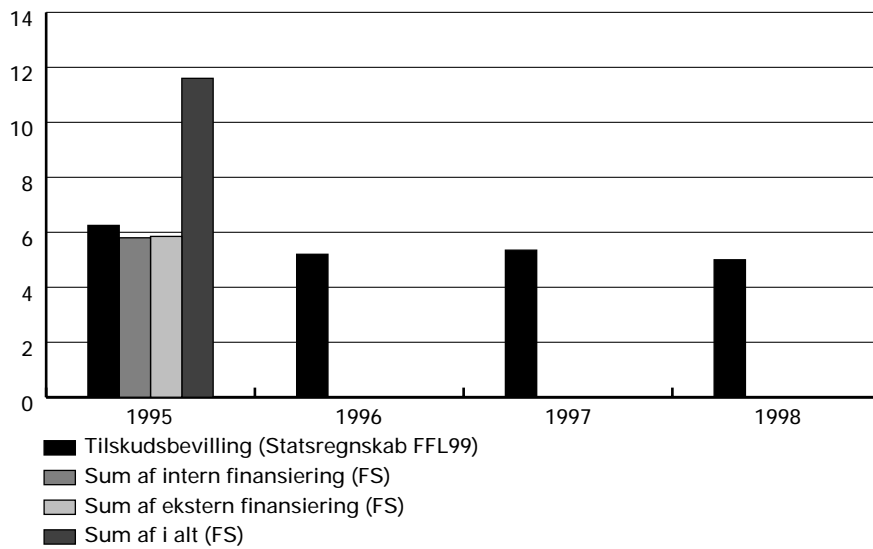
Forskningschefen, der er daglig leder, har været ansat siden starten af BFC. Formanden for bestyrelsen, Bornholms Amtsborgmester, har også været formand siden starten. Der blev i 1998 nedsat en ny bestyrelse, hvor fem ud af ti medlemmer har tilknytning til Bornholm. Ud over forskningschefen er der også en forskningsleder.

Samarbejde

BFC har samarbejdsaftaler med AKF, Det Danske Turistakademi, Högskolan i Kalmar, RUC, HHK, TØI (Transportøkonomisk institutt, Norge) og University of Bournemouth

BFCs turismeforskningsenhed indgår i en centerdannelse "uden mure" under "Tourism in the peripheral areas of Europa". De andre danske deltagere kommer fra AKF, IFG, FSL og HHK.

Figur 3.7 Økonomiske nøgletal i BFC

Kilder:

FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.8 Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU)

Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU) blev etableret i januar 1995 (samtidig med at Fiskeriministeriet og Landbrugsministeriet blev slået sammen) ved en sammenlægning af de tre sektorforskningsinstitutioner fra det gamle Fiskeriministerium, Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser, Institut for Ferskvandsfiskeri og Fiskepleje samt Fiskeriministeriets Forsøgslaboratorium.

DFU har personale svarende til 266 årsværk, en basisbevilling på 92 mio. kr. og indtægter på i alt 170 mio. kr. DFU har en driftsbevilling på Finansloven.

DFU har som formål at gennemføre forskning, undersøgelser og rådgivning om bæredygtig udnyttelse af havet og de ferske vandes levende ressourcer. Institutionen rådgiver på denne baggrund Fødevareministeriet, andre offentlige myndigheder, fiskerierhvervet og internationale kommissioner. Opgaverne omfatter sammenhængen mellem vandmiljø og fiskebestandenes produktion og variation, metoder til vurdering af bestandenes størrelse, udvikling af bæredygtig fiskeriforvaltning samt fiskepleje. Endvidere udgør forarbejdningen og forædlingen af fiskeprodukter samt kvalitetssikring i fiskeindustrien en væsentlig del af institutionens arbejdsområde.

Hovedformålene med arbejdet ved DFU falder under følgende overskrifter:

Fagligt

- Havmiljø og -fiskeri
- Ferskvandsfiskeri
- Forædling

Tværgående

- Rådgivning
- Databaser

DFUs arbejdsopgaver og forpligtelser følger Fødevareministeriets fireårige Mål- ramme- og aktivitetsplaner, som hos DFU bliver udmøntet i årlige arbejdsplaner. Det er hensigten, at der i 1999 underskrives en resultatkontrakt gældende for DFU.

Organisation, ledelse og vidensområder

Arbejdsopgaverne ved DFU varetages i fem faglige afdelinger samt to administrative sekretariater. I denne afdelingsstruktur genfinder man stort set de tre oprindelige institutioner fra Fiskeriministeriet:

- Afdeling for Hav- og Kystøkologi (Charlottenlund; 31 årsværk), der beskæftiger sig med undersøgelser af sammenhængen mellem miljøforhold og fisk og skaldyrs opvækst og udvikling, planktonbiologi, fiskesygdomme og fiskebiologi
- Afdeling for Havfiskeri (Charlottenlund; 40 årsværk), der beskæftiger sig med undersøgelser af fiskeriets påvirkning af de marine økosystemer. Centralt er i denne forbindelse den stadige udvikling af bestands- og økosystemmodeller. En anden central arbejdsopgave retter sig mod fiskeriforvaltning; hvad er de biologiske og samfundsmæssige konsekvenser af forskellige reguleringsformer? For så vidt angår en del af rådgivningsopgaverne deltager afdelingen i ICES' (Det Internationale Havundersøgelsesråd) årlige bestandsvurderinger og -prognoser.
- Afdeling for Fiskebiologi (Hirtshals; 41 årsværk), der beskæftiger sig med bestandsopmålinger, marin fiskepleje, undersøgelse af fisks biologi samt fiskeriteknologiske spørgsmål som fiskeri- og fangstteknik (herunder fiskeøgning) og redskabsselektion. Det påhviler også afdelingen at udvikle og vedligeholde det teknisk-videnskabelige udstyr på DANA (se nedefor).
- Afdeling for Ferskvandsfiskeri (Silkeborg; 22 årsværk), der beskæftiger sig med undersøgelser af fiskebestandene i de ferske vande og rådgiver om regulering af erhvervs- og fritidsfiskeri. Endvidere arbejder man med opgaver i relation til fiskeplejen og med fiskepopulationsgenetik. Endelig beskæftiger man sig i afdelingen med spørgsmål knyttet til ferskvandsfiskeribiologi; hvilken indflydelse har bestandsregulerende mekanismer, og hvorledes restaureres bestande og ferskvandsmiljøer?
- Afdeling for Fiskeindustriell Forskning (Lyngby; 59 årsværk), der beskæftiger sig med mikrobiologiske spørgsmål (mikroorganismers livsbetingelser set i relation til fiskeprodukter) samt proces- og produktteknologiske spørgsmål (bl.a. fangstbehandling, kvalitetsstyring og forædling, strukturprotein- og enzymkemi, råvareegenskaber og -anvendelse).

Uden for afdelingsstrukturen bør nævnes Havundersøgelseskibet DANA og de mindre forskningskibe (34 årsværk). DANA er bl.a. udstyret med fem laboratorier og forskelligt materiel til indsamling af prøver. DANA har omkring 175 sejldage om året for DFU. Herudover kan DANA chartres af danske og udenlandske forskningsinstitutioner.

Direktionssekretariatet ved DFU optager tre årsværk og Administrationssekretariatet 36 årsværk (med 10 til IT-enheden, 20 til administrationsenheden og 6 årsværk til informations- og biblioteksenheden).

I 1998 indførte man ved DFU et fælles, tværgående tidsregistreringssystem, så den fusion, der blev påbegyndt i 1995, nu er ved at være tilendebragt.

På baggrund af retningslinierne i den Nationale Strategi for Dansk Fiskeriforskning har DFUs bestyrelse udtrykt ønske om, at der sker en samlokalisering af DFUs marinbiologiske forskningsområder i Københavnsområdet. Der arbejdes i øjeblikket på at finde egnede lokaliteter for en sådan samlokalisering.

Samarbejde med andre

DFUs samarbejdspartnere omfatter offentlige myndigheder såvel som forsknings- og undervisningsinstitutioner som f.eks. Danmarks Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut, Københavns Universitet, DTU, SVS og KVL. DFU udbyder undervisning hos nogle af samarbejdspartnerne, og i samarbejde med Københavns Universitet har DFU oprettet et professorat i fiskeribiologi. DFU indgik i 1997 en aftale med Forskerakademiet om iværksættelse af et eget ph.d.-studieprogram.

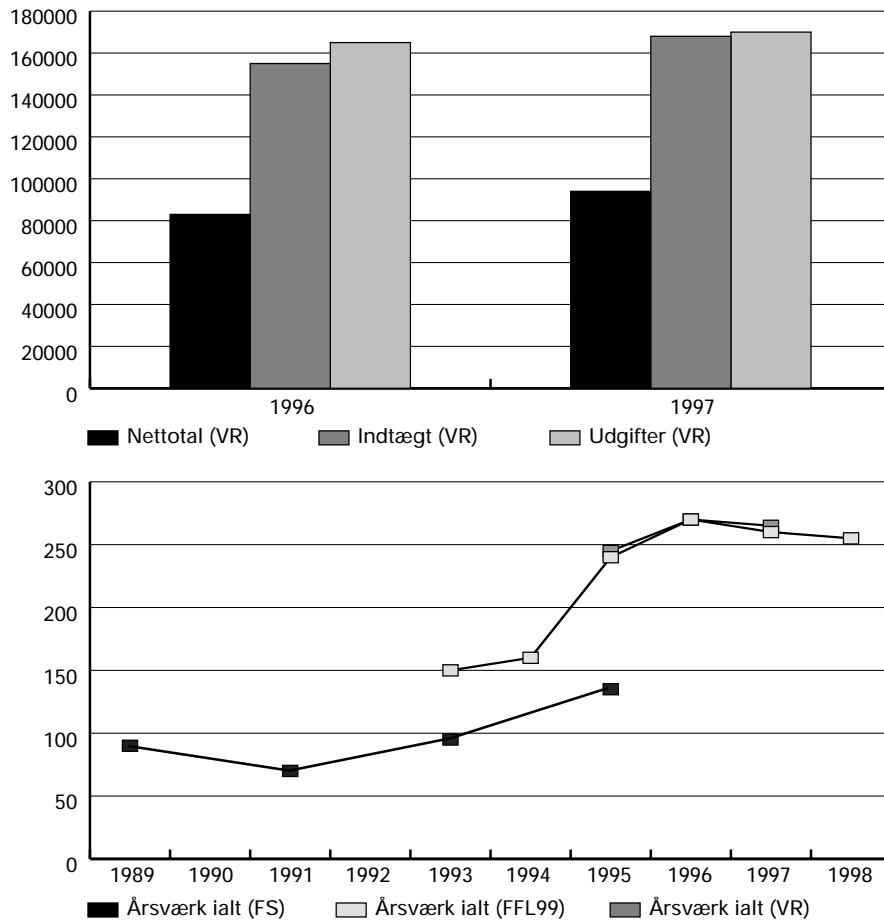
Endvidere samarbejder DFU med fiskerierhvervet og dets organisationer samt med fiskeindustrien, ligesom DFU varetager opgaver knyttet til internationalt samarbejde omkring fiskeri- og miljøpolitiske spørgsmål. Særlig vægt har de opgaver, der følger af det fiskeripolitiske samarbejde i EU.

For så vidt angår den indtægtsdækkede virksomhed kan DANIDA nævnes som vægtig rekvirent af undersøgelser ved DFU, senest i forbindelse med et større ressourcevurderings og -forvaltningsprojekt i Vietnam. Andre rekvirenter har været EU-instanser. Endvidere har DFU monitoreret sildevandringen gennem Øresund i forbindelse med bygningen af den faste forbindelse.

Der er i DFU et udtrykt ønske om et større og bedre samarbejde med fiskerierhvervet, som historisk har mødt fiskeri- og havmiljøforskningen med skepsis. Der er på nuværende tidspunkt taget en række initiativer i denne henseende. Eksempelvis kan nævnes, at DFU har indgået en samarbejdsaftale med Danmarks Fiskeriforening om informationsudveksling og dataindsamling på kommercielle fartøjer. I øvrigt kan der gøres opmærksom på, at såvel formanden for Danmarks Fiskeriforening som formanden for Danmarks Fiskeindustri- og Eksportforening er medlemmer af DFUs nuværende bestyrelse.

Endelig skal det nævnes, at DFU samarbejder med ATV-instituttet DIFTA, idet DFU forestår forskning i redskabsteknologi.

Figur 3.8 Økonomiske nøgletal og tal for personale i DFU

Kilder:

VR: Virksomhedsregnskabet 1997. FS: Forskningsstatistikken diverse år
FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.9 Danmarks JordbrugsForskning (DJF)

Danmarks Jordbrugsforskning er den største sektorforskningsinstitution i denne undersøgelse med i alt ca. 1124 medarbejdere (1048,4 årsværk) og et årligt budget på knap 500 mio. kr. DJF er oprettet 1. april 1997 ved en sammenlægning af Statens Planteavlsvforsøg (SP) og Statens Husdyrbrugsforsøg (SH). Denne sammenlægning er den sidste organisatoriske ændring i en lang række af forandringer, der også indebar flytning fra Københavnsområdet til Jylland samt flytninger i Jylland og på Sjælland for nogle af afdelingerne. DJF har både afdelinger og forsøgsstationer flere steder i landet. De mange flytninger er primært gennemført for at koncentrere indsatsen på færre lokaliteter.

Både SP og SH havde driftsbevillinger på finansloven, hvilket også har været tilfældet for det samlede DJF i 1997 og 1998. Der er forslag om at gøre DJF til statsvirksomhed fra 1999.

DJF's forskningstemaer i 1998 er: Fødevarer, Husdyravl og genetik, Husdyrernæring og fysiologi, Husdyrsundhed og velfærd, Jordbrugssystemer, Plantevækst og jord, Jordbrugsteknik, Prydplanter, Plantebiologi og Plantebeskyttelse.

Enkelte dele af DJF har en historie, der går tilbage til forrige århundrede, og de enkelte institutioner var indtil slutningen af 1980'erne præget af et tæt forhold til erhvervet, der afspejledes i bestyrelsessammensætningen for de enkelte institutioner, organiseringen af forskningen og i formidlingen af forskningsresultaterne, hvoraf en stor del blev formidlet på en måde, der gjorde det muligt umiddelbart at omsætte forskningen til rådgivningserhvervet.

Der er også op gennem 1990'erne sket ændringer på en række niveauer på de institutioner, der i dag er fusioneret til DJF. Den første større ændring var sammenlægningen af Statens Husdyrbrugsforsøg (SH) og Statens Jordbrugstekniske Forsøg (Bygholm) i 1994. Fra 1995 ændrede det nye SH struktur, idet man gik fra en opdeling af forskningsafdelingerne efter dyreart til en emne- og disciplinorienteret opdeling. Den nye organisation bestod herefter af seks forskningsafdelinger: Ernæring, Råvarekvalitet, Avl og genetik, Sundhed og Velfærd, Jordbrugsteknik og Produktionssystemer samt Centrallaboratoriet. Hertil kom tre tværgående serviceafdelinger: Landbrugsdrift, Stalldrif og Sekretariatet.

Også Statens Planteavlsvforsøg (SP) gennemførte ændringer i 1995, med en revision af formål med institutionen, mål, delmål og milepæle for de enkelte indsatsområder og afdelinger, hvor samtlige medarbejdere blev involveret i processen. Herudover blev antallet af afdelinger reduceret fra 17 til 10.

De ti forskningsafdelinger, der både var disciplinorienterede og afgrødeorienterede, var fra 1995; Korn-, Frø- og Industriafrøder, Grovfoder og Kartoffler, Frugt og Grøntsager, Prydplanter, Plantevækstfaktorer, Arealanvendelse, Plantepatologi og Jordbrugszoologi, Ukrudtsbekæmpelse og Pesticidøkologi, Levnedsmiddelteknologi, Biometri og Informatik.

Efter fusionen af SP og SH fremstår ledelsen af det samlede Danmarks JordbrugsForskning (DJF) i 1998 med en bestyrelse på 15 medlemmer og en direktion med en administrerende direktør og to vicedirektører. Forskningen er organiseret i 11 forskningsafdelinger. Herudover er driftsområdet inddelt i en infrastruktur med afdelinger, samt serviceafdelinger som centrallaboratoriet og en afdeling, der udfører sortsafprøvninger. Administrationen er delt i direktionsssekretariatet og økonomisekretariatet. Den administrerende direktør har i en årrække været direktør i SP, og bestyrelsesformanden, der både har været offentligt ansat forsker og har beklædt en række ledelsesposter inden for dansk erhvervsliv, kom fra formandsposten i SH.

DJF (dvs. de "underliggende dele af DJF") har i en årrække anvendt Fødevarerministeriets (det tidl. Landbrugsministeriets) "Ramme- og aktivitetsplaner" og de tilsvarende "kortlægninger". Ramme- og aktivitetsplaner udarbejdes på baggrund af de enkelte institutioners strategiplaner, der igen er fastlagt med udgangspunkt i den overordnede strategi for jordbrugsforskningen.

I 1998 blev der indgået en resultatkontrakt mellem Fødevarerministeriet og DJF. Her er de allerede udarbejdede Ramme- og aktivitetsplaner inddraget direkte. Det er den første (og hidtil eneste) institution under Fødevarerministeriet, der har indgået resultatkontrakt.

DJF har således været igennem en række både interne og eksterne omstillingsprocesser inden for den seneste ti-årige periode. Omstillingerne er foreløbig afsluttet med, at DJF overgår til at være statsvirksomhed i 1999.

Da det seneste virksomhedsregnskab tager udgangspunkt i afdelingsopdelingerne i SH og SP, er det ikke umiddelbart muligt at lave en opstilling svarende til den nuværende opdeling. SH og SP havde i øvrigt forskellige regnskabs-systemer.

Samarbejde

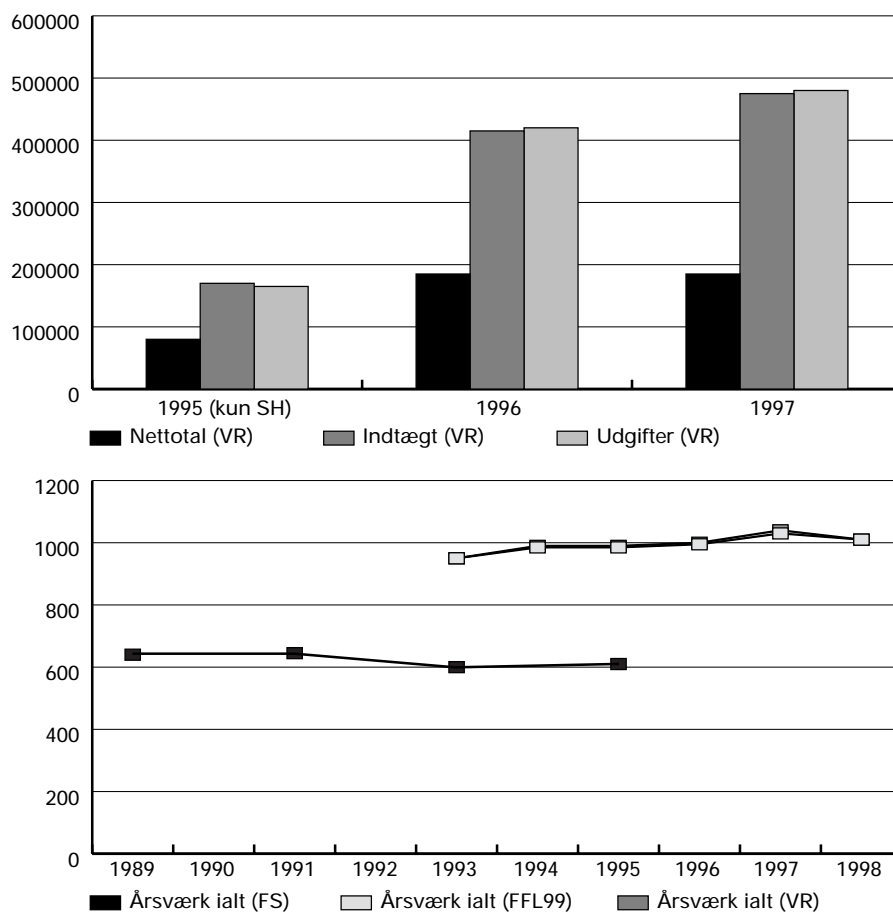
DJF har samarbejdsaftaler med en lang række andre sektorforskningsinstitutioner ikke bare inden for Fødevarerministeriets område men også med f.eks. Risø, DMU og FSL. DJF har også et samarbejde med flere højere læreanstal-

ter, f.eks. KVL og AU. Dette samarbejde ønsker man at styrke fremover med flere speciale- og ph.d.-studerende.

Hertil kommer, at DJF deltager i en række internationale projekter bl.a. i samarbejde med DANIDA.

På det seneste har DJF også taget kontakt til store udenlandske jordbrugs-forskningsinstitutioner som f.eks. Knowledge Center Wageningen i Holland med henblik på senere samarbejde.

Figur 3.9 Økonomiske nøgletal og tal for personale i DJF

Kilder:

VR: Virksomhedsregnskabet 1997, 1996. FS: Forskningsstatistikken diverse år

FFL99: Forslag til Finanslov 1999. SD: Sektorforskningsns Direktørkollegium - oversigt diverse år.

3.10 Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut (SJFI)

I 1918 oprettedes Det landøkonomiske Driftsbureau, der som hovedopgave havde udarbejdelsen af driftsøkonomisk statistik på landbrugsområdet. I 1977 skiftede bureauet navn til Statens Jordbrugsøkonomiske Institut bl.a. som en følge af, at der var kommet flere opgaver. Da Landbrugsministeriet og Fiskeriministeriet blev sammenlagt, blev man opmærksom på, at der var en begrænset viden inden for den fiskeriøkonomiske forskningsområde i Danmark (få og små forskningsmiljøer), og at der ikke var en sektorforskningsinstitution, der umiddelbart kunne løse rådgivningsopgaver med det udgangspunkt. Derfor blev det i 1994 besluttet, at der også skulle indsamles fiskeriøkonomiske regnskabsdata og arbejdes generelt med fiskeriøkonomi på Statens Jordbrugsøkonomiske Institut, der i forvejen havde ekspertisen i indsamling af regnskabsdata fra jordbruget. Samtidig med udvidelsen skiftede Statens Jordbrugsøkonomiske Institut navn til Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut (SJFI). Siden 1994 har man således arbejdet på at opbygge et fiskeriøkonomisk forskningsmiljø på SJFI, og der blev i 1997 oprettet en selvstændig afdeling for området. I 1998 regner man med fortsat at øge indsatsen på dette område.

SJFIs nuværende forskningsområder er; Jordbrugspolitik, Jordbrugets Driftsøkonomi, Fiskeriøkonomi og -forvaltning. Hertil kommer en stor statistisk afdeling.

SJFI laver både mikro- og makroøkonomiske analyser. De mikroøkonomiske analyser laves bl.a. på baggrund af de regnskabsdata, som instituttet indsamler. De makroøkonomiske analyser udføres bl.a. med udgangspunkt i de samfundsøkonomiske modeller, som instituttet arbejder med/udvikler - f.eks. ESERALDA (Econometric Sectoral Model for Evaluating Resource Application and Land use in Danish Agriculture).

SJFI har en omfattende udredningsaktivitet specielt for Fødevareministeriet. Udredningsaktiviteterne er (som på andre sektorforskningsinstitutioner) en integreret del af instituttets virksomhed, og man anser disse aktiviteter for at være med til at højne forskningsniveauet og til at gøre forskningen mere målrettet. Men da udredningsopgaverne ofte knytter sig til aktuelle politiske initiativer, er det vanskeligt at forudse omfanget af de rekvirerede opgaver. Det har betydet, at nogle af forskningsopgaverne er blevet forsinket. Antallet af udredningsopgaver har specielt i 1997 været stigende, og dermed har der været et ressourcepres på de andre opgaver, som instituttet løser.

SJFI havde i 1997 et personale, der svarede til 53 årsværk. I 1997 havde SJFI indtægter på i alt 35,7 mio. kr. og et nettotal på 22,9 mio. kr. Dette relativt høje nettotal i forhold til de samlede indtægter skal ses i sammenhæng med, at udgifterne til statistikproduktionen udgør ca. 15 mio. kr. Samtidig har SJFI i modsætning til mange andre sektorforskningsinstitutioner ikke væsentlige indtægter fra ydelser, der sælges på markedsvilkår (indtægtsdækket virksomhed, konto 90).

SJFI har en bestyrelse på 11 medlemmer. Den nuværende formand for bestyrelsen blev udpeget i 1997. Direktøren har været leder af SJFI siden 1978. Ud over direktøren består den daglige ledelse af en leder af administrationen, en leder af statistikafdelingen og tre forskningsledere. Administrationen og statistikafdelingen vil blive organisatorisk adskilt i 1999.

Personaleforhold - stillingsstrukturen

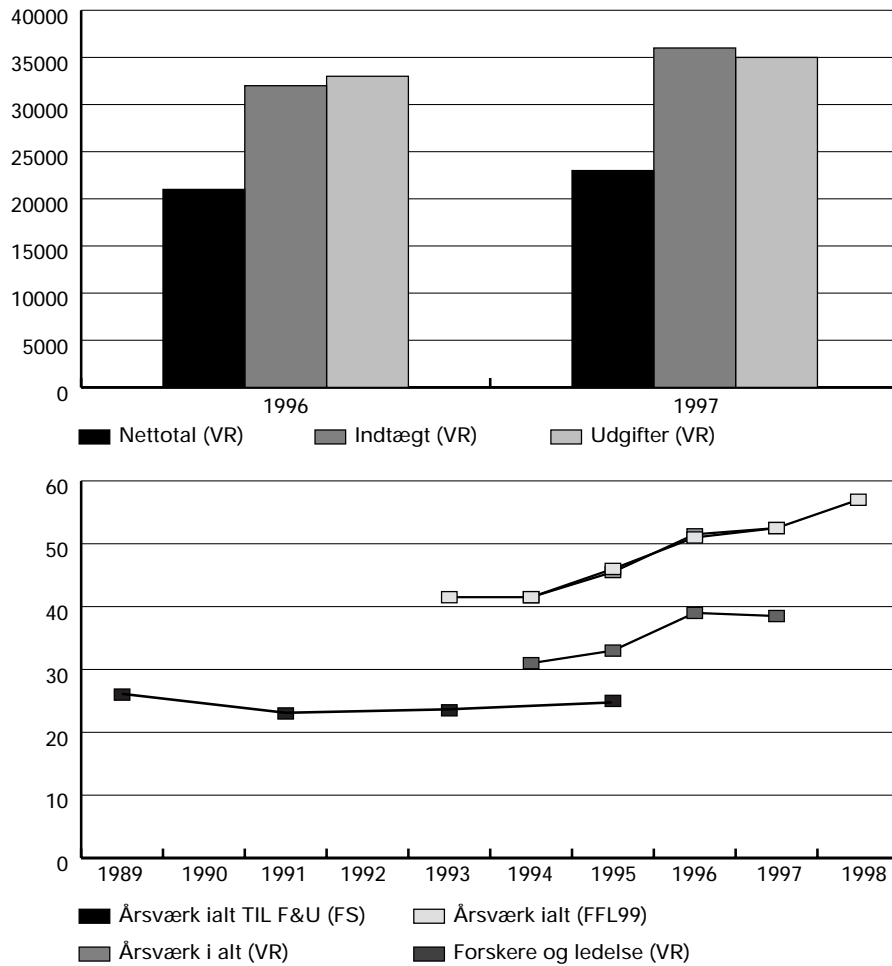
Instituttet har haft en relativt stor personaleomsætning. Således var der i 1997 ni personer, der fratrådte (og 12 tiltrådte). En del af opsigelserne hænger direkte sammen med den nye stillingsstruktur for det videnskabelige personale, idet flere af de ansatte ikke ønskede at påbegynde en ph.d.-uddannelse. Herudover har instituttet konstateret en stigende konkurrence om medarbejderne i forhold til ansættelse i den private sektor.

Samarbejde

SJFI indgår i en række centre i ind- og udland. Der gælder f.eks. GTAP-konsortiet (hovedkontor i Perude, USA), Udviklingsøkonomisk forskergruppe DERG (hovedkontor på KU) og Forskningscenter for Økologisk Jordbrug, Foulum.

Herudover har SJFI formelle samarbejdsaftaler med KVL og DMU, og der forventes indgået en aftale med Fiskeriøkonomisk Institut, SUC, i 1998.

Figur 3.10 Økonomiske nøgletal og tal for personale i SJFI

Kilder:

VR: Virksomhedsregnskabet 1997. FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.11 Statens Skadedyrlaboratorium (SSL)

Statens Skadedyrlaboratorium (SSL) er, målt i antal ansatte og netttotal, den mindste af Fødevareministeriets sektorforskningsinstitutioner, men SSL er på den anden side meget kendt i offentligheden både for sine "klassiske" plakater mod rotter og for at være det sted, man som privatperson kan henvende sig, hvis man får problemer med lus, lopper o.lign. SSL har en serie af vejledninger, der kan sendes til personer, der henvender sig. SSL besvarer ca. 15.000 spørgsmål om året fra fødevareindustrien, dyrlæger, læger, andet sundhedspersonale, nyhedsmedierne og private. Ca. 75 pct. af henvendelserne sker telefonisk.

SSL har i 1998 haft 50 års jubilæum. Hvor SSL i starten hovedsageligt beskæftigede sig med kemisk bekæmpelse (DDT), flyttedes fokus senere mod undersøgelser af resistens blandt skadedyr mod forskellige midler. Og i dag opfattes undersøgelser af den basale biologi som et helt nødvendigt grundlag for det fortsatte arbejde.

SSLs hovedarbejdsområder er skadedyr i fødevarer, på husdyr, i lagre, bygninger og anvendte materialer samt skadegørende pattedyr. SSLs forskningstemaer er: Basal biologi, Monitorings- og detektionsmetoder, Forebyggelsesmetoder, Mikrobiologisk bekæmpelse, Biologisk bekæmpelse, Fysisk bekæmpelse, Kemisk bekæmpelse, Resistensforskning og Integreret skadedyrsbekæmpelse.

SSL har to afdelinger; en for pattedyr og en for insekter. Forskningen er disciplinorienteret.

SSL havde i 1997 et personale på 40 årsværk, et nettotal på 10 mio. kr. og samlede indtægter på 17 mio. kr., hvoraf ca. 5,4 mio. kr. stammer fra tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed. SSL udfører en række opgaver for forsikringsselskaber, kommunernes tekniske forvaltninger o.lign. inden for rammerne af den indtægtsdækkede virksomhed. Fra 1990 til i dag er der på det økonomiske område sket to ændringer: For det første er forskningen blevet mere synliggjort, idet en del af forskningen nu udføres som tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed, og SSL søger som andre programmidler til denne forskning. Herudover betaler alle andre statsinstitutioner nu for udførte kontrolopgaver, hvor man tidligere udførte undersøgelser (for f.eks. Plantedirektoratet, der også er en del af Fødevareministeriet) uden at fremsende faktura.

Myndighedsberedskab

SSL rådgiver en række offentlige myndigheder ud over ressortministeriet, og

mange af opgaverne er lovbundne. Det drejer sig om Miljø- og Energiministeriet, Boligministeriet, Kirkeministeriet, Kulturministeriet og Sundhedsministeriet.

Personaleforhold - den nye stillingsstruktur

Det har været et grundlæggende princip ved SSL, at alle (forsknings-)medarbejdere skal være ansat på lige vilkår. Der er således ikke en opdeling af forskerne efter, om de er ansat inden for et område, der er fuldt ud dækket af finanslovsbevillingen (nettallet), eller om de er ansat inden for et område, der får indtægterne udefra. De fleste af forskningsmedarbejderne er ansat efter de nye regler (stillingsstrukturen).

Ledelsen af SSL

SSL ledes af en forstander, der har været leder af SSL siden 1985. Forstanderen er uddannet dyrlæge og har bl.a. tidligere været lektor på KVL. Den nyudnævnte bestyrelsesformand har også en forskningsfaglig baggrund inden for området, og han er bl.a. adjungeret professor ved KVL. Den daglige ledelse består ud over forstanderen af to afdelingsledere.

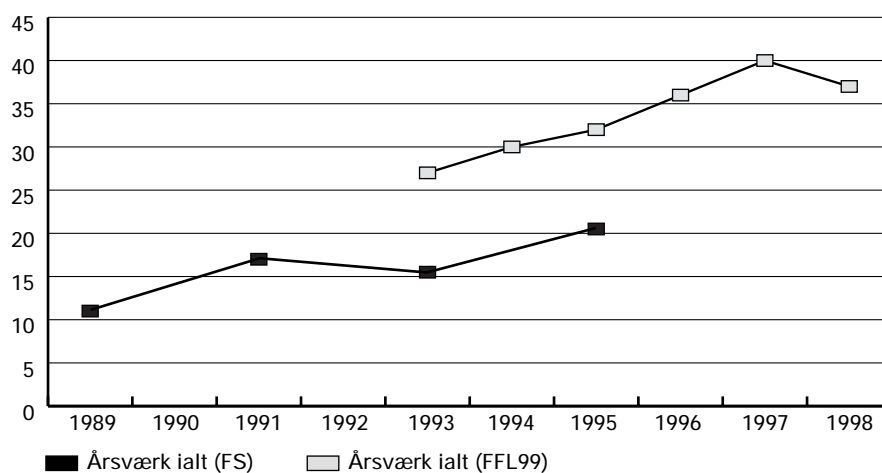
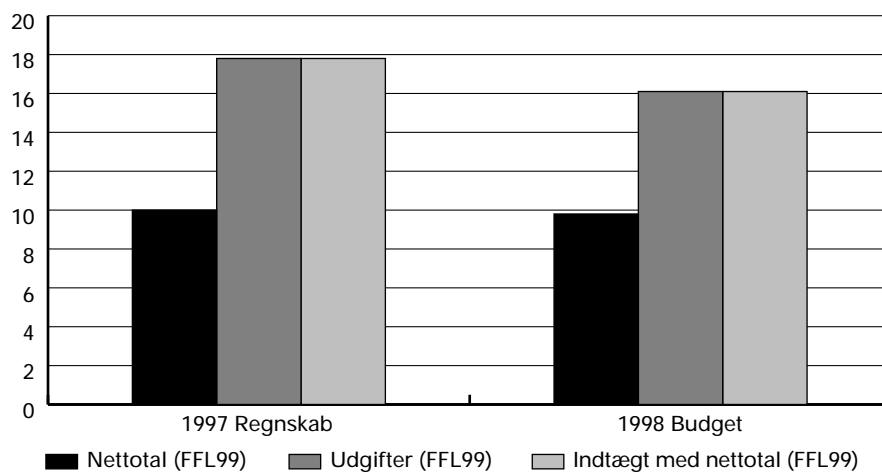
Samarbejde med andre

SSL samarbejder som nævnt ovenfor med en række myndigheder. Herudover samarbejder SSL med en række organisationer og virksomheder, bl.a. afprøver SSL bekæmpelsesmidler for industrien.

SSL deltager i en række internationale projekter finansieret af EU, og SSL samarbejder bl.a. med WHO og FAO. SSL er eksempelvis af WHO udpeget til "Collaborating Centre on Pesticide Resistance", hvor en af opgaverne er at sikre, at der til stadighed er fluer med beskrevet resistens til rådighed for den internationale forskning. En anden aktuel international forskningsopgave er arbejdet med byldepest i Afrika.

De ansatte på SSL deltager også som undervisere og censorer ved universiteterne og ved WHO-DANIDA-kurser.

Figur 3.11 Økonomiske nøgletal og tal for personale i SSL

Kilder:
 FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.12 Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS)

Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS) arbejder med sygdomsbekæmpelse hos husdyr, herunder sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer (levnedsmiddelbårne zoonoser). Der er både tale om bekæmpelse og forebyggelse af sygdomme.

SVS er blevet mere kendt i offentligheden efter, at zoonoserne er blevet et prioriteret område på instituttet. Det er specielt sygdomme som kogalskab (BSE) og salmonella, der er blevet offentligt omtalt, men også arbejdet med vækstoffremmere (avoparcin, virginiamycin) har placeret SVS på forsiderne af aviserne og i medierne generelt.

SVS er en del af det veterinære beredskab. En meget stor del af SVS' aktiviteter knytter sig til diagnoser af sygdomme og fremstilling og distribution af serum/vacciner til dyr. Hertil kommer et generelt formidlingsarbejde.

Arbejdet med udviklingen af vacciner (og diagnosemetoder) har siden laboratoriets start i 1908 været forskningsbaseret.

SVS er en statsvirksomhed med en balance på i alt ca. 325 mio. kr. og et personale svarende til 376 årsværk, hvoraf de 89 er forskerårsværk.

SVS begyndte som "Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Serumlaboratorium" i 1908. Baggrunden for forslaget om oprettelsen var landbrugets behov for sera og den næsten samtidige oprettelse af Statens Seruminstitut (der ikke indgår i denne undersøgelse).

Indtil 1932 var SVS en del af Landbohøjskolen. I 1933 blev instituttet selvstændigt og fik sit nuværende navn, samtidig med at det organisatorisk blev flyttet til det daværende Erhvervsdirektorat. Rent fysisk ligger den største del af SVS stadig ved siden af KVL på Bülowsvej i København, og der er stadig et tæt samarbejde med KVL. En enkelt afdeling af SVS er placeret i Århus.

Efter en række år med økonomiske problemer ophørte en række aktiviteter i begyndelsen af 1990'erne, og der gennemførtes en strukturændring fra en dyreartsorienteret struktur til en disciplinopdeling. Af hensyn til brugerne udpeges der stadig kontaktpersoner i forhold til de enkelte dyrearter.

Ledelsen af SVS

SVS er tilknyttet Fødevareministeriet gennem Veterinær- og Fødevarer direktoratet, men er som SVIV en selvstændig enhed med eget budget. SVS er (i modsætning til SVIV) en statsvirksomhed med en stor handelsvirksomhed.

SVS' direktør har været direktør siden 1985, og han har været ansat ved SVS siden 1973.

SVS har ikke nogen bestyrelse. Det skyldes, at en stor del af SVS er knyttet til det veterinære beredskab, og at direktøren i tilfælde af sygdomsudbrud skal kunne flytte ressourcer fra et område til et andet, og dette ville være vanskeligt at indpasse i en sædvanlig direktion-bestyrelses-model.

Formidling af forskningsresultater og intern evaluering

Nogle af SVS' forskningsresultater anvendes direkte i produktion af sera - enten i egenproduktion eller i andres. I nogle af disse tilfælde kan et forskningsresultat registreres i form af et (internationalt) patent, som SVS har rettighederne til, men som fremgår af den enkeltes forskers C.V. På denne måde kan det indgå i forbindelse med bedømmelse af den enkelte forsker. Det er en generel politik, at viden og produkter, der kan have kommerciel interesse, overlades til private virksomheder. Herudover formidler forskerne viden på to niveauer; i internationalt anerkendte tidsskrifter (hovedsageligt på engelsk med referee) og i vejledninger til brugerne (på dansk - enten skriftligt eller mundtligt).

SVS har arbejdet meget målrettet med at sikre kvaliteten af forskningen. Der er i øjeblikket indført en intern kvalitetssikringsprocedure af de enkelte projekter, hvor en afdelingsleder og en medarbejder fra en afdeling evaluerer et eller flere projekter fra andre afdelinger. Evalueringen foretages på baggrund af de opstillede mål for det enkelte projekt. Det første udkast til evaluering sendes til projektgruppen, så der er mulighed for dialog mellem projektgruppe og evaluatore. Efter dialogen samles alle evalueringerne, og de er tilgængelige internt på institutionen (der er planer om at lægge dem på intranettet). Konsekvensen af denne interne evaluering har været en større åbenhed omkring de enkelte projekter, en større viden på tværs af afdelinger om projekter, og på længere sigt bliver der mulighed for større ensartethed i vurderingen. Den interne evaluering er et supplement til den evaluering, der hele tiden har fundet sted, både i forhold til de enkelte medarbejdere, i forbindelse med bedømmelse i relation til stillingsstrukturen og for det enkelte projekt/den enkelte artikel med feedback fra afdelingsleder og direktør (der godkender alle artikler/bøger).

Antallet af publikationer er steget støt fra 1993 til 1997.

De overordnede mål om 1,3 publikationer pr. forskerårsværk i internationalt anerkendte tidsskrifter blev nået i 1997. Målet med to publikationer på dansk pr. forskerårsværk blev ikke nået i 1997 og regnes heller ikke for opnåeligt fremover.

SVS anvender i lighed med SVIV Fødevareministeriets "Interne kontrol og resultatstyring", IKR.

Handelsvirksomheden

Handelsvirksomheden skal først og fremmest sikre, at der til stadighed er den tilstrækkelige mængde og kvalitet af vacciner o.lign. tilstede til husdyr i Danmark.

I starten af SVS' historie producerede SVS selv al den vaccine mm., der blev solgt videre til dyrlægerne. I dag producerer SVS kun det, der ikke er standardmedicin, f.eks. autovacciner, og det, der ikke kan købes i en tilstrækkelig kvalitet. Resten tilvejebringes ved køb hos (også udenlandske) producenter.

Ud over sikkerheden i leverancerne sikrer den centrale kontrol af de veterinære vacciner, at SVS til stadighed har et overblik over, hvad der produceres.

Handelsvirksomheden drives på en sådan måde, at udgifterne alene dækker omkostningerne, i praksis således at der til stadighed genereres et mindre overskud.

Af SVS' samlede indtægter i 1997 (ifølge VR) på 334 mio. kr. kom de 160 mio.kr. fra handelsvirksomheden, og virksomheden bidrog med 6 mio. kr. til SVS' samlede resultat.

Forskernes stillingsstruktur

SVS er mht. stillingsstruktur omfattet af Loven om sektorforskningsinstitutioner fra 1995 og dermed den stillingsstruktur, der blev forhandlet i 1997 mellem Finansministeriet og AC.

SVS har siden starten i 1908 haft en tradition for, at de ansatte forskere var på "universitetsniveau", hvilket til dels hænger sammen med laboratoriets begyndelse som en del af KVL, dels er en følge af en generel personalepolitik, der blev fastlagt i 1982, hvor laboratoriet indførte sin egen stillingsstruktur. Her svarede en videnskabelig assistent (en midlertidig stilling) til adjunkt og laborator til lektor. Der var ikke automatisk oprykning til laborator.

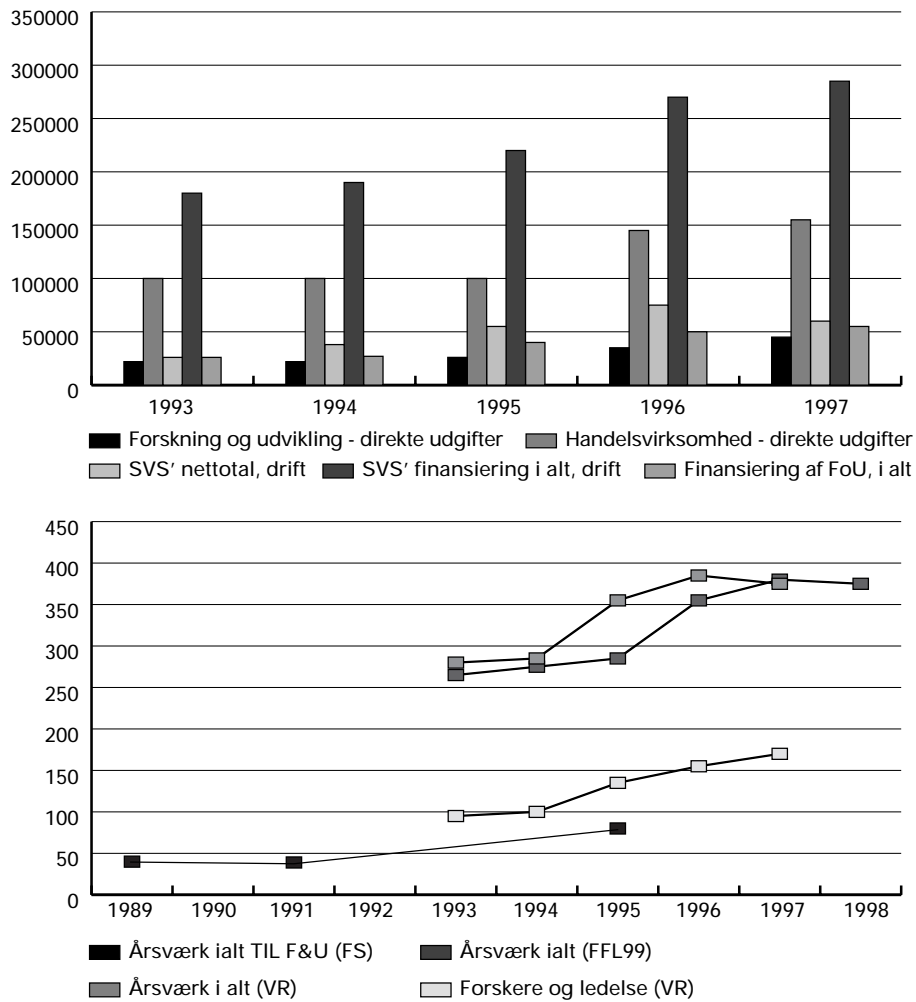
Næsten alle de tidligere ansatte har været igennem en bedømmelse, og alle, der er bedømt, er bedømt som seniorforskere. Da SVS så tidligt som 1982 indførte en (midlertidig) uddannelsesstilling på niveau med forsker/adjunktstillingen med forskningsmæssig bedømmelse før fastansættelse, har der i følge ledelsen ikke været problemer med den nye stillingsstruktur.

SVS har fået en forskningsprofessor og har et ønske om endnu et professorat. Forskningsprofessoraterne ses både som en mulighed for, at institutionen kan beholde professorkompetente seniorforskere/forskningsledere på institutionen, og som en mulighed for at fastholde det forskningsmæssige niveau gennem ansættelse af anerkendte forskere udefra.

Samarbejde med andre

SVS har et bredt samarbejde med mange institutioner både nationalt og internationalt. SVS og SVIV (se nedenfor) har et så tæt samarbejde, at de har udarbejdet årsberetninger og strategiplaner sammen. Herudover dokumenteres samarbejde med SVIV og KVL årligt med en rapport over bl.a. fælles publikationer og projekter.

Figur 3.12 Økonomiske nøgletal og tal for personale i SVS

Kilder:

VR: Virksomhedsregnskabet 1997, 1996. FS: Forskningsstatistikken diverse år. Oplysninger fra SVS FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

Internt oparbejdet materiale.

3.13 Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV)

Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV) går tilbage til 1925, hvor Landbrugsministeriet købte øen Lindholm ved Kalvehave, hvor der skulle forskes i mund- og klovsyge, der på det tidspunkt var et alvorligt problem både i Europa generelt og i Danmark. Oprindeligt var det tanken, at man ved at placere SVIV på en ø kunne hindre smitte til dyr. Siden viste det sig, at afstanden fra Lindholm til Sjælland ikke var stor nok; så alle bygninger er i dag sikret med særlige filtre. På SVIV forskes der i dag i virus, der kan angribe pattedyr.

Senest er SVIV blevet omtalt i pressen, da man i sommeren 1998 kunne afgøre, at et får var blevet smittet med den rabies-type, som også er fundet hos flagermus i Danmark.

SVIV er det eneste laboratorium i Norden, der er godkendt til at arbejde med alvorlige eksotiske virusinfektioner, der kan smitte huspattedyr. SVIV er nationalt laboratorium på en række områder bl.a. for mund- og klovsyge ifølge EU-direktiver. En aktuell opgave har været – i et europæisk samarbejde – at udvikle en test, der kunne afgøre om et dyr var blevet smittet eller var vaccineret mod sygdommen.

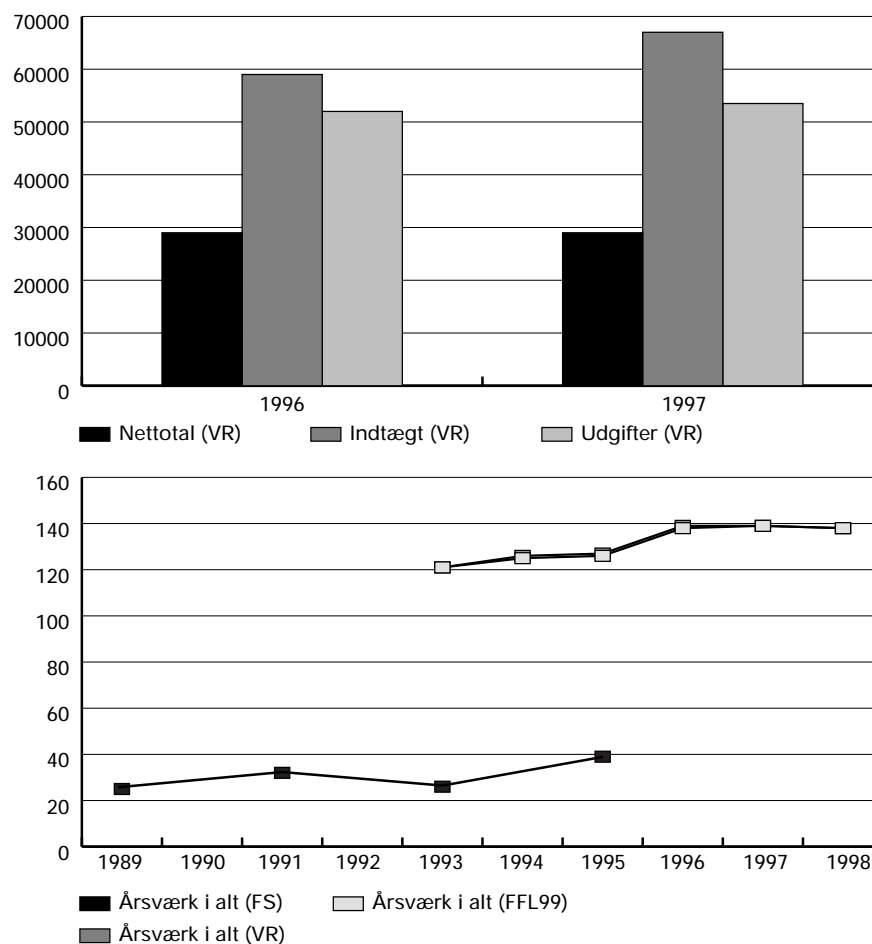
Omtrent halvdelen af de diagnoser, der stilles, er "simple diagnoser". Resten er mere specielle. I princippet kunne nogle af de mere simple diagnoser stilles på et privat laboratorium (hvis der var den tilsvarende ekspertise og sikkerhed til stede), men af hensyn til beredskabet er det nødvendigt med et vist antal undersøgelser, for at man til stadighed kan sikre, at personalet rent faktisk er i stand til med meget kort varsel at udføre den nødvendige mængde diagnoser for det tilfælde, at der skulle udbryde en alvorlig virussygdom blandt dyrene.

SVIV udvikler diagnosemetoder i forhold til virusinfektioner samt arbejder forskningsmæssigt med udvikling af nye vacciner. Når diagnosemetoder er blevet standardiserede, overlades de på længere sigt til andre (efter publicering i internationale tidsskrifter). Områder, der stadig kræver en forskningsmæssig indsats beholdes dog på SVIV. En del standarddiagnoser i forhold til virus udføres i dag på SVS, samtidig med at der undersøges for andre sygdomme, således at dyrlægerne kun behøver at sende prøver ét sted hen. Der udtages patenter på potentielle vaccinekandidater og reagenser, ligesom der til stadighed også produceres vaccine og biologiske reagenser på SVIV. De vacciner, der også (kan) produceres af andre, sælges til "markedspris" og indgår i SVIVs regnskab under betegnelsen "indtægtsdækket virksomhed". Denne virksomhed har i de seneste år givet overskud.

SVIV har i lighed med SVS ingen bestyrelse, men har en direktør, der bl.a. refererer til Veterinær- og Fødevarerdirektoratet. Det er direktøren, der har ansvaret for både diagnoser og publiceringer, og han gennemser/godkender løbende en stikprøve af diagnoserne og alle publikationer. Direktøren kom i 1994 fra et professorat på KVL og har stadig tætte kontakter til universitetsverdenen (er bl.a. adjungeret professor).

SVIV har et bredt samarbejde med mange institutioner både nationalt og internationalt. SVIV og SVS (se ovenfor) har et så tæt samarbejde, at de har udarbejdet årsberetninger og strategiplaner sammen. Herudover dokumenteres samarbejde med SVS og KVL årligt med en rapport over bl.a. fælles publikationer og projekter.

Figur 3.13 Økonomiske nøgletal og tal for personale i SVIV

Kilder:
 VR: Virksomhedsregnskabet 1997. FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999. SD: Sektorforskningsns Direktørkollegium - oversigt diverse år.

3.14 Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring, Veterinær- og Fødevaredirektoratet (IFE, VFD) og Institut for Fødevaresikkerhed og Toksikologi, Veterinær- og Fødevaredirektoratet (IFT, VFD).

Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring (IFE) og Institut for Fødevaresikkerhed og Toksikologi (IFT) er begge integrerede dele af Veterinær- og Fødevaredirektoratet.

IFT og størsteparten af det, der i dag er IFE, blev sammen med resten af den daværende Levnedsmiddelstyrelse flyttet fra Sundhedsministeriets område i 1997. De to institutter er begrundelsen for, at Veterinær- og Fødevaredirektoratet som helhed er omfattet af Sektorforskningsloven, da Levnedsmiddelstyrelsen var omfattet i 1995.

Da institutterne var en del af Levnedsmiddelstyrelsen havde de betegnelserne Institut for Levnedsmiddelkemi og Ernæring (IL -> del af IFE) og Institut for Toksikologi (IT -> IFT). Ved sammenlægningen af Veterinærdirektoratet og Levnedsmiddelstyrelsen blev Veterinærdirektoratets laboratorium i Ringsted og København samt Analyselaboratoriet ved Danmarks Fiskeriundersøgelses Afdeling for Fiskeindustriell Forskning organisatorisk lagt sammen med IL. Samtidig flyttede Veterinærdirektoratets laboratorier til et nybygget laboratorium i Ringsted.

Levnedsmiddelstyrelsen (det tidligere Statens Levnedsmiddelinstitut) har skiftet ressortministerium flere gange. Styrelsen (og institutterne) startede i Indenrigsministeriet i 1968 (Indenrigsministeriet havde dengang sundhedsområdet som ressortområde). Ved oprettelsen af Miljøministeriet i 1971 (dengang Ministeriet for Forureningsbekæmpelse) blev Levnedsmiddelstyrelsen flyttet til dette ministerium. Ved oprettelsen af Sundhedsministeriet i 1987 blev Levnedsmiddelstyrelsen flyttet endnu en gang. Ved ændringen af Landbrugs- og Fiskeriministeriet til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri skiftede Levnedsmiddelstyrelsen igen ministerium. Institutterne har også skiftet navne undervejs, men den fysiske placering er fastholdt, og mange af medarbejderne har holdt jubilæum.

De to institutter har beredskabsopgaver og har derfor i lighed med SVS og SVIV ingen bestyrelser, men forskerne på IFE og IFT er i modsætning til forskerne på SVS/SVIV ikke omfattet af stillingsbestemmelserne for sektorforskningsinstitutionerne. Dette sidste kan måske ses som en følge af, at medarbejderne i IFE/IFT traditionelt har løst en række opgaver på linie med sagsbehandlerne i styrelsen/direktoratet. Alligevel har flere forskere fra IFE og IFT i de seneste år indleveret ph.d.-afhandlinger og dermed på dette punkt fulgt det samme mønster som forskerne på de andre institutioner. Det er også

bemærkelsesværdigt, at institutterne i deres resultatkrav har krav om medvirken til uddannelse af både speciale- og ph.d.-studerende. Medarbejderne har meget forskellige grundlæggende uddannelser: De er kemikere, biologer, medicinere, dyrlæger, farmaceuter osv., og flere af dem er efteruddannet i udlandet. Denne bredde i uddannelse afspejler sig også i, at ph.d.-afhandlingerne afleveres mange forskellige steder.

Siden institutterne (IL & IT -> IFE & IFT) blev oprettet i 1968, har de været integrerede dele af andre institutioner. Derfor har det været vanskeligt at finde sammenlignelige personale- og økonomioplysninger for flere år. Fra Finansloven for 1999 bliver institutterne opført på en særlig konto under Veterinær- og Fødevederedirektoratet, og det bliver dermed lettere at følge institutternes personalemæssige og økonomiske udvikling fremover. Der er nu udarbejdet Ramme- og aktivitetsplaner for 1998 - 2001 på samme måde som for resten af Fødevarerministeriets forskningsinstitutioner. Ramme- og aktivitetsplanerne har suppleret de tidligere udarbejdede arbejdsprogrammer.

Flere af IFTs og IFEs forskere indgår i de centrale EU-komiteer, der beskæftiger sig med fødevarerikkerhed.

Ifølge Forslag til Finanslov 1999 var der i 1997 et samlet netttotal for de to institutter på i alt 93,3 mio. kr. til den ordinære virksomhed (på to kontonumre), og 2,4 mio. kr. er opført som indtægtsgivende forskningsvirksomhed. Den indtægtsgivende forskningsvirksomhed udgør således en relativt lille del af de samlede indtægter.

Institut for Fødevarerikkerhed og Toksikologi

Institut for Fødevarerikkerhed og Toksikologi (IFT) arbejder med sikkerheds- og sundhedsmæssige vurderinger og forsker inden for områderne: Kost og sundhed, Tilsætningsstoffer og fødevareteknologi, Kemiske forureninger, Fødevarerikrobiologi, Genteknologi og Kemiske stoffer og produkter, hvor de sidste to opgaver varetages for Miljøstyrelsen.

Instituttet havde 1. januar 1998 i alt 86 medarbejdere, heraf var 37 forskere og sagsbehandlere og otte chefer.

Ifølge Forslag til Finanslov 1999 havde IFT i 1997 et netttotal på 32,4 mio. kr. og indtægter på i alt 33,5 mio. kr. Der er således tale om, at instituttets arbejde (herunder forskningen) næsten fuldt ud betales over Finansloven. Ud over den type resultatkrav, der er rettet mod forskningsaktiviteterne (f.eks. én artikel i internationalt tidsskrift med referee ordning pr. forskerårsværk), og som de fle-

ste af institutionerne i denne undersøgelse har, har IFT også resultatkrav, der afspejler, at instituttet også laver sagsbehandling, f.eks. ved "at medvirke ved mindst 50 risikovurderinger og sagsafgørelser pr. sagsbehandlerårsværk".

Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring

Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring (IFE) arbejder med Ernæring, Tilsætningsstoffer og fødevareteknologi, Kemiske forureninger, Restindhold af pesticider, Restkoncentrationsundersøgelser af veterinære lægemidler og forbudte stoffer og Fødevaremikrobiologi.

Instituttet havde 1. januar 1998 i alt 176 medarbejdere. Heraf var 57 forskere og sagsbehandlere og syv chefer. Siden er ansat yderligere tre chefer som følge af sammenlægningen.

Ifølge Forslag til Finanslov 1999 havde IFE i 1997 et nettotal på 60,9 mio. kr., indtægter (ud over nettotallet) på 18,0 mio. kr. og udgifter på i alt 78,9 mio. kr. De 14,6 mio. kr. af indtægterne stammer fra kontrol- og tilsynsafgifter. Disse afgifter forventes at stige i de kommende år. Både bevilling og personaletal er vokset. Det skyldes, at laboratoriet i Ringsted blev lagt sammen med det oprindelige IL.

Kvalitetssikring

VFD har en kvalitetssikringsafdeling, der organisatorisk ligger uden for de to institutter. Det er bl.a. denne afdelings opgave at sikre den tekniske kvalitet på laboratorierne. Det betyder, at IFT/IFEs kvalitetssikringsstruktur på mange måder svarer til den, der er andre steder, for på den ene side opleves det fra institutternes side som om, der er en ekstern kvalitetssikring; på den anden side er kvalitetssikringsorganisationen underlagt den samme overordnede ledelse.

Laboratorierne er kvalitetssikrede på en række niveauer. Generelt arbejdes der på at sikre laboratorierne efter de forskellige standarder - herunder DANAK-akkreditering.

Samarbejde med andre

Medarbejdere fra begge institutter indgår i en lang række nationale og internationale arbejdsgrupper og forskningscentre - herunder Sundhedsministeriets Miljømedicinske Forskningscenter, FØTEK II rammeprogrammet, FAIR-CT 95-0158 (forskningssamarbejde mellem 12 europæiske partnere), Center for hormonlignende stoffers effekt på human reproduktion, Kræftfremkaldende effekter af DEHR i transgene XPA mus (internationalt samarbejde), Landsdækkende undersøgelse (i samarbejde med to universitetshospitaler) af befolkningens jodindtagelse og dennes tilstrækkelighed.

3.15 Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS)

1. juni 1995 blev Danmarks Geologiske Undersøgelse (DGU) og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GGU) sammenlagt til Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS). GEUS' ansvarsområde omfatter geovidenskabeligt baseret rådgivning, overvågning og vidensproduktion på miljø-, natur-, energi- og råstofområdet.

En af GEUS' væsentligste opgaver er at støtte ministeriets og *Fællesrådet vedrørende mineralske råstoffer i Grønlands* administrative og lovgivningsmæssige arbejde, så det sikres, at dette baseres på den nyeste viden inden for den geovidenskabelige forskning. Samtidig kan GEUS mod betaling påtage sig opgaver fra andre offentlige myndigheder, herunder Færøernes Landsstyre, og private opdragsgivere i ind- og udland. Herudover skal GEUS bidrage til forskningen inden for de geovidenskabelige fagdiscipliner, ligesom man skal formidle - nationalt såvel som internationalt - resultaterne af institutionens forskning.

Formidlingen antager både videnskabelig og mere "populær" karakter, idet det også hører til GEUS' opgaver at levere information til den brede offentlighed på de ovenfor nævnte områder. De af ansvarsområderne følgende konkrete opgaver fordeler sig på geologisk kortlægning samt dataindsamling og -lagring på de udvalgte programområder, aktuelt de fem følgende: Vandressourcer, Energiråstoffer, Mineralske råstoffer og grønlandskortlægning, Natur og miljø samt Databanker, informationsteknologi og generel formidling. Denne projektstruktur går på tværs af funktionsopdelingen i afdelinger (jf. nedenfor).

GEUS har siden sin dannelse været statsvirksomhed (i lighed med DGU før sammenlægningen). I 1997 var omsætningen på knapt 191 mio. kr. (ekskl. Dansk Lithosfære Center) og forbruget af årsværk på 350, hvoraf 134 var forskerårsværk (inkl. ph.d.-studerende).

GEUS har i forbindelse med opgaveløsningen et bredt og tæt samarbejde med institutioner i ind- og udland - herunder Geologisk Institut ved Københavns Universitet, hvor GGU fysisk hørte til indtil sammenlægningen med DGU. Som sektorforskningsinstitution beskæftiger GEUS sig - til forskel fra Geologisk Institut - hovedsageligt med anvendt og strategisk forskning. I det omfang Geologisk Institut ikke har ressourcer til at løfte givne grundforskningsmæssige opgaver, påtager GEUS sig en del af disse. I forbindelse med løsningen af strategiske opgaver kan det også være nødvendigt for GEUS at lave egentlig grundforskning.

Organisation, ledelse og styring

GEUS har siden 1997 været på resultatkontrakt. Bestyrelsen har 14 medlemmer, og der er fire ordinære møder årligt. I bestyrelsen er der ud over repræsentanter for det offentlige, uddannelsessektoren og industrien repræsentanter for Grønlands Hjemmestyre og Færøernes Landsstyre. Den nuværende bestyrelsesformand er uddannet økonom med stor ledelsesmæssig erfaring fra det private erhvervsliv såvel som fra den offentlige sektor. Bestyrelsesformanden er i ugentlig kontakt med den administrerende direktør.

Direktionsgruppen består af tre personer med to chefstatsgeologer tilknyttet. Den administrative ledelse og ledelsen af servicefunktioner varetages i fire afdelinger under ledelse af chefer på kontorchefniveau. Hver af de to forskningsafdelinger ledes af en statsgeolog. Dog ledes det geologiske informations- og datacenter af en databankchef. Ledelsesgruppen (direktion, statsgeologer samt øvrige chefer) udarbejder et årligt arbejdsprogram, som er den operationelle udmøntning af de i resultatkontrakten fastlagte opgaver, mål og satsninger. Bestyrelsen godkender arbejdsprogrammet.

Det i resultatkontrakten indeholdte mål- og rammestyringskoncept indebærer sammen med GEUS' status af statsvirksomhed, at institutionen besidder en udstrakt fleksibilitet i tilrettelæggelsen af sine aktiviteter inden for den treårige tidshorizont for den til enhver tid gældende resultatkontrakt. Dette vurderes positivt ved GEUS. GEUS (DGU) har gennem 12 år haft tidsplanlægning og tidsregistrering og gennem otte år en decentral organisering af økonomien med uddelegering af vide kompetencer til forskningsafdelingsniveauet. Statsvirksomhedsprincippet med tildeling af et nettotal videreføres til de enkelte afdelinger. Styring af aktiviteter sker ved fastlæggelse af interne kontrakter (budgetskemaer), hvor tidsanvendelse og økonomi godkendes. Der er i GEUS fastlagt kompetenceprofiler for en række af medarbejderne.

Kvalitetssikring og formidling af forskningsresultater

GEUS har et veludviklet kvalitetssikrings- og -styringssystem bestående af såvel overtagne som egenudviklede procedurer. For så vidt angår førstnævnte benytter GEUS i forhold til både interne og eksterne ydelser et kvalitetsstyringssystem, hvis specifikationer er i overensstemmelse med kravene i DS/ISO 9001. Systemet, som er beskrevet i GEUS' kvalitetshåndbog, omfatter samtlige forsknings-, rådgivnings-, data-, laboratorie- og entreprenørydelser samt produkter på de besluttede programområder.

Udformning og vedligeholdelse af kvalitetsstyringssystemet følger en opgave- og ansvarsfordeling på tre niveauer; et strategisk, et taktisk og et operativt niveau (jf. endvidere case om GEUS' kvalitetssikringssystem).

Formidlingen af GEUS' forskning fordeler sig på fem kategorier af publikationer. Disse omfatter videnskabelige, bogtrykte periodika, videnskabelige rapporter, tematiske kort, digitale kortværker og GEUS-notater, populærvidenskabelige og industrirelaterede periodika, særudgivelser samt administrative periodika. Hertil kommer en veludbygget internet-service (<http://www.geus.dk/>). Endelig får GEUS' medarbejdere optaget artikler i diverse eksterne videnskabelige tidsskrifter, fagblade, dagblade o.lign. Produktionen af geologiske kort gør GEUS speciel i publikationsmæssig henseende, idet nogle kort kan være undervejs i op til 20 år - et forhold, der bør tages i betragtning i forbindelse med overvejelser angående publikationstal som resultatindikatorer (jf. case om GEUS' formidlingsvirksomhed).

Vurdering af GEUS' internationale forskningsstade sker også ved, at der ved ansøgninger til nationale og internationale "fonde" finder en rating sted.

Forskernes stillingsstruktur

GEUS er omfattet af aftalen mellem Finansministeriet og AC om stillingsstrukturen for sektorforskningen. Holdningen til den nye stillingsstruktur er på ledelsesniveau for visse deles vedkommende positiv, idet det er opfattelsen, at den nye stillingsstruktur kan medføre en øget personalemobilitet og forbedrede muligheder for personalevandring mellem GEUS og andre institutioner. Fra 1990 og til indførelsen af den nye stillingsstruktur fulgte man på GEUS de retningslinier om faglig vurdering af forskere og seniorforskere fastsat i den daværende stillingsstruktur. Herudover fastlagde GEUS (DGU) retningslinier for seniorrådgivere, hvilket senere dannede baggrund for at indføre "seniorrådgiver" i stillingsstrukturen fra 1997. Ved bedømmelsen af seniorforskere har der altid været knyttet mindst et eksternt medlem til bedømmelsesudvalget. GEUS foretog i 1992 og igen i 1994 en bedømmelse af en række videnskabelige assistenter til seniorforskere og seniorrådgivere, hvilket betød, at et fåtal af GEUS' medarbejdere ved stillingsstrukturen af 1997 kom på overgangsordninger.

Efter den nye stillingsstrukturens indførelse ansættes man ved GEUS enten som forskningsassistent (for en periode af op til to år) eller som ph.d.-studerende (for en periode af tre år). Herefter (dvs. efter erhvervelse af ph.d.-graden) kan man - efter de almindelige regler for stillingsopslag - få ansættelse som forsker (for en periode af tre til fem år). Først herefter ansættes man i princippet - og stadig efter gældende regler for stillingsopslag - i en fast stilling som seniorforsker. GEUS vurderer, at stillingsstrukturen af 1997 med diverse høringer og faglig bedømmelse har forlænget tidsperioden meget fra stillingsopslag til stillingsbesættelse, og at dette ikke er foreneligt med de markedskrav, der stilles til en sektorforskningsinstitution i dag.

Samarbejde med andre

GEUS "arvede" fra DGU og GGU en stærk tradition for samarbejde med beslægtede institutioner indenlands såvel som udenlands. Af indenlandske samarbejdspartnere er allerede nævnt Geologisk Institut ved Københavns Universitet. Endvidere kan nævnes Danmarks Tekniske Universitet (DTU) og Danmarks Miljøundersøgelser (DMU). Herudover har GEUS en samarbejdsaftale med Geologisk Institut ved Århus Universitet. Dette samarbejde indebærer bl.a., at GEUS på sidste del af den geologiske kandidatuddannelse i Århus udbyder et undervisningsmodul (malmgeologi). GEUS har ligeledes et udbygget samarbejde med såvel olieindustrien som råstofindustrien.

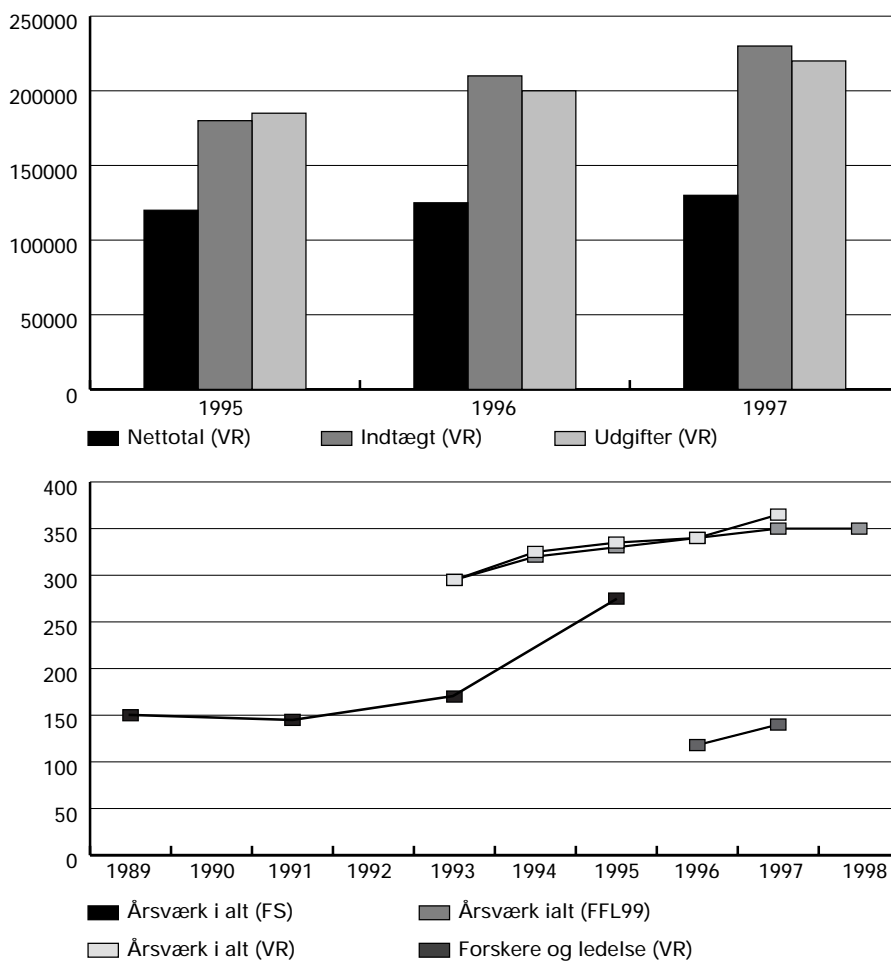
Regeringens hvidbog fra 1995 om en national forskningsstrategi, *Forskning i Perspektiv*, argumenterede for, at man i videst muligt omfang skal udnytte mulighederne for samarbejde mellem sektorforskningen og de højere læreanstalter i Danmark. Som en naturlig konsekvens af allerede eksisterende samarbejdsrelationer med relaterede institutioner i Danmark planlægges et Geocenter således endeligt etableret i København i år 2001. Geocenteret skal være beliggende i Østervoldgade og skal ud over GEUS huse Geologisk Institut, Geologisk Museum, Dansk Litosfærecenter (DLC) samt Geografisk Institut. DLC, som er en selvstændig forskningsenhed finansieret af Grundforskningsfonden, deler i dag lokaler med Geologisk Institut ved Københavns Universitet. Sammen med GEUS fungerer Geologisk Institut som DLC's værtsinstitutioner. DLC er administrativt tilknyttet GEUS.

Udover at etableringen af Geocenter kan betragtes som en naturlig konsekvens af det veludbyggede samarbejde med institutioner i Danmark, er centeret udtryk for en yderligere imødekommelse af det behov for internationalt samarbejde, som følger logisk af det geovidenskabelige arbejde som sådan. Således følger det af arbejdet med geologiske tider, at relevante samarbejdspartnere ofte skal findes i udlandet. Ligeledes nødvendiggør omfanget af og omkostningerne ved løsningen af geovidenskabelige opgaver på Grønland og Færøerne samt uden for rigsfællesskabets grænser, at internationalt samarbejde er uomgængeligt.

Ideen om et dansk Geocenter har eksisteret i miljøet i mange år. Tanken er at samle det, der allerede overlapper - den grundlæggende og den anvendte geovidenskabelige forskning i Danmark - for at kunne udnytte de samlede ressourcer på den fagligt bedste og økonomisk mest effektive måde. Geovidenskabelig forskning er, hvad enten der er tale om apparatur eller ekspeditioner, bekosteligt og fordrer generelt omfattende logistiske ressourcer. Det forventes, at synergieffekten af et Geocenter i denne henseende (stor-

driftsfordele) vil være betragtelig. Samtidig forventes det med etableringen af et Geocenter, at den nationale geovidenskabelige forskning internationalt vil kunne styrkes, ligesom Geocenteret i højere grad vil kunne tiltrække udenlandske forskere til det danske miljø, end de respektive institutioner har kunnet gøre hidtil. Det var da også indstillingen i december 1995 fra Udvalget vedrørende oprettelse af et Geocenter, at netop disse to hensyn - det faglige og det økonomiske - sammen med samfundsmæssige og politisk-administrative hensyn taler for oprettelsen af et Geocenter i København.

Figur 3.15 Økonomiske nøgletal og tal for personale i GEUS

Kilder:
 VR: Virksomhedsregnskabet 1997, 1996. FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.16 Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)

Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) har i dag otte faglige indsatsområder: Samfund og miljø, Arktisk miljø og natur, Miljøfremmede organismer, Miljøfremmede stoffer, Luftforurening, Ferskvand, Marin miljø og natur, Terrestrisk miljø og natur. Hertil kommer en tværgående indsats.

DMU havde pr. 31. december 1997 et personale på 553 personer, heraf var 61 seniorforskere eller -rådgivere, 38 forskere og 24 på overgangsordningen. Hertil kommer ca. 40 gæsteforskere og ph.d.-studerende. I alt havde DMU i 1997 et personaleforbrug på 442 årsværk. I 1997 havde DMU udgifter på ca. 208 mio. kr. (ekskl. afskrivning).

Før 1989 var der i det daværende Miljøministeriums Miljøstyrelse fem selvstændige laboratorier, der var lokaliseret forskellige steder i landet, men som var strukturelt integrerede dele af styrelsen. Der var flere grunde til, at man ønskede at samle laboratorierne uden for miljøstyrelsen i en særlig enhed: For det første ønskede man at gøre laboratorierne mere uafhængige af styrelsen og dermed af det politiske niveau, og for det andet ønskede man at samle styrelsens forsknings- og udviklingsopgaver i en enhed, så man på den måde kunne styrke forskningen.

Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) blev oprettet 1. januar 1989 som en selvstændig enhed, der havde forskning, rådgivning, formidling og overvågning på miljøområdet som arbejdsområder.

I løbet af 1989 i forbindelse med Loven om genteknologi blev en mindre afdeling fra Levnedsmiddelstyrelsen (dengang Sundhedsministeriet) flyttet over til DMU, og i 1991 i forbindelse med flytningen af vildtforvaltningen fra Landbrugsministeriet til Miljøministeriet blev Vildtbiologisk Station også en del af DMU. I 1994 blev opgaver i relation til naturovervågningen flyttet fra Skov- og Naturstyrelsen til DMU, og noget senere kom Grønlands Miljøundersøgelser også til.

Samtidig med at DMU er blevet større som følge af sammenlægninger, er organisationen vokset som følge af mere fokus på miljøproblemer generelt og ændrede prioriteringer. Et eksempel er i denne forbindelse Vandmiljøplanen.

Ledelse og økonomisk styring

DMU ledes af en direktion og en bestyrelse. Direktionen består af en direktør, der har været direktør siden starten i 1989, og to vicedirektører. Den første

bestyrelse blev udnævnt i slutningen af 1989 og holdt sit første møde i 1990, og den næste bestyrelse trådte til i november 1995.

I gennemsnit har bestyrelsesformanden og direktøren kontakt med hinanden en gang om ugen.

DMU havde i 1997 ti forskningsafdelinger, et personale- og økonomisekretariat og en F&U sektion. I forskningsafdelingerne er der ud over en forskningschef også en souschef. Herunder er der gruppeledere og projektledere. Alle seniorforskere skal kunne fungere som projektledere. I lighed med de andre større sektorforskningsinstitutioner med status af statsvirksomhed meldes der "rammer" ud til de enkelte afdelinger, når finanslovsbevillingen ligger fast. DMU har som statsvirksomhed en overordnet nettoudgiftsramme, og det er denne ramme, der så efterfølgende deles ud på de enkelte afdelinger.

Udviklings- og forskningsprogrammerne styres via årlige arbejdsprogrammer, der nu er blevet knyttet sammen med resultatkontrakten, der blev indgået for 1997 - 1999.

DMU har et mål om 60 pct. dækning af udgifterne over basisbevillingen. Dette mål opretholdes bl.a. for at sikre DMUs muligheder for at kunne prioritere også på længere sigt. Basismidlerne fordeles næsten ligeligt på forskning, rådgivning og overvågningsopgaver. De eksterne midler er hovedsageligt knyttet til forskningsprojekter. Problemet er her, at DMU er tvunget til at samfinansiere en del af disse projekter, og det betyder, at eksterne projekter kan komme til økonomisk at presse andre af DMUs projekter.

Medarbejderne - stillingsstrukturen

Der har været personale- og udviklingssamtaler (med den nærmeste leder) siden 1990. Der er resultatløns for alle ledere. Alle personalekategorier time-registreres, men der udbetales som hovedregel ikke overarbejdsbetaling.

Ud af de ca. 220 - 240 personer, der generelt set arbejder med forskning (tallet er inkl. ikke AC-medarbejdere) i DMU, er 18 ansat som projektforskere eller som projektseniorforskere, det vil sige i tidsbegrænsede stillinger. Det skønnes (af administrationen på DMU), at ca. 75 pct. kan fortsætte på DMU efter projektets udløb, da deres kvalifikationer kan anvendes andre steder ved institutionen.

Der var ved udgangen af 1997 ca. 24 personer på "overgangsordningen", og det er antageligvis ikke alle, der kan blive seniorrådgivere. Men da DMU fort-

sat har brug for deres kvalifikationer, bliver de flyttet til den almindelige AC-stillingsstruktur.

De allerede ansatte, der ikke har en ph.d.-grad, får normalt tilbud om at tage en grad med udgangspunkt i deres arbejde på DMU. De fleste har taget grader på Københavns Universitet (KU) eller på Århus Universitet (AU).

DMU rekrutterer i almindelighed ikke direkte fra kandidateksamen. På længere sigt skal alle forskere på DMU have en ph.d. (eller doktor) grad.

Forhold til ministeriet og samarbejde med andre

DMU udfører en række opgaver for Miljø- og Energiministeriet og eksterne parter, herunder en række opfølgingsopgaver i relation til bestemte lovkomplekser f.eks., afrapportering af vandmiljøplanens overvågningsprogram. DMU har også udført opgaver for Det europæiske Miljøagentur (der ligger i København). DMU har koordineret en større samlet fremstilling af både udviklingen i miljøproblemerne og den nuværende tilstand i den faglige rapport "Natur og Miljø 1997 Påvirkninger og tilstand". Gruppen bag rapporten indbefatter forskere fra de to andre sektorforskningsinstitutioner under Miljø- og Energiministeriet (GEUS og FSL) og en enkelt fra Fødevarerministeriet (DFU). Medarbejdere fra ministeriets styrelser har også deltaget i arbejdet.

Rådgivningen af ministeriet anses af mange både i og uden for DMU for at være en af institutionens vigtigste opgaver, og opgaven er nævnt i DMUs resultatkontrakt.

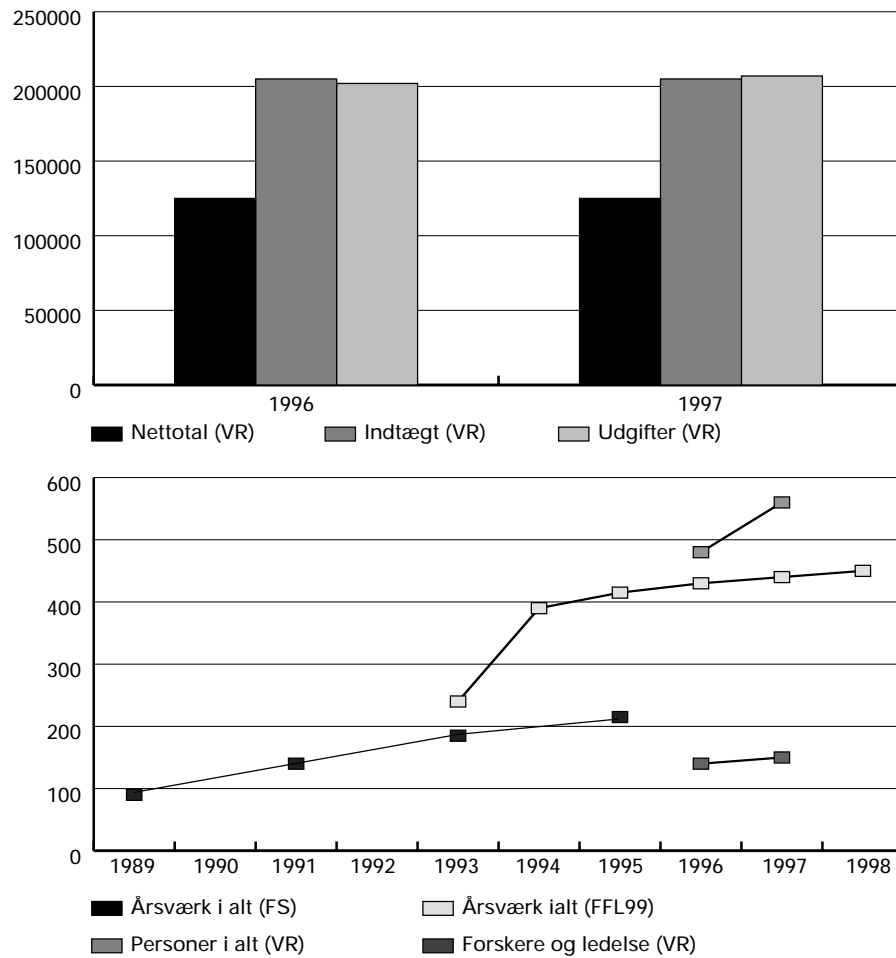
DMU indgår i princippet på samme måde som GEUS og FSL i Miljø- og Energiministeriets matrix-organisation, hvilket betyder, at direktøren og enkelte andre medarbejdere har et samarbejde med andre på det tilsvarende niveau inden for ministeriets område.

Samarbejdet mellem afdelingen for systemanalyse og den tilsvarende afdeling på Risø, som DMU rent fysisk ligger ved siden af, har resulteret i en samarbejdsaftale med Risø, hvorefter de to afdelinger skal samles i et center, hvor forskningslederen kommer fra DMU, og bestyrelsesformanden for centeret skal komme fra Risø. Herudover har DMU et samarbejde med en række andre sektorforskningsinstitutioner (GEUS, FSL, DJF, DFU), Arbejdsmiljøinstituttet (AMI, der ikke indgår i denne undersøgelse) og Veterinær- og Fødevarerdirektoratet (hvor den tidligere Levnedsmiddelstyrelse i dag er en integreret del).

DMU har indgået samarbejdsaftaler med bl.a. RUC og AU.

Der arbejdes i øjeblikket på etablering af en forskerskole i samarbejde med KU. Der er i øjeblikket et mål om, at DMU skal have ca. 30 ph.d.-studerende tilknyttet.

Figur 3.16 Økonomiske nøgletal og tal for personale i DMU

Kilder:

VR: Virksomhedsregnskabet 1997, 1996. FS: Forskningsstatistikken diverse år
FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.17 Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL)

Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL) udfører i dag forskning, udvikling og rådgivning inden for områderne: Skovdrift, Skovøkologi, Pyntegrønt, Park & landskab og By- & landsplanlægning.

FSL blev oprettet som en sektorforskningsinstitution under Landbrugsministeriet i 1991. I 1994 blev FSL sammen med Skovskolen og det private skovbrug flyttet fra Landbrugsministeriet til Miljø- og Energiministeriet.

I 1997 havde FSL et samlet personale på 118 årsværk, en balance på 63 mio. kr. og en nettobevilling på Finansloven på 27,7 mio. kr.

Fra 1870 og til 1991 blev der - hovedsageligt som følge af, at skovbruget efterspurgte en bestemt type viden - oprettet en række institutioner, der på den ene eller anden måde beskæftigede sig med skovforskning. I 1980'erne analyserede Landbrugsministeriets skovpolitiske udvalg problemerne, hvilket først førte til nedsættelsen af et tværministerielt udvalg og dernæst til oprettelsen af FSL. Oprettelsen blev fra starten støttet kraftigt af erhvervet (herunder Dansk Skovforening og Skov- og Naturstyrelsen), der ønskede et selvstændigt sektorforskningsinstitut for skovbruget i en erkendelse af de store forskelle, der er mellem landbrug og skovbrug.

FSL kom i første omgang til at bestå af de dele af Landbrugsministeriets forskningsinstitutioner, der beskæftigede sig med skovbrug (en afdeling af Statens Planteavlsforsøg og Statens forstlige forsøgsvæsen), og to ATV-institutioner, der blev overført fra Industriministeriet (Skovteknisk Institut; Parkteknisk Institut). I 1992 skete der en overflytning af en forskergruppe vedr. skovøkologi på Laboratoriet for Økologi og Miljølære fra DTH, og i 1993 overflyttedes forsknings- og udviklingsopgaver fra den private forening, Dansk Skovforening. De enkelte dele af FSL havde således meget forskellige profiler i forhold til både finansiering (forholdet mellem offentlig og privat finansiering) og i vægtingen af forskningen (generelt er ATV-institutterne i højere grad praktisk orienterede end institutter ved højere læreanstalter).

På den ene side er FSL således en relativt ung sektorforskningsinstitution. På den anden side har dele af forskningen på stedet rødder mere end hundrede år tilbage.

I 1995 flyttede FSL sammen med dele af Landbohøjskolens (KVLs) skov- og landskabsforskning til en ny fælles bygning kaldet Forskningscenter for Skov

og Landskab på Aboretet i Hørsholm. Det samarbejde, der i forvejen var mellem KVL og FSL, blev på denne måde styrket. Sammenflytningen var en del af et større samarbejdsprojekt, der også har medført fire årlige koordineringmøder mellem KVL og FSL på ledelsesniveau, fælles laboratorier, fælles årlig Skov & Landskabskonference med ca. 500 deltagere og fælles publikationsserier og samarbejde omkring ph.d.-studier.

Siden 1. jan. 1996 har FSL bevillingsmæssigt været en statsvirksomhed med en resultatkontrakt for 1996 - 1999 suppleret med årlige arbejdsprogrammer og virksomhedsregnskaber.

Dele af udviklingen af FSLs økonomi er beskrevet som CASE i afsnit 4.8.

Skovbruget er målt i antal forskere et relativt lille område, der før oprettelsen af FSL var spredt på en række små forskningsmiljøer. Samlingen af forskningen fra ATV-institutterne på den ene side og over mod universitetsforskerne på den anden gjorde det muligt at overskride grænsen for "den kritiske masse" ⁴ på området. Denne samling kan således ses som en forudsætning for, at den danske skov- og landskabsforskning kan gøre sig gældende på et internationalt niveau.

Ledelsen af FSL

FSL ledes af en direktør, der i lighed med formanden for bestyrelsen har været med siden oprettelsen af institutionen i 1991. Både direktøren og bestyrelsesformanden har en faglig baggrund inden for FSLs forskningsmæssige område. FSL havde indtil 1997 fire afdelinger og et sekretariat med hver sin leder. I 1997 blev en af afdelingerne delt i to, og i 1998 forventes en afdeling lagt ind i andre afdelinger. I 1999 forventes der således at være fire afdelingsledere (forskningschefer) og en sekretariatsleder ud over direktøren. Alle ledere er på resultatløns.

Personalepolitik - den nye stillingsstruktur for forskningsmedarbejderne

For de akademisk ansatte ved forskning og udvikling er den nye stillingsstruktur ved at være implementeret. Langt de fleste har fået en ph.d.-grad eller er på anden basis blevet bedømt positivt efter den nye stillingsstruktur. Arbejdet med den nye stillingsstruktur er blevet inddraget som et led i den almindelige personalepolitik, der bl.a. indeholder en personale-udviklingssamtale (PU-samtale) en gang om året med den nærmeste chef.

⁴ Begrebet 'kritisk masse' inden for forskningen dækker over, at der som hovedregel skal et minimum af personer, herunder et minimum af forskere, med en bred (og lang) forskningserfaring til at skabe et frugtbart miljø. Når forskningsmiljøerne bliver for små, evner de ikke til stadighed at fastholde og udvikle nye positioner, og dermed magter de ikke på længere sigt at opbygge viden inden for deres område.

Den nye stillingsstruktur, der forudsætter en ph.d.-grad eller lignende, før man kan blive seniorrådgiver, har givet problemer, da personer, der er helt centrale for varetagelsen af FSLs rådgivningsarbejde for erhvervet (f.eks. personer, der har udviklet maskiner til bekæmpelse af ukrudt uden anvendelse af sprøjtegifte), ikke nødvendigvis er akademikere eller har en forskeruddannelse. Dette hænger sammen med, at FSL er dannet med udgangspunkt i meget forskellige institutioner, hvoraf to var ATV-institutter. Disse personer benævnes nu "Fagkonsulenter".

FSL har i lighed med andre institutioner haft en aktiv ligestillingspolitik, og FSL har været med i et forsøg om det udviklende arbejde (DUA). Det sidste skal også ses i sammenhæng med kvalitetssikringen af de produkter (publikationer, patenter, rådgivning), som FSL arbejder med.

FSL har en efteruddannelsespolitik for alle medarbejdere, således at efteruddannelse også berøres i PU-samtalerne. Denne efteruddannelse skal ses i et dobbeltperspektiv: dels som en mulighed for at medarbejderne kan holde sig ajour, dels som en mulighed for at medarbejdernes kvalifikationer kan være så brede, at skift i den overordnede forskningsstrategi ikke nødvendigvis behøver at medføre fyringer.

Kvalitetssikringen af FSL-produkter

FSL har indført en ensartet kvalitetssikring af alle publikationer, der i denne sammenhæng også omfatter notater. I forbindelse med igangsættelsen af et projekt bliver det præciseret, hvordan og hvornår hvilke resultater forventes offentliggjort (eller færdiggjort). Det bliver også fastlagt, hvem der skal fungere som faglig samtalepartner ud over forskningschefen, dette referee system kan også omfatte forskere uden for FSL (og KVL, som der samarbejdes med omkring publikationsserierne).

FSLs laboratorier er ikke ISO 9000 certificeret. Dette har været overvejet, men omkostningerne er blevet vurderet til at være for store set i relation til, at kunderne ikke har efterspurgt denne certificering. Derimod overvejes det at lade laboratorierne blive akkrediteret (DANEK). I løbet af 1998 har fem nordiske forskere inden for FSLs fagområder gennemført et "videnskabeligt eftersyn" af FSL.

Forhold til ministeriet og erhvervet

FSL indgår på samme måde som GEUS og DMU i Miljø-og Energiministeriets matrix-organisation, hvilket betyder, at direktøren og enkelte andre medarbejdere har et samarbejde med andre på det tilsvarende niveau inden for ministeriets område.

FSL har en rammeaftale med Skov- og Naturstyrelsen, der er en styrelse under Miljø- og Energiministeriet.

FSL har "et godt forhold til begge ministerier", dvs. både det nuværende ressortministerium, Miljø- og Energiministeriet, og det tidligere ressortministerium, Landbrugsministeriet, der nu er en del af Fødevareministeriet. FSL har således fortsat et meget tæt samarbejde med sektorforskningsinstitutioner med tilknytning til Fødevareministeriet (f.eks. Danmarks JordbrugsForskning) FSL opfatter i høj grad sig selv som en forskningsinstitution for både ministeriet og erhvervet, og i den sammenhæng skal man være opmærksom på, at ca. en tredjedel af det danske skovareal er offentligt ejet i form af Statsskovene, der hører under Skov- og Naturstyrelsen. Når man på FSL beskæftiger sig med park & landskab og by- & landsplanlægning, er der tale om forskning, der danner basis for rådgivning af kommuner. En stor del af den erhvervsrettede forskning er således (også) forskning for det offentlige, i og med at størstedelen af erhvervet er offentligt ejet. FSL har arbejdet med at forbedre kontakten til brugerne og har en "Handlingsplan for bedre kontakt med praksis", der sigter mod denne kontakt. FSL har i løbet af sommeren 1998 foretaget en kundeanalyse.

Internationalt samarbejde

FSL befinder sig fagligt mellem "det nordiske skovbrug" og "det europæiske skovbrug", da de danske skove befinder sig mellem disse to dyrkningsformer/-traditioner. FSL indgår i et større nordisk samarbejde i SamNordisk Skovforskning med et budget på ca. 5 mio. kr.

FSL deltager i en række COST Actions og har formandskabet i COST Action E3 (Forestry in the context of Rural development) og i COST Action E12 (Urban Forests and Trees).

I 1997 oprettede FSL en international enhed "med det formål at igangsætte, koordinere og kvalitetssikre opgaver, der primært vil foregå i Central- og Øst-europa og i udviklingslandene", hvilket vil sige uden for Norden og EU.

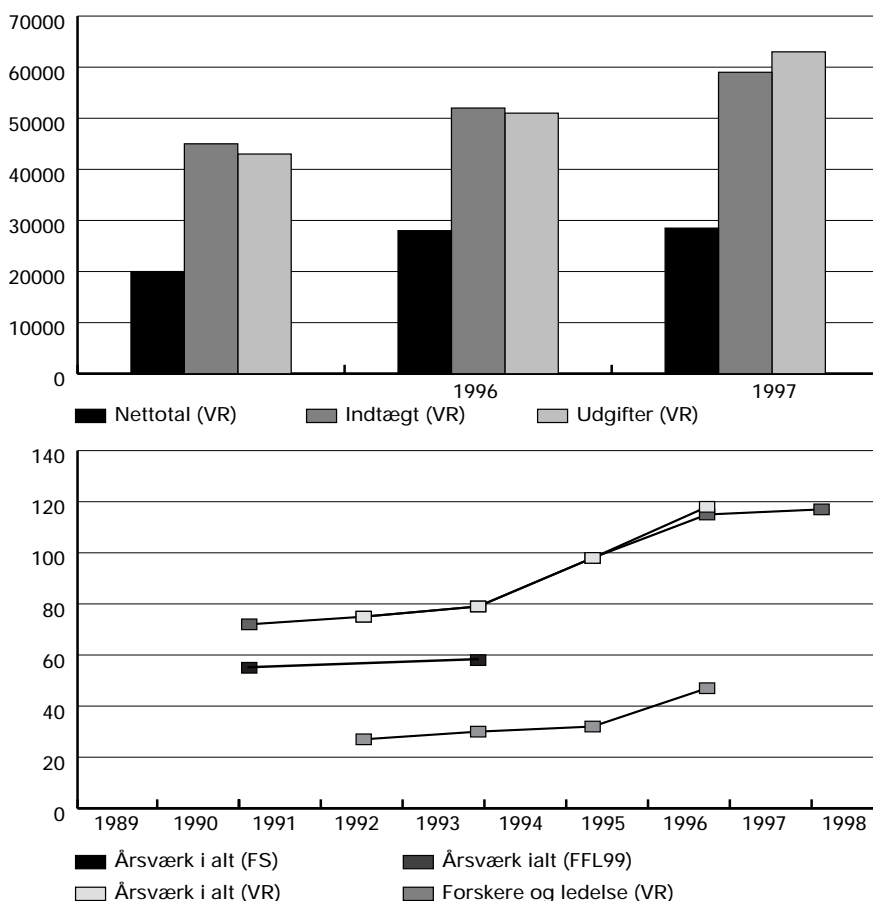
Samarbejde med andre danske institutioner

FSL har siden 1991, hvor man underskrev en samarbejdsaftale, haft et tæt samarbejde med den del af KVL, der beskæftiger sig med skov-, landskabs- og planlægningsforskning. Direktøren er adjungeret professor ved KVL, og en del af de ansatte har samarbejde om konkrete projekter og om undervisning (samarbejdet ligner samarbejdet mellem KVL og SVS/SVIV). Dette samarbejde er i det daglige styrket af den fælles bygning, hvor man deles om en række faciliteter. Den seneste udvikling i samarbejdet har resulteret i et forslag om et Center for Skov, Landskab og Planlægning (SLP). Der arbejdes på en fælles

udviklingskontrakt for år 2000 - 2003 og en fælles ledelse for SLP. Centerets formål skal være: Forskning og udvikling, undervisning, overvågning, rådgivning og formidling vedrørende skov, landskab og planlægning. FSL har i 1998 intensiveret sit samarbejde med Aalborg Universitet i forbindelse med udnævnelsen af en forskningsprofessor i det åbne lands planlægning. Denne professor skal have sit arbejdssted halvdelen af tiden på AUU og den anden halvdel på FSL.

FSL har indgået samarbejdsaftaler med sektorforskningsinstitutionerne Danmarks Miljøundersøgelser, Danmarks JordbrugsForskning og Statens Byggeforskningsinstitut (der ikke indgår i denne undersøgelse). Herudover er der samarbejdsaftaler med Dansk Byplanlaboratorium, Afdelingen for Træteknik på Teknologisk Institut, Skovskolen og med Dansk Skovforenings Pyntegrøntsektion.

Figur 3.17 Økonomiske nøgletal og tal for personale i FSL

Kilder:
 VR: Virksomhedsregnskabet 1997, 1996. FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.18 John F. Kennedy Instituttet (JFK)

John F. Kennedy Instituttet (JFK) arbejder med diagnostik, rådgivning, forebyggelse og behandling af arvelige multiple handicap. Oprindeligt beskæftigede JFK sig kun med sygdomme, der kunne medføre mentale udviklingsforstyrrelser (åndssvaghed). Der er tale om et overvejende sundhedsvidenskabeligt institut, der dog også inddrager andre faglige aspekter som f.eks. psykologiske i behandlingen.

Institutionen har siden 1980 bestået af tre afdelinger med hver sin leder: Neuropædiatrisk Afdeling, Biokemisk Afdeling og Kromosomlaboratoriet. Siden da har der ikke været organisatoriske ændringer.

Instituttet har en driftsbevilling, der i 1997 havde en udgiftsramme på i alt 5,9 mio. kr. Der var i 1997 ansat 67 personer med i alt 54,3 årsværk. Heraf er 19 forskere med en videnskabelig produktion.

Institutkets oprettelse var en følge af, at man i begyndelsen af 1950'erne blev opmærksom på, at børn med PKU (Føllings syge) kunne undgå at blive åndssvage, hvis de fik en passende diæt. De første diætbehandlinger startede i England i 1954. Tanken om at lave en dansk institution blev fremsat i 1964 i Ugeskrift for Læger af Erik Wamberg. I forbindelse med mordet på præsident J.F. Kennedy i 1963 blev der indsamlet tilstrækkelige midler i Danmark til at sætte ham et varigt minde. Midlerne blev anvendt til oprettelse af instituttet, der åbnede i 1967.

I forbindelse med udflytningen af åndsvageforsorgen fra staten (den daværende Socialstyrelse i Socialministeriet) til amterne beholdt Socialministeriet J.F. Kennedy Instituttet. Det har senere været diskuteret, om JFK skulle lægges sammen med f.eks. hospitalsvæsenet (og på den måde overflyttes til amterne). Men da der totalt set er så få børn med de enkelte sygdomme (f.eks. kun et barn ud af 300.000, der har Menkes sygdom) er instituttet stadig et sektorforskningsinstitut. Instituttet har fået bestyrelse i 1998, og det er i princippet omfattet af den nye stillingsstruktur. Men da en stor del af forskerne er læger, der er omfattet af andre regler, er det uklart, om - og i givet fald hvorledes - den nye stillingsstruktur kommer til at påvirke instituttet.

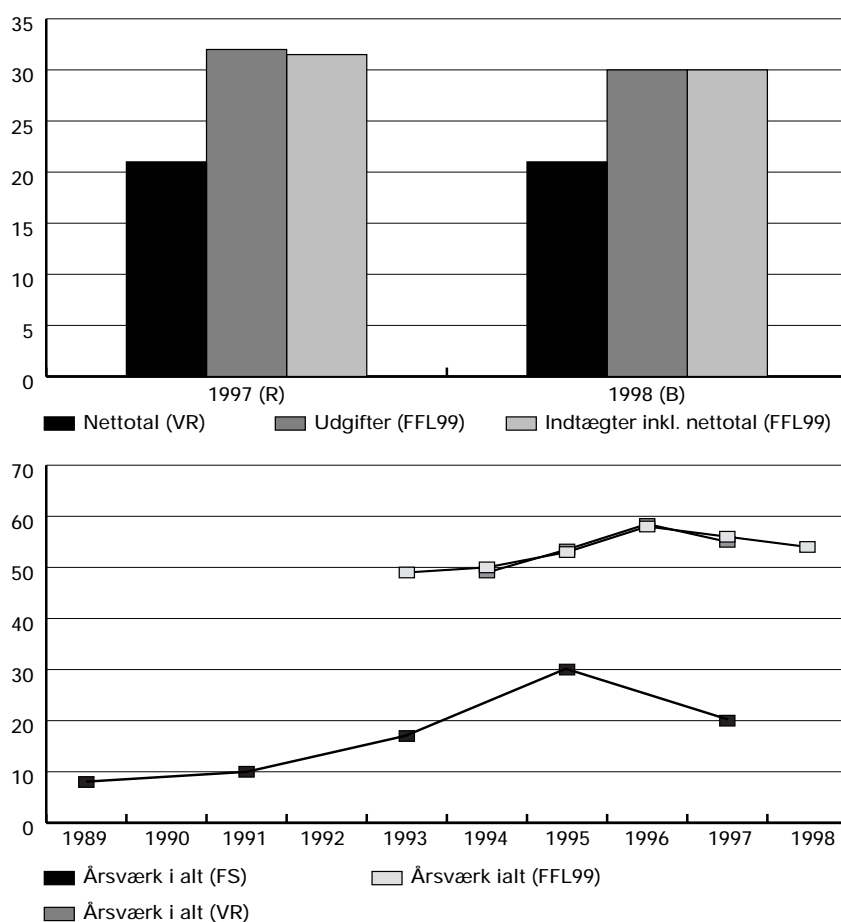
Siden oprettelsen er antallet af arvelige sygdomme, som instituttet arbejder med, vokset. Hovedvægten af forskningen ligger på genetiske fejl, der medfører forskellige stofskifteproblemer (der igen kan medføre åndssvaghed), men der forskes også i andre genetiske sygdomme. F.eks. er instituttet involveret i forskning i svære genetiske øjensygdomme (aniridi).

Instituttet har en række rutinefunktioner, f.eks. kromosomundersøgelser, hvoraf nogle af undersøgelsesmetoderne er udviklet af eller i samarbejde med instituttets forskere. De familier, der har fået børn med PKU eller fragilt X syndrom tilbydes ophold i en særlig boenhed og får dér vejledning i diæter - en vejledning, der i princippet følger barnet hele livet. Ud over forskning og udvikling underviser forskerne på instituttet sundhedspersonale på særlige kurser.

Forskerne deltager i en række internationale netværk.

Artikler kvalitetssikres ved intern refereering. Herudover kvalitetssikres de kliniske og psykologiske undersøgelser ved internationale møder og ved anvendelse af tilbagemeldinger fra brugerne (patientforeningen).

Figur 3.18 Økonomiske nøgletal og tal for personale i JFK

Kilder:
 VR: Virksomhedsregnskabet 1997. FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

3.19 Socialforskningsinstituttet (SFI)

Socialforskningsinstituttet (SFI) blev oprettet i 1948 med den daværende statistisk-økonomiske konsulent i Socialministeriet, Henning Friis, som den første leder. Instituttet har i hele sin levetid været tilknyttet Socialministeriet.

Instituttet har i dag forskning inden for temaerne; Velfærdsstaten og befolkningens levevilkår, Socialt udsatte og etniske minoriteter, Børn, unge og familie, Ældre og tilbagetrækning, Handicappede og psykisk syge, Arbejdsformer og opgaver i social- og sundhedssektoren, Arbejdsløshed, marginalisering og aktivering, Arbejdsmarked, kvalificering og mobilitet, Arbejdets sociale dimension og Tværgående teori- og metodeudvikling.

Disse temaer er de samme, som blev udpeget i resultatkontrakten, der blev underskrevet i 1994.

I 1997 var der fastansat 119 personer svarende til 109 årsværk på SFI; i alt havde institutionen et årsværksforbrug på 141,4. Forskellen i årsværk dækker over de ca. 280 løstansatte interviewere, der arbejder for datasektionen. Institutionen havde indtægter på 63,9 mio. kr. og en basisbevilling på 22 mio. kr. Det er institutionens mål, at ca. en tredjedel af indtægterne skal komme fra basisbevillingen (nettotal) og ca. to tredjedele fra eksterne projekter. SFI har en driftsbevilling, men har i flere år haft både væsentligt større indtægter og udgifter end angivet i Forslag til Finansloven. En del af SFIs indtægter kommer fra datasektionen, der i en årrække har lavet opgaver for forskere, offentlige myndigheder og andre som indtægtsdækket virksomhed. Denne del af SFI er blevet "selvstændiggjort" med oprettelsen af SFI-SURVEY, der blev oprettet pr. 1. juni 1998. Det er bl.a. resultaterne fra datasektionen, der har medført afvigelserne mellem Finansloven på den ene side og Statsregnskabet (og VR) på den anden.

Det er et mål for SFI, at medarbejderne skal (kunne) indgå i den socialpolitiske debat, og mange af medarbejderne holder foredrag og skriver mere populære artikler. SFI afholder også "gå-hjem-møder".

Ledelsen af SFI

SFI ledes af en direktør, der har været ansat ved SFI fra 1995, og en vicedirektør. Direktøren kom fra en offentlig lederstilling uden for SFI. Bestyrelsesformanden har været formand siden 1988, og der skal beskikkes en ny formand i løbet af 1998. Både direktørerne og bestyrelsesformanden har en faglig baggrund inden for SFIs forskningsområde. SFI havde fire forskningsafdelinger i 1997: En informationssektion, en økonomi og personaleafdeling, en IT-sektion

og Datasektionen, der i 1998 blev omdannet til SFI-survey. SFI har ud over sin bestyrelse og direktion et forskningsudvalg på 27 personer, hvoraf 16 er udpeget af ministerier og styrelser, den kommunale sektor, arbejdsmarkedets parter og 11 personligt udpegede. De sidste 11 er alle forskere.

Personalepolitik - den nye stillingsstruktur for forskningsmedarbejderne

I forbindelse med resultatkontrakten i 1994 blev det fastlagt, at SFI skulle have en skriftlig personalepolitik samt årlige personaleudviklingssamtaler. Den tidligere direktør tog initiativet til, at der blev iværksat et system, hvorefter forskerne kun kunne fastansættes som forskere/seniorforskere efter en vurdering af deres forskningsmæssige kvalifikationer, og hvor der både blev taget hensyn til indholdet af forskningen (om den lå inden for SFIs område) og til strukturen på andre forskningsinstitutioner. Dette system ligger tæt op ad stillingsstrukturen for sektorforskningen, og der har derfor ikke været ekstraordinære problemer i forbindelse med indførelsen af den nye struktur. Derimod har der været problemer med at få tilstrækkeligt mange ansøgere med ph.d.-grad til stillingerne, da det sociale område ikke har været et højt prioriteret område på universiteterne - her regner man på SFI med, at den nye forskerskole vil give et bredere rekrutteringsgrundlag i fremtiden. Af de 119 fastansatte i 1997 er de 42 forskere og de seks chefer.

Kvalitetssikringen på SFI

SFI har indført en kvalitetssikringsprocedure, og forskningskvaliteten sikres løbende gennem intern og ekstern evaluering.

Herudover arbejder også SFI-SURVEY med at sikre kvaliteten af sine ydelser. SFI-SURVEY har et mål om at blive blandt de bedste i Europa.

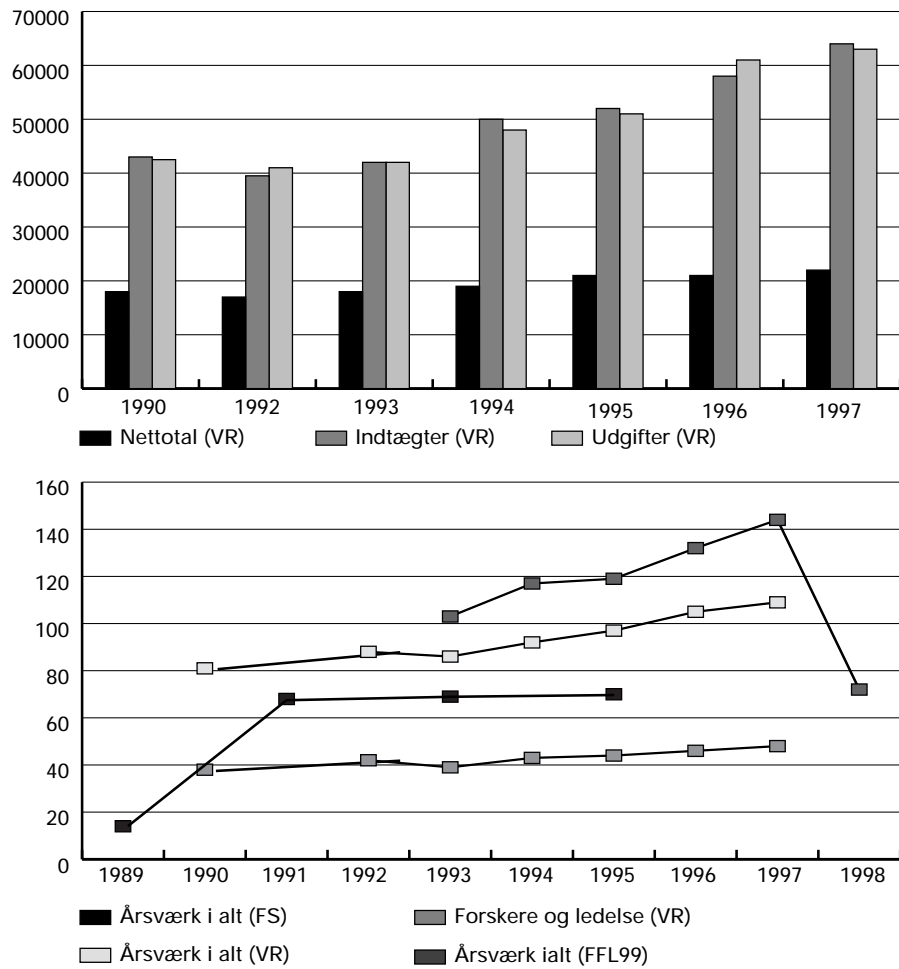
Samarbejde med andre

SFIs forskere indgår i en række både danske og udenlandske netværk. SFI har været en drivende kraft bag en forskerskole, der er ved at blive etableret.

SFI har et tæt samarbejde med både Socialministeriet (der er ressortministeriet) og med Arbejdsministeriet. SFI har desuden indgået i samarbejde med andre ministerier, f.eks. Sundhedsministeriet.

Ca. 25 pct. af SFIs forskere underviser på højere læreanstalter.

Figur 3.19 Økonomiske nøgletal og tal for personale i SFI

Kilder:
 VR: Virksomhedsregnskabet 1997. FS: Forskningsstatistikken diverse år
 FFL99: Forslag til Finanslov 1999.

4. Tværgående overvejelser

Afsnittet indledes med en overordnet beskrivelse af styringsmekanismerne på sektorforskningsinstitutionerne. Denne beskrivelse bygger på det samlede materiale, der er indhentet i forbindelse med undersøgelsen. Det har været diskuteret i faglitteratur og i offentlig debat, om forskning kan måles. Dette gælder især publikationsmål, som behandles i det efterfølgende afsnit. Dernæst følger en beskrivelse af ledelsen af institutionerne samt et afsnit, der relaterer sig til medarbejdernes vilkår; den første beskrivelse bygger hovedsageligt på interviews med direktørerne og bestyrelsesformændene, det andet afsnit indeholder - ud over en beskrivelse af stillingsstruktur o.lign. - en række resultater fra den spørgeskemaundersøgelse, der blev foretaget i forbindelse med undersøgelsen. Herefter sammenlignes de enkelte ressortministeriers forhold til deres respektive sektorforskningsinstitutioner. Afsnittet afsluttes med en samlet beskrivelse af institutionernes finansielle vilkår. Dette afsnit bygger på såvel regnskabsmateriale som på interviews med direktørerne og det administrative personale.

4.1 Styringsmekanismer

De enkelte institutioner styres meget forskelligt. Styringen er for det første afhængig af det oprindelige formål med at oprette institutionen, fagområdet, den historiske udvikling, personforhold (den første leder - den nuværende leder) og for det andet afhængig af forhold i ressortministeriet og af overordnede ændringer på det statslige område. Når de enkelte institutioners nuværende forhold beskrives, må der også tages hensyn til, om institutionen er midt i en større omstillingsproces, eller om der har været nogenlunde ro på det styringsmæssige område i en årrække. Der er både tale om interne og eksterne styringsprocesser.

Styringsmekanismer på sektorforskningsinstitutionerne

De 20 sektorforskningsinstitutioner falder i relation til styringen i en række grupper (de enkelte punkter er uddybet senere i afsnittet):

- Nogle institutioner er omfattet af alle reglerne for sektorforskningsinstitutioner; andre er ikke
- Nogle institutioner er statsvirksomheder; andre har en driftsbevilling på finansloven - og to er integrerede dele af en større statsvirksomhed
- Nogle institutioner er også produktionsvirksomheder, der sælger produkter på markedsvilkår; andre producerer stort set ikke til markedet
- Nogle institutioner står til rådighed for ministeriet med rådgivning; andre har sjældent kontakt med deres ressortministerium

- Nogle institutioner indgår i ressortministeriets interne udvalg
- Nogle institutioner ønsker at udvide deres muligheder for at deltage i ph.d.-uddannelsesforløb, og de ønsker også plads for specialestuderende; andre ønsker ikke integrerede uddannelsesforløb på institutionen
- Nogle institutioner har resultatkontrakter
- Nogle institutioner har resultatlønsordninger for nogle medarbejdergrupper
- Nogle institutioner anvender forskellige former for kvalitetsstyring

De fleste af institutionerne har en direktør og en bestyrelse. Hertil kommer rådgivende forskningsudvalg både på et overordnet (ministerie-) niveau og på et mere specifikt niveau.

På de fleste af institutionerne gælder stillingsstrukturen for sektorforskningsinstitutionerne. For de tre medtagne institutioner, hvor stillingsstrukturen ikke gælder formelt (da de ikke er omfattet af loven) gælder tilsvarende regler i praksis. På Institut for grænseregionsforskning har man siden institutionens start anvendt universiteternes regler og ansat forskerne som adjunkt, lektor mv., på institutterne i Veterinær- og Fødevarerdirektoratet har et stort antal forskere i de senere år afleveret ph.d.-afhandlinger, og der er her et de facto krav til den enkelte forsker om at publicere internationalt osv.

Den interne styring af institutionen er afhængig af institutionens størrelse, fagområdets traditioner, institutionens historie og af direktøren.

Umiddelbart kunne man forvente, at store institutioner har mere formaliserede styringsregler end små, at "naturvidenskabelige" projekter har mere detaljerede mål end "humanistiske", at nye institutioner har færre interne (evt. uskrevne) regler end ældre, og at direktørens ledelsesstil kan være mere afgørende på de små institutioner, hvor han/hun har (kan have) en mere direkte kontakt med den enkelte forsker og lettere følge med i de enkelte projekter. Som det fremgår af de følgende afsnit, kan disse hypoteser hverken be- eller afkræftes i en så simpel form, da hver institution har så unikke træk (f.eks. i forhold til forskningstemaer og historie), at en opdeling (f.eks. efter størrelse kombineret med direktørens ledelsesstil) ikke har vist sig at være meningsfuld.

På de fleste af institutionerne har der gennem de seneste 10 år været arbejdet med organisationsudvikling, og der er på en række områder arbejdet med at synliggøre ressourceallokeringen både mellem afdelinger og projekter, hvilket bl.a. har betydet indførelsen af nye tidsregistreringssystemer. Denne synliggørelse er af medarbejderne nogle steder blevet opfattet som en øget kontrol.

Der anvendes en række forskellige interne styringsmidler f.eks. selvevaluering, kvalitetskontroller mv.

Den eksterne styring foregår på flere niveauer (de enkelte punkter er enten beskrevet i afsnit 3 under de enkelte institutioner eller beskrives senere i dette afsnit):

- En del af institutionerne har kommercielle kontrakter på markedsmæssige vilkår dvs. i princippet til markedsprisen, og der kan i denne del af virksomheden genereres et overskud, der kan overføres til andre dele. Styringen er her markedsstyret (mængde er afhængig af pris).
- En del institutioner har meget rådgivningsarbejde direkte for deres ressortministerium. Denne rådgivning betales der for på den ene eller anden måde - enten ved et fast beløb eller som en del af en større aftale med ressortministeriet evt. i form af en resultat- eller udviklingskontrakt.
- Nogle af institutionerne har også rådgivningsarbejde for andre statslige institutioner og/eller andre ministerier end ressortministeriet
- De fleste af institutionerne har formaliserede samarbejdsaftaler med andre institutioner eller med f.eks. højere læreanstalter
- En del institutioner har rådgivningsarbejde for enkeltpersoner og/eller virksomheder, hvor der enten betales for ydelsen (faktura), eller hvor der er tale om en offentlig ydelse på linie med f.eks. hospitalsbehandling
- En del af forskningen styres via programmidler, hvor der i større eller mindre grad er tale om samfinansiering
- Nogle er rammestyrede statsvirksomheder; andre har en driftsbevilling på finansloven
- Nogle har udviklings- eller resultatkontrakt; andre har arbejdsplaner, ramme- og aktivitetsplaner el. lign.
- Alle større institutioner har for 1997 arbejdet med et virksomhedsregnskab (VR), der ud over økonomiske mål også indeholder andre mål for institutionen (publikationer pr. forsker, sygelighed o. lign.). For de institutioner, der har arbejdet med VR i flere år, er dette blevet et styringsredskab på linie med andre.

Hertil kommer den generelle samfundsmæssige og/eller politiske udvikling, f.eks. en øget opmærksomhed i forhold til pesticider i grundvandet eller salmonella i fødevarerne.

Udviklingskontrakter og resultatkontrakter er væsentlige styringsredskaber på det overordnede eksterne niveau, hvor f.eks. kvalitetsstyring på publikationsniveauet kan ses som det tilsvarende på det konkrete interne niveau. Anvendelsen af disse forskellige styringsredskaber kan være en del af en erklæret

kvalitetssikringspolitik, der i nogle tilfælde har fælles træk med f.eks. TQM-tankegangen (TQM: Total Quality Management).

4.2 Resultatkontrakter/udviklingskontrakter/ramme- og aktivitetsplaner

De fleste af institutionerne i undersøgelsen styrer på det overordnede plan forskningen efter en forskningsstrategi for institutionen. Denne strategi er som oftest fastlagt af bestyrelse og direktion i fællesskab efter (mindst) to pejlemærker; den overordnede strategi på området (f.eks. den nationale strategi for fiskeriforskningen) og institutionens tidligere forskningsområder (styrkeområder) evt. kombineret med ministeriets forskningsstrategi (der f.eks. kan fastlægge, hvilken af flere sektorforskningsinstitutioner der skal oparbejde viden på et konkret område).

Når den overordnede strategi er fastlagt, udmøntes den som oftest i en række forskningstemaer eller programområder (det er disse, der er nævnt for de enkelte institutioner f.eks. i oversigterne i afsnit 2). Temaerne/programområderne knyttes så på den enkelte institution til en afdeling eller en forskergruppe, der evt. kan gå på tværs af afdelingerne afhængigt af institutionernes organisationsstruktur.

På den enkelte afdeling/ i den enkelte forskergruppe (alt efter hvordan de organisatoriske rammer er) præciseres de enkelte delelementer i forskningstemaet yderligere. Denne præcisering indeholder mindst to overordnede elementer; en præcisering, der sikrer, at der i afdelingen til stadighed er den viden til rådighed inden for området, som man er forpligtet til at oparbejde/vedligeholde, og en præcisering, der er knyttet til konkrete udrednings- eller forskningsprojekter. Hvert enkelt projekt beskrives i en projektbeskrivelse, der som hovedregel indeholder problemformulering, metodevalg, beskrivelse af formidlingen/offentliggørelsen, tidsfrister og økonomisk ramme. Før projektet igangsættes, sikres for det første, at der er økonomisk dækning, og for det andet, at projektet ligger inden for institutionens/afdelingens strategi-område. På de sektorforskningsinstitutioner, hvor man skal have laboratorieadgang, skal man herudover planlægge projekterne på en sådan måde, at laboratorierne på den ene side udnyttes optimalt, og på den anden side, at projekterne til stadighed har den laboratoriestøtte, der er behov for.

Både forskningsprojekter og udredningsopgaver genererer til stadighed nye spørgsmål inden for temaområderne – spørgsmål, der evt. kan anvendes til

formulering af nye projekter. Disse projekter kan således komme fra projekt-grupperne til afdelingerne og derfra videre op i "systemet".

På den vidensgenererende forskningsinstitution vil der til stadighed være sådanne "feed-back-mekanismer" i forhold til den overordnede strategi. Hvis feed-back-mekanismen sættes ud af drift, vil institutionen på længere sigt ikke kunne opretholde sit vidensniveau. Derfor vil ledelsen på de enkelte institutioner til stadighed skulle afveje konkrete forskningsprojekter over for hinanden og sikre "plads" til de projekter, der er nødvendige for den stadige oparbejdning/vedligeholdelse af viden - også selvom der ikke er eksterne projektmidler til rådighed.

For den private virksomhed er det centralt, at alle produkterne kan sælges til en fornuftig pris. For sektorforskningsinstitutionerne gælder det, at alle forskningsprojekter skal kunne sættes i relation til den overordnede strategi for institutionen. Hvor den private virksomhed koncentrerer sig om "bundlinjen" i det økonomiske regnskab over en årrække, har sektorforskningsinstitutionerne (mindst) to bundlinier; den økonomiske og den forskningsmæssige. Hvor der er lange traditioner for at opstille kriterier for den økonomiske bundlinie på en nogenlunde ensartet måde på alle offentlige institutioner, er problemet for forskningsinstitutionerne, at kriterierne for den forskningsmæssige succes er forskellige for institutionerne, bl.a. fordi de befinder sig inden for forskellige faglige områder. Derfor er de krav, der formuleres i resultatkontrakter/-udviklingskontrakter/ramme- og aktivitetsplaner for de enkelte institutioner ikke umiddelbart sammenlignelige. Arbejdet med resultatkontrakter mv. må således ses i et andet perspektiv; nemlig som en måde, hvorpå institutionerne over en årrække kan opbygge et system, hvor de kan måle sig selv i forhold til den ønskede performance. En del af målene ligner hinanden. Det er således ikke usandsynligt, at man på længere sigt kan opstille normer på nogle af områderne, der kan sammenlignes på tværs.

Det skal understreges, at de institutioner, der senest er begyndt at anvende systematiske planer, som hovedregel har haft en mindre formaliseret form for intern styring tidligere.

Skema 4.2.1 Udviklingskontrakter, resultatkontrakter og tilsvarende (evt. interne) styringsmekanismer på de enkelte sektorforskningsinstitutioner.

Institution	Første udviklingskontrakt	Første resultatkontrakt	Gældende kontrakt	Andre styringsredskaber
Forskningsministeriet:				
1. Dansk Rumforskningsinstitut (DRI)	1998		U:1998	
2. Forskningscenter Risø (Risø)		1993*	R:1997	Mål, rammer og resultater
3. Analyseinstitut for Forskning (AFSK)	1998		U:1998	
4. Center for Sprogteknologi (CST)	1998		U:1998	
5. Center for Freds- og Konfliktforskning (COPRI)	1998		U:1998	Bog- og bogprojekt-liste
6. Institut for grænseregionsforskning (IFG)			(1996/1998)	To forskningsstrategier**
7. Bornholms Forskningscenter (BFC)				Strategiplan
Fødevareministeriet:				
1. Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU)				Strategiplaner Ramme- og aktivitetsplaner
2. Danmarks Jordbrugsforskning (DJF)			R:1998	Strategiplaner Ramme- og aktivitetsplaner
3. Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut (SJFI)				Strategiplaner Ramme- og aktivitetsplaner
4. Statens Skadedyrlaboratorium (SSL)				Strategiplaner Ramme- og aktivitetsplaner
6. Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS)				Strategiplaner Ramme- og aktivitetsplaner Mål og resultatstyring
5. Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV)				Strategiplaner Ramme- og aktivitetsplaner Mål og resultatstyring
7. Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring (Veterinær- og Fødevaredirektoratet) (IFE)				Institutions-politikker (1995) Arbejdsprogrammer Ramme- og aktivitetsplaner (fra 1998)
8. Institut for Fødevaresikkerhed og Toksikologi (Veterinær- og Fødevaredirektoratet) (IFT)				Arbejdsprogrammer Ramme- og aktivitetsplaner (fra 1998)
Miljø- og Energiministeriet:				
1. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS)		1997	R:1997	Arbejdsprogrammer
2. Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)		1997	R:1997	Arbejdsprogrammer
3. Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL)		1996	R:1996	Arbejdsprogrammer
Socialministeriet:				
1. John F. Kennedy Institutet (JFK)				Arbejdsplaner for det enkelte projekt
2. Socialforskningsinstitutet (SFI)		1994	R:1998	

* Resultatstyringskontrakt ** Strategi for to ud af tre forskningsområder

4.3 Kvalitetssikring

De enkelte institutioner kvalitetssikrer på en række forskellige områder, afhængigt af deres arbejdsområder. I princippet forsøger institutionerne at kvalitetssikre alle deres "produkter". Produkterne er i denne sammenhæng videnskabelige publikationer, notater til myndigheder, udredninger, serviceydelser og fysiske varer.

På alle institutionerne er der medarbejdere, der publicerer i internationale tidsskrifter; på alle institutioner er der medarbejdere, der publicerer videnskabelige artikler og bøger på dansk; på alle institutioner er der medarbejdere, der publicerer ikke-videnskabelige artikler og lign. f.eks. i form af informationshæfter.

På de fleste institutioner yder man bistand til ministerier og andre offentlige myndigheder i form af notater og deltagelse i udvalgsarbejde i ministerierne.

På nogle institutioner har man udarbejdet en kvalitetssikringsprocedure, hvor publikationen (projektet) følges systematisk fra start til slut. På andre har man et minimumsantal interne og/eller eksterne referees. På de fleste institutioner godkender direktøren (alternativt på nogle af institutionerne: afdelingslederen) alt skriftligt materiale.

Alle institutioner har et mål om mest muligt i internationalt anerkendte tidsskrifter med referee eller flest mulige internationale publikationer på anerkendte forlag, (dette ikke nævnt i oversigten i skema 4.3.1).

Alle institutionerne producerer serviceydelser, men de er meget forskellige. På Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV) undersøger man bl.a. sygdomme hos pattedyr; på Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring (IFE) kan man oplyse om vitaminindhold i grøntsager, der har været udsat for en bestemt behandling; på Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS) kortlægger man bl.a. vand i undergrunden i en konkret kommune; på Analyseinstitut for Forskning besvarer man bl.a. spørgsmål om forskningsstatistik.

Nogle enkelte institutioner producerer og/eller handler med varer. F.eks. producerer man på Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS) medicin til dyr, og man importerer medicin, der sælges videre.

Mange af institutionerne har laboratorier, og nogle anvender dyr i forskningen. Men også her er det vanskeligt at finde fællestræk: Kravene til heste-

staldene ved Danmarks JordbrugsForskning og til burene med kakerlakker ved Statens Skadedyrlaboratorium er ikke de samme. Og de sikkerhedskrav, der gælder, når man undersøger materialer ved hjælp af neutroner på Risø, kan ikke sammenlignes med kravene til sikkerhed på laboratorierne på Forskningscentret for Skov & Landskab.

Kvalitetssikringen på de enkelte institutioner kan derfor vanskeligt sammenlignes på tværs: Svartider i forhold til spørgsmål må afhænge af spørgsmålene. Her kan seks dage være et mål på SVS i forhold til diagnoser, medens 28 dage kan være et mål på GEUS i forhold til produktion af et "vandkort" for Roskilde kommune, uden at man af den grund kan afgøre, om det ene krav er større end det andet.

CASE: Kvalitetssikring ved GEUS

GEUS' kvalitetssikringssystem er beskrevet i GEUS' kvalitetshåndbog og i et særligt notat om kvalitetssikring af publikationer. Udformning og vedligeholdelse af kvalitetssikringssystemet følger en opgave- og ansvarsfordeling på tre niveauer; et strategisk, et taktisk og et operativt niveau.

På det strategiske niveau fastlægger direktionen GEUS' overordnede kvalitetsmålsætninger og strategien for, hvorledes disse målsætninger opnås. I forlængelse heraf er det direktionens ansvar at sikre, at kvalitetsmålsætninger står i et rimeligt forhold til institutionens ressourcer, herunder organisatorisk formåen. Ligeledes definerer direktionen kvalitetsrelaterede funktioner samt de hertil knyttede ansvar og kompetencer på de forskellige ledelsesniveauer i kvalitetssikringen. Endelig gennemfører direktionen sammen med kvalitetsledelsen en periodisk intern auditering af, at sidstnævntes taktiske funktioner svarer til det planlagte.

På det taktiske niveau er kvalitetsledelsen, som udgøres af en chefgeolog, ansvarlig for i samarbejde med afdelingsledelsen at planlægge og lede udarbejdelsen og vedligeholdelsen af kvalitetssikringsprocedurer, således at disse er i overensstemmelse med såvel kravene i DS/ISO 9001 som GEUS' almindelige og overordnede kvalitetspolitik. Endvidere påhviler det kvalitetsledelsen i samarbejde med afdelingsledelsen at gennemføre en periodisk auditering af, at alle operative funktioner varetages som planlagt. Konkret foregår denne auditering ved uanmeldte besøg i forhold til det operative niveau.

På det tredje og sidste niveau, det operative niveau, implementerer afdelingsledelsen i samarbejde med sagsledelsen (laboratorieledere, sektionsledere, projektledere etc.) gældende systemprocedurer under hensyntagen til eventuelle behov for supplerende procedurer for operative funktioner. Herudover har afdelingsledelsen ansvar for løbende inspektioner samt for registreringen af disse og deres resultater, således at opfyldelsen af kvalitetskrav kan dokumenteres. Endelig er det afdelingsledelsens ansvar at tage skridt til forebyggelse af kvalitetsproblemer. I den udstrækning kvalitetsproblemer alligevel opstår, identificerer og registrerer afdelingsledelsen disse og tager skridt til deres løsning på baggrund af et verificeret og som sådant afprøvet løsningsforslag.

Skema 4.3.1 Udvalgte kvalitetsstyringsredskaber på de enkelte sektorforskningsinstitutioner.

Institution	Kvalitetsprocedure i forhold til videnskabelige publikationer	Standard /Kvalitetssikring af de tekniske laboratorier
Forskningsministeriet:		
1. Dansk Rumforskningsinstitut (DRI)	*	
2. Forskningscenter Risø (Risø)	*	DANAK-akkreditering, ISO 9002, ISO 45001 og ISO 45011. Intern kvalitetssikring af Forsøgsreaktor DR3
3. Analyseinstitut for Forskning (AFSK)	Arbejder på kvalitetssikringsprocedure	Har ikke tekniske laboratorier
4. Center for Sprogteknologi (CST)	*	Har ikke tekniske laboratorier
5. Center for Freds- og Konfliktforskning (COPRI)	Krav om international publicering på anerkendte forlag	Har ikke tekniske laboratorier
6. Institut for grænseregionsforskning (IFG)	Retningslinier for forskellige typer af publikationer	Har ikke tekniske laboratorier
7. Bornholms Forskningscenter (BFC)	Mindst en intern referee på alt	Har ikke tekniske laboratorier
Fødevareministeriet:		
1. Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU)	*	GLP Ilt-titrering efter DS
2. Danmarks JordbrugsForskning (DJF)	*	DANAK-akkrediteret 45000-serien. DJF har tilsyn med stautoriserede laboratorier
3. Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut (SJFI)	*	Har ikke tekniske laboratorier
4. Statens Skadedyrlaboratorium (SSL)	*	GEP
6. Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS)	*	cGMP (produktionsafsnittene) Forberedelse til EN45.001 DANAK-akkrediteret
5. Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV)	Mindst to interne referee ud over direktøren	cGMP (produktionsafsnittene) Forberedelse til EN45.001 DANAK-akkrediteret
7. Institut for Fødevarerundersøgelser og Ernæring, Veterinær- og Fødevaredirektoratet (IFE)	*	DANAK-akkrediteret GLP
8. Institut for Fødevarer sikkerhed og Toksikologi, Veterinær- og Fødevaredirektoratet (IFT)	*	DANAK-akkrediteret GLP
Miljø- og Energiministeriet:		
1. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS)	Kvalitetssikringsprocedure (Se CASE)	ISO 9001 (bl.a.)
2. Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)	Kvalitetssikringsprocedure	Akkrediteret
3. Forskningscentret for Skov og Landskab (FSL)	Kvalitetssikringsprocedure (ved hjælp af et "Publikationsforklæde", dvs. et omslag, der følger publikationen)	Har overvejet ISO 9000 Overvejer DANAK-Akkreditering
Socialministeriet:		
1. John F. Kennedy Institutet (JFK)	*	Europæisk kvalitetssikringssystem EMQN Forberedelse til EN 45001
2. Socialforskningsinstituttet (SFI)	Kvalitetsprocedure	Har ikke tekniske laboratorier

* Det gælder for alle institutionerne, at man har mål om international publicering med referee, ligesom det gælder for alle institutionerne, at direktøren eller en af direktøren bemyndiget person godkender materiale, der udsendes.

4.4 Formidling og resultatindikation

Formidling er alfa og omega for en sektorforskningsinstitution. Men formidlingsopgaverne spænder vidt fra det almindeligt oplysende og offentlighedsorienterede materiale over administrative papirer (med og uden udgivelse for øje) og til videnskabelige publikationer. Hertil kommer formidling af ikke-skriftlig karakter som f.eks. udstillinger, foredrag og gæsteforelæsninger. Hver især opfylder disse forskellige typer formidling forskellige funktioner og spiller følgende forskellige roller i institutionens virke og i forholdet til omverdenen. I det følgende er fokus begrænset til den del af formidlingen, som publiceres.

Heterogeniteten i det samlede publikationssprodukt fra sektorforskningsinstitutionerne såvel som heterogeniteten i forskellige typer enkeltvis betragtet gør en diskussion af præmisserne for anvendelsen af publikationstal som resultat- og strategimål relevant. I hvilket omfang giver det mening at anvende aggregerede mål for publikationer enten som indikatorer på målopfyldelse (evt. endda et udtryk for kvalitet), som et udtryk for et ønsket resultat i fremtiden eller blot som indikator på aktivitetsniveauet ved en given institution? Det første led i dette spørgsmål indeholder som antydning ved parenteser to forskellige problemstillinger - for det første, i hvilket omfang aggregerede publikationstal er valide kvantitative parametre; for det andet, hvorvidt det lader sig gøre at slutte fra et kvantitativt udsagn (givet at publikationstal er valide kvantitative mål) til et kvalitativt udsagn.

For så vidt angår de videnskabelige publikationer tilstræber sektorforskningen for det første et fagligt niveau, der kan konkurrere med den øvrige forskning. (Dette betyder naturligvis ikke, at den øvrige formidling i sit videnskabelige grundindhold ikke også skal kunne konkurrere med anden forskning på området.) For det andet indgår videnskabelige publikationer på linie med andre parametre i resultatkontrakter, virksomhedsregnskaber, interne og eksterne evalueringer etc. enten som udtryk for den succes, man har haft med at opfylde givne målsætninger på de enkelte institutioner, eller som udtryk for de forventninger, der formuleres til institutionens arbejde i fremtiden, og som man i forbindelse med resultatkontrakter forpligter sig på at opfylde.

Samtidig er videnskabelige publikationer et udtryk for kvaliteten af den forskning, der foregår på institutionerne, idet videnskabelige publikationer i sig selv er et kvalitetsmærke for den gennemførte forskning. Forudsætningen herfor er naturligvis, at den enkelte publikation er blevet til i overensstemmelse med de almindelige krav til sådanne i det videnskabelige miljø. Det er således afgørende for publikationens status, at dens tilblivelse har fulgt visse kvalitets-sikrende procedurer - herunder ikke mindst eksterne procedurer i form af

f.eks. anonyme peer reviews. Endvidere forudsætter slutningen fra kvantitet til kvalitet, at man er sig bevidst om de substantielle forskelle, som kan gøre sig gældende mellem publikationer på den enkelte institution. Eksempelvis kan en publikation have vanskeligt ved at leve op til gængse krav om kvalitetssikring allerede af den grund, at nyhedsværdien af den til grund liggende forskning eller den anvendte approach er så stor, at det kan være vanskeligt at finde tidsskrifter, der er villige til at publicere resultaterne, og/eller at skaffe kvalificerede reviewere (internt såvel som eksternt) inden for den aktuelle tidsfrist.

Denne pointe om de substantielle forskelle mellem typer af publikationer gælder imidlertid også for det indledende overordnede spørgsmål om, hvorvidt aggregerede publikationstal er valide kvantitative mål. For at aggregerede mål for den publikationsrelaterede forskningsaktivitet er anvendelige som udtryk for mere end blot målopfyldelse, er det således nødvendigt at holde sig for øje, at aggregerede mål kan dække over store forskelligheder i publikationers indholdsmæssige karakter.

Forskelle i ressourceforbrug, afhængighed af andre forskere/miljøer, tidshorizont for udgivelser på forskellige tidsskrifter, nyhedsværdi i den gennemførte forskning/den anvendte approach, forskerens omdømme og status i det videnskabelige miljø er eksempler på forhold knyttet til det enkelte publikationsforsøg. Disse forhold har alle - omend på mere eller mindre direkte vis - indflydelse på det konkrete værks udsigter til overhovedet at blive publiceret og dermed også på, hvilket tidsskrift/forlag der eventuelt ender med at optage artiklen/bogen. Tidsskrifter og forlag er hver især forskellige, hvad angår status og anseelse i det videnskabelige miljø, og grænserne for "velanskrevet" og "middelmådigt" er flydende. Dette gør i sig selv slutningen fra kvantitet til kvalitet i publikationssammenhæng vanskelig og behæftet med megen usikkerhed, hvilket man bør have in mente, når resultatvariationer såvel som fremtidige mål diskuteres.

Men eksterne forhold (som f.eks. forlags publiceringspolicies) og materielle vilkår (som f.eks. ressourcefyngde) er kun én side af sagen. Også i relation til det rent indholdsmæssige gør forskelligheder sig gældende mellem publikationer. Og disse forskelligheder har givetvis de mest direkte konsekvenser for, hvad aggregerede mål kan anvendes til. Der kan således argumenteres for, at aggregerede mål for publikationer kun giver mening som resultatindikatorer, såfremt de i de aggregerede mål indeholdte enkeltpublikationer er sammenlignelige ikke kun på eksterne og materielle, men også på indholdsmæssige parametre. Det betyder, at én publikation af en given type ikke nødvendigvis

scorer ringere i det samlede billede end ti af en anden type, ligesom afvigelser fra fastsatte resultatmål har forskellig betydning, alt efter hvilken type publikation afvigelsen skyldes. Det kan med rimelighed hævdes, at én publikation af en given type sagtens kan have samme betydning som ti af en anden. Ligeledes kan en lille afvigelse fra et fastsat mål for én type publikations vedkommende vise sig mere problematisk end en stor afvigelse for en anden types vedkommende.

CASE: Formidlingstyper på GEUS

Publikationsvirksomheden ved GEUS fordeler sig på fem kategorier. Disse omfatter videnskabelige, bogtrykte periodika, videnskabelige rapporter, populærvidenskabelige og industriorienterede periodika, særudgivelser samt administrative periodika. Hertil kommer en veludbygget, informativ og brugervenlig internet-service (<http://www.geus.dk/>). Endvidere får GEUS' medarbejdere optaget artikler i diverse eksterne - og herunder internationale især angelsaksiske - videnskabelige tidsskrifter samt i fagblade, dagblade o.lign., ligesom der produceres videnskabelige monografier.

Dette giver følgende publikationstyper:

- Videnskabelige, bogtrykte periodika, herunder egne engelsksprogede serier med internationale referees og kortserier for Grønland og Danmark.
- Videnskabelige rapporter: bl.a. GEUS Report / Geus Rapport, tematiske kort, digitale kortværker og GEUS-notater i form af nummererede udtalelser til myndigheder; nogle af disse er fortrolige.
- Populærvidenskabelige og industrirelaterede periodika: bl.a. Geologi - Nyt fra GEUS, Greenland MINEX News, Seismic Surveys Danish Sector); særudgivelser (bl.a. under tværgående ansvar som f. eks. den årlige grundvandsrapport og geovidenskabelige lærebøger).
- Administrative periodika: bl.a. årsberetning, virksomhedsregnskab, arbejdsprogram (som dog ligger på grænsen for, hvad man normalt forstår ved "publikationer").
- Videnskabelige artikler i internationale og danske tidsskrifter og fagblade. Videnskabelige monografier.

GEUS' kvalitetssikringssystem dækker også publikationer, idet der er udarbejdet et særligt notat herom som supplement til GEUS' Kvalitets-håndbog. Det gælder for alle GEUS' egne udgivelser, at specifikke redaktionelle procedurer skal overholdes og efterleves. Disse procedurer fastlægges - ligesom reglerne for de enkelte udgivelsestypers budget

niveau, udgivelsesfrekvens, layout o.lign. - af direktionen og evt. bestyrelsen.

I forbindelse med videnskabelige bogtrykte periodika foretager GEUS' chefredaktør en faglig helhedsvurdering og indhenter i samråd med fagredaktørerne anonyme ekspertudtalelser ude fra (peer reviews). Manuskripter med henblik på populærvidenskabelig eller administrativ udgivelse underkastes en journalistisk vurdering og bearbejdning af en redaktør, hvorefter de godkendes i endelig form af direktionen og tilsendes ministeren til orientering.

For administrative udgivelser gælder endvidere, at udkast skal godkendes af bestyrelsen. I forbindelse med udgivelser under tværgående ansvar sørger en redaktionsgruppe ved GEUS for, at de almindelige regler for bogtrykte udgivelser overholdes. Redaktionsgruppen tager endelig stilling til indhold og konklusioner, idet en forudgående høringsfase dog giver amterne og Miljøstyrelsen mulighed for at kommentere rapportudkastet.

GEUS-notater (udtalelser til myndigheder) godkendes af afdelingslederen eller i nogle tilfælde af direktionen.

Det fremgår af denne oversigt, at publikationsvirksomheden ved GEUS – i lighed med størstedelen af de undersøgte institutioner - er mangeartet. Publikationsvirksomhedens mangeartethed og bredden af de opgaver, sektorforskningsinstitutionerne varetager, gør vurderinger af disse institutioners samlede publikationsprodukt - forstået som antallet af publikationer lagt sammen på tværs af typer - problematiske. (Som konsekvens heraf er en sammenligning relativt på tværs af institutioner og følgelig på tværs af faglige og politisk-organisatoriske miljøer mindst ligeså problematisk). At hensigten med vurderingen er at fastslå, hvorvidt de i arbejdsprogrammer og resultatkontrakter formulerede mål under et betragtet er nået, synes ikke at gøre nogen væsentlig forskel i denne sammenhæng.

Det hører naturligvis til sjældenhederne, at formulerede målsætninger opfyldes nøjagtigt. Vurderingens genstand vil således stort set altid være det opnåede resultat og dettes afvigelse fra målsætningen. Hvis resultatet overstiger målsætningen, og afvigelsen således er positiv, er resultatet per definition tilfredsstillende. Hvis målsætningen derimod ikke er opfyldt, og afvigelsen således er negativ, er resultatet for en umiddelbar betragtning det omvendte; nemlig

utilfredsstillende. Men det er spørgsmålet, om situationen i praksis er så simpel; om resultatet enten er tilfredsstillende eller utilfredsstillende. Hvad enten der er tale om intern auditering eller ekstern evaluering af målopfyldelse er det således spørgsmålet, hvor anvendeligt et mål den totale afvigelse fra den totale målsætning er. Jo mere aggregerede mål, man anvender, desto mindre information har man at lægge til grund for en vurdering af, hvor utilfredsstillende resultatet er. Sektorforskningen står her i en særlig situation, idet institutionerne ikke blot udgiver publikationer med varierende ressourcetyngde (review artikler vs. geologiske kort med eksempelvis en produktionstid på 20 år), men også publikationer med forskelligt formål (administrative periodika vs. digitale kortværker) og med vidt forskelligt indhold. En vægtning af opnåede resultater i forhold til formulerede målsætninger skal følgelig ikke blot tage hensyn til, at forskellige typer publikationer optager forskellige mængder ressourcer; den skal også tage hensyn til, at forskellige typer publikationer har forskellige funktioner. Hvorvidt et resultat er mere eller mindre tilfredsstillende er således afhængigt af den løbende prioritering, som foregår på sektorforskningsinstitutionerne af de meget forskellige opgaver, man varetager - en prioritering, der på sin side er kontingent på den specifikke tilknytning til ressortministeriet.

Det bør tilføjes, at de fleste af institutionerne i denne undersøgelse laver opgørelser, hvori de mål, som de enkelte institutioner arbejder med, fremgår - således også f.eks. publikationer pr. forskerårsværk. Opgørelsesmetoderne er dog meget forskellige, og af denne grund har vi ikke gjort forsøg på at sammenholde de konkrete tal i tabeller eller figurer.

4.5 Ledelsen af sektorforskningsinstitutionerne

Bortset fra en enkelt institution (J.F. Kennedy Institutet) har alle institutionerne en enkelt person som øverste daglig leder, og i langt de fleste tilfælde er denne person ansat som direktør efter reglerne for sektorforskningsinstitutioner. 16 af institutionerne har bestyrelser efter de nye regler; flere har rådgivende forskningsudvalg. De store institutioner har en direktion bestående af flere personer.

Nogle af institutionerne havde bestyrelser før loven om sektorforskning, og en del steder fortsatte den tidligere bestyrelsesformand efter ændringen af reglerne.

Skema 4.5.1 Ledelsen af de enkelte sektorforskningsinstitutioner

Institution	Daglig ledelse	Bestyrelse	Forskningsudvalg knyttet til den enkelte institution
Forskningsministeriet:			
1. Dansk Rumforskningsinstitut (DRI)	Direktør	Ja	
2. Forskningscenter Risø (Risø)	Direktion (2 direktører)	Ja	
3. Analyseinstitut for Forskning (AFSK)	Direktør	Ja	
4. Center for Sprogteknologi (CST)	Direktør	Ja	
5. Center for Freds- og Konfliktforskning (COPRI)	Direktør	Ja	Ja
6. Institut for grænseregionsforskning (IFG)	Direktør*	Ja*	
7. Bornholms Forskningscenter (BFC)	Forskningschef*	Ja *	
Fødevareministeriet:			
1. Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU)	Direktør	Ja	
2. Danmarks Jordbrugsforskning (DJF)	Direktion (3 direktører)	Ja	
3. Statens Jordbrugs- og Fiskerøkonomiske Institut (SJFI)	Direktør	Ja	
4. Statens Skadedyrlaboratorium (SSL)	Forstander	Ja	
6. Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS)	Direktør	Nej	Ja (sammen med SVIV)
5. Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV)	Direktør	Nej	Ja (sammen med SVS)
7. Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring (IFE), Veterinær- og Fødevaredirektoratet (VFD)	Institutchef (Direktion for hele VFD)	Nej	Ja (sammen med IFT)
8. Institut for Fødevaresikkerhed og Toksikologi (IFT), Veterinær- og Fødevaredirektoratet (VFD)	Institutchef (Direktion for hele VFD)	Nej	Ja(sammen med IFE)
Miljø- og Energiministeriet			
1. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS)	Direktion (3 direktører)	Ja	
2. Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)	Direktion (3 direktører)	Ja	
3. Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL)	Direktør	Ja	Et udvalg for hvert område
Socialministeriet:			
1. John F. Kennedy Institutet (JFK)	3 sideordnede ledere (overlæger)	Ny (bestyrelsen nedsat i 1998)	
2. Socialforskningsinstitutet (SFI)	Direktion (2 direktører)	Ja	Ja

* Lederen er ikke ansat efter og bestyrelsen ikke nedsat efter reglerne for sektorforskningsinstitutionerne

Direktørerne⁵ er - som de institutioner, de står i spidsen for - meget forskellige. De har alle en grundlæggende uddannelse inden for det område (eller et af de områder), der forskes i på den pågældende institution. Der er tale om personer med en samfundsvidenskabelig baggrund på Socialforskningsinstituttet, dyrlægefaglig baggrund på Statens Veterinære Serumlaboratorium og Statens Veterinære Institut for Virusforskning, osv.

Af de tre sideordnede ledere på J.F. Kennedy instituttet er den ene kvinde.

17 ud af 19 direktører ved de andre institutioner er mænd, og de fleste er i 50erne.

Direktørerne har i langt de fleste tilfælde en dobbeltrolle i det daglige på institutionen som både øverste forskningsleder og øverste administrative chef. Vægtningen af disse to roller er forskellig. Nogle af lederne godkender alle artikler og alle bøger, der skrives af medarbejderne ved institutionen, inden de sendes til tryk. Andre læser nogle artikler som intern referee, men overlader i øvrigt den interne referee-rolle til forskningslederne, mens nogle få slet ikke beskæftiger sig med det forskningsmæssige indhold, men i stedet anvender hele deres tid på administration. Det er ikke sådan, at det er lederne ved de store institutioner, der administrerer mest, for på de store institutioner er der i højere grad mulighed for arbejdsdeling, enten fordi der er en direktion bestående af flere personer, og/eller fordi der er ansat en administrativ leder.

Ud over de interne ledelsesopgaver varetager direktøren ofte opgaven som den person, der repræsenterer institutionen udadtil, ikke bare i forhold til andre institutioner, kunder og ministerier, men også i "offentligheden".

Flere af direktørerne har givet udtryk for, at de ville ønske, at de havde mere tid til forskningen. Enkelte gav udtryk for, at de var kommet for langt væk fra (front-)forskningen til, at de kunne blive "fuldtidsforskere" igen.

Mere end halvdelen af direktørerne er professorkompetente og flere har været professorer. Nogle er det fortsat (adjungerede professorer). Mange har skrevet disputats. Flere af direktørerne har givet udtryk for, at det har haft stor betydning for deres gennemslagskraft både inden for og uden for institutionerne, at der ikke har været tvivl om deres faglige kompetencer.

⁵ I det følgende bruges "direktør" generelt for den administrerende direktør, hvis der er flere direktører, eller hvis lederen af institutionen har en anden titel, f.eks. "forstander".

Nogle af direktørerne har brugt tid på at sætte sig ind i organisationsteori; nogle har været på lederkurser; en enkelt gav uopfordret udtryk for, at det var nødvendigt, at ikke bare han selv, men også forskningslederne fik en ledelsesmæssig efteruddannelse. På nogle af institutionerne efteruddannes lederne på alle niveauer systematisk i "ledelse". Dette kan sammenholdes med forskningsmedarbejdernes kommentarer på spørgeskemaerne: Generelt set var medarbejderne tilfredse med ledelsen, men ca. 10 pct. (afhængigt af hvilke spørgsmål, man tager udgangspunkt i) var utilfredse. Mange af "de utilfredse" har kommenteret ledelsen og ledelsesformen både på spørgeskemaerne og mundtligt i forbindelse med telefoniske henvendelser. F.eks. har en medarbejder på en institution, hvor direktøren ikke har følt det nødvendigt med en ledelsesmæssig efteruddannelse, efterspurgt en mere professionel ledelse, og en medarbejder på en institution med en synlig ledelse givet udtryk for, at der gik for meget tid med "management" og andre modebegreber. En medarbejder fandt det i øvrigt problematisk, at der ingen krav er til ledere om at deltage i relevante kurser.

En enkelt direktør gav udtryk for, at han følte, at de ledelsesmæssige udfordringer var vigtige for ham på det personlige plan.

På nogle af institutionerne har man haft bestyrelser i en længere periode; på nogle er der først kommet bestyrelser i forbindelse med loven om sektorforskningen. På fire af institutionerne er der ikke bestyrelser.

På de institutioner, hvor der tidligere var bestyrelser, er nogle reorganiseret totalt efter indførelsen af den nye sektorforskningslov; andre er fortsat med mindre ændringer.

Bestyrelsesformændene er generelt set ældre end "deres" direktører, og mange har en baggrund fra det private erhvervsliv - en baggrund, som i nogle tilfælde enten er kombineret med tidligere erfaring som f.eks. universitetsforsker (lektor, professor) eller som leder i en offentlig institution. Hertil kommer, at en række medlemmer af bestyrelserne er udpeget på grund af deres tilknytning til en bestemt organisation (landbrugets organisationer, LO el. lign.) og/eller på grund af deres forskningsmæssige indsigt i et af den pågældende sektorforskningsinstitutions kerneområder. To bestyrelsesformænd har været ministre, og 15 ud af 16 bestyrelsesformænd er mænd.

Direkte adspurgt svarede flere bestyrelsesformænd, at det har været afgørende for deres indstilling ved konkrete direktøransættelser, at den pågældende har været vurderet som professorkompetent. En enkelt bestyrelsesformand

gav udtryk for, at han havde vanskeligt ved at forestille sig, at en person kunne blive indstillet til en direktørstilling uden en sådan kompetence - også selvom det ikke stod i vedtægterne for den pågældende institution. Men den samme bestyrelsesformand anså det også for vigtigt, at den udpegede direktør havde nogen ledelseserfaring og var i stand til at løfte den administrative opgave.

En bestyrelsesformand gav udtryk for, at det var en selvfølge, at direktøren for den pågældende institution havde forskningsmæssige kvalifikationer, men at direktøren ikke nødvendigvis skulle være professorkompetent; bestyrelsesformanden fandt det mere vigtigt med erfaring i forskningsadministration og forskningsledelse. Den samme bestyrelsesformand vurderede det højt, at den pågældende direktør havde haft "kontakt med virkeligheden" og dermed kendte den verden, som forskningen relaterede sig til. Han uddybede sit synspunkt med en præcisering af, at ledelsesopgaverne på en forskningsinstitution ikke er de samme som f.eks. i centraladministrationen: "En forsker skal ikke styres på samme måde som en fuldmægtig; den gode forsker er initiativrig, udfarende og kreativ. Det skal ledelsen på en forskningsinstitution støtte.."

Flere bestyrelsesformænd fandt, at professorkompetencen i sig selv ikke var så vigtig, men at det var centralt for de internationale forbindelser for institutionerne, at de pågældende direktører var respekteret internationalt for deres forskning. En enkelt mente, at det var en forudsætning for institutionens overlevelse på længere sigt, at direktøren havde markeret sig internationalt og fortsat kunne gøre det.

En enkelt bestyrelsesformand fandt, at den væsentligste kvalifikation for direktøren var ledelsesevnen. Han sammenlignede direktørens rolle med en sygehusdirektørs; for begge var det en vigtig kvalifikation, at de evnede at lede en stor og kompleks organisation, og at de evnede at indgå i en politisk styret organisation. Det sidste skulle dog ikke forstås sådan, at det politiske skulle påvirke de enkelte forskningsresultater, men at direktøren evnede at styrke den relevante forskning (relevant både for erhvervet og for ministeriet). Bestyrelsesformanden fremhævede herefter at forskningsresultaterne i sig selv skulle kunne anvendes i en international sammenhæng, og dermed var kvaliteten af forskningen væsentlig. Direktørens rolle var således, at han skulle (være med til at) sikre, at andre udførte forskning på internationalt niveau - han selv behøvede ikke at være på seniorforskerniveau.

En del bestyrelsesformænd fandt det helt centralt, at direktøren kunne sikre institutionen kontrakter, og at disse kontrakter "havde en væsentlig forskningsmæssig betydning, der lå inden for virksomhedens strategi", som én

udtrykte det. Dette blev nævnt i modsætning til, at en direktion i en privat virksomhed skal se på dækningsbidraget, hvor det ikke bliver anset for at være en offentlig institutions rolle.

Flere bestyrelsesformænd gav udtryk for, at det er vigtigt, at "kemien" mellem direktøren og bestyrelsen (bestyrelsesformanden) var rigtig: En enkelt mente, at det havde taget ham et halvt år at komme ordentligt ind på en ny direktør, således at de i dag meget hurtigt - via telefonen - kunne diskutere konkrete problemstillinger.

Arbejdsdelingen og samarbejdet mellem direktør og bestyrelse er forskellige på de enkelte institutioner. Nogle bestyrelsesformænd bliver løbende orienteret om sager af forskellig karakter med en anslået gennemsnitlig kontakt mellem direktør og bestyrelsesformand på en gang om ugen; andre får en orientering, hvis sagen ikke kan vente til næste bestyrelsesmøde, og endnu andre har i realiteten kun kontakt i forbindelse med bestyrelsesmøderne. På nogle institutioner anvendes bestyrelsesformanden (evt. dele af bestyrelsen) som sparringspartnere af direktørerne og som disses fortrolige i tilfælde af problemer.

For de fleste af institutionerne gælder det, at der i perioden har været tale om meget store omvæltninger. Flere af bestyrelsesformændene har således brugt meget tid på opbygning af den nye/ændrede organisation i samarbejde med direktørerne, som de i flere tilfælde har været med til at udpege.

Flere bestyrelsesformænd gav udtryk for, at ressortministeriet havde en tendens til at forsøge at gå uden om bestyrelsen og direkte til direktøren. En enkelt sammenlignede situationen med en privat virksomhed, hvor hovedaktionæren til stadighed blander sig i den daglige drift i stedet for at følge reglerne og vente til generalforsamlingen.

Bestyrelsesformændene var mht. den økonomiske styring generelt set positivt indstillede over for sektorforskningsinstitutionernes status af statsvirksomheder. For så vidt angår de institutioner, der er statsvirksomheder, blev netop dette forhold set som en forudsætning for en fornuftig styring. Et par steder med driftsbevillinger gav bestyrelsesformændene udtryk for, at det var en forudsætning for fornuftig drift, at ministeriet havde været villig til løbende at forhandle poster på budgettet (via tillægsbevillinger).

4.6 Medarbejderne på sektorforskningsinstitutionerne

Afsnit 4.6 indledes med et kort underafsnit om stillingsstrukturen på sektorforskningsinstitutionerne og et om ph.d.-studerendes forhold. Herefter kommer en række afsnit, der tager udgangspunkt i den spørgeskemaundersøgelse, der blev foretaget blandt forskningsmedarbejderne på institutionerne.

Stillingsstrukturen på sektorforskningsinstitutionerne

For det videnskabelige personale med akademisk uddannelse på sektorforskningsinstitutionerne har der været tale om to større ændringer i løn- og ansættelsesvilkårene inden for de seneste år. For det første har der været den generelle ændring for hele det statslige område, der ofte omtales som "det nye lønsystem" med færre trin og flere individuelle tillæg (dette gælder for alle offentligt ansatte akademikere). For det andet er der blevet lavet en samlet bekendtgørelse for det videnskabelige personale på sektorforskningsinstitutionerne. På ledelsesniveauet har der også været ændringer; først og fremmest er en større andel af lederne i dag åremålsansat (og får i princippet dermed en højere løn), hvilket igen er en generel tendens inden for det offentlige område.

I tiden før den nye ansættelsesbekendtgørelse var der meget stor forskel på de regler, de enkelte institutioner anvendte. Enkelte gjorde meget ud af at følge universiteternes ansættelsesstruktur med bedømmelsesudvalg, der vurderede, om personerne havde en forskningskompetence svarende til professor- (docent-), lektor- eller adjunktniveau. På andre institutioner talte f.eks. erfaring inden for områderne højt. Forskellene afspejlede til en vis grad institutionernes arbejdsområder og historie.

Den nuværende ansættelsesbekendtgørelse (19. august 1997) opdeler de videnskabelige medarbejdere i to grupper; grupperne i den ordinære stillingsstruktur og grupperne uden for. I den ordinære struktur er der tale om forskere (tidsbegrænset stilling, men med løfte om opslag af seniorforskerstilling ved udløb) seniorforskere, seniorrådgivere (faste stillinger) og forskningsprofessorer (tidsbegrænset). Uden for den ordinære stillingsstruktur er de løst ansatte forskningsassistenter og videnskabelige medarbejdere, der ikke har ph.d.-grad eller tilsvarende, projektforskere og projektseniorforskere, der opfylder krav om ph.d.-grad eller lignende men ikke sidder i faste stillinger. Post.doc.'ere er også løstansatte, denne stillingsbetegnelse anvendes meget forskelligt på institutionerne.

Der er stadig medarbejdere, der har en uafklaret situation mht. til stillingsstrukturen, da 1. april 1999 er sidste frist for omplaceringen.

Ud over det videnskabelige personale findes der på institutionerne administrativt ansatte og teknikere. Disse er ansat på samme vilkår som på andre statslige institutioner. For flertallet af sektorforskningsinstitutionerne gælder det, at det administrative personale er ansat i ministeriets område under et, hvilket betyder, at administrativt AC-personale kan (skal, hvis de er omfattet af rokeringsreglerne) rokere mellem sektorforskningsinstitutioner, styrelser og departement. En gruppe medarbejdere, der tidligere blev regnet med i "forskergruppen", er overgået til andre stillinger. Det kan dreje sig om personer, der f.eks. arbejder med indsamling af statistik. Disse bliver nu ansat som "specialister" i den almindelige AC-struktur. Da situationen endnu ikke er afklaret på alle institutioner, er det vanskeligt at tegne et generelt billede.

Ph.d.-studerende på sektorforskningsinstitutionerne

De ph.d.-studerende indgår på forskellige måder på de enkelte institutioner. Det er nu (i forbindelse med stillingsstrukturen) et krav, at forskerne på de enkelte institutioner skal have en ph.d. (eller doktor)-grad eller tilsvarende, men der er en tendens til, at der nu stilles krav om en grad. Samtidig med dette har det indgået i arbejdet med ændringerne af ph.d.-ordningen, at der skulle være mulighed for, at den enkelte ph.d.-studerende kunne tage (en del af) sin forskeruddannelse på en sektorforskningsinstitution. Det har bl.a. betydet, at antallet af ph.d.-afhandlinger, der er indleveret i forbindelse med en tilknytning til institutionerne, indgår som resultatmål i nogle af resultatkontrakterne.

De ph.d.-forløb, der har været på institutionerne, kan inddeles i to overordnede grupper; dels de forløb, der er igangsat på grund af den ændrede stillingsstruktur, hvor allerede ansatte har fået en ph.d.-grad, dels de ph.d.-forløb, der er kommet som følge af ph.d.-reformen. Det har som hovedregel ikke været muligt at skelne mellem disse to typer i det materiale, der har været til rådighed.

De allerede ansatte har enten indleveret allerede offentliggjorte arbejder sammen med en samlet metodisk overvejelse el. lign., eller de har formuleret et ph.d.-projekt. For nogle gælder det, at de har fået stillet tid til rådighed af institutionen; for andre, at de hovedsageligt har anvendt deres "fritid".

For de almindelige ph.d.-studerende har der også været store forskelle. Nogle har tilbragt det meste af deres tid på institutionerne med sporadisk kontakt til den højere lærestanstalt, hvor de var indskrevet; andre har været en mindre del af den samlede periode på institutionen.

Nogle af de ph.d.-studerende er indgået i projekter på institutionerne som projektmedarbejdere. I begyndelsen af 1990'erne kunne man indlevere en ph.d.-afhandling, uden at man havde været indskrevet som ph.d.-studerende.

Op gennem 1990erne er kravene strammet i form af obligatorisk kursusdeltagelse, præcisering af ph.d.-forløb, halvårslige evalueringer og ofte krav om udlandsophold samt ansvar for undervisning.

I samme periode blev de ph.d.-studerendes status ændret fra lønmodtagerstatus til studerende (med en blanding af SU-klip og løn for arbejdstimer på lærestalten/indskrivningsinstitutionen for undervisning, projektarbejde og/eller administrativt arbejde under studieforløbet). I 1998 blev reglerne ændret, og de ph.d.-studerende fik igen lønmodtagerstatus. For de ph.d.-studerende, der var indskrevet efter ordningerne administreret af Forskerakademiet, - hvilket gælder for hovedparten af de ph.d.-studerende på sektorforskningsinstitutionerne - gælder det, at de (mod betaling) skulle arbejde med på forskellige projekter, der passede ind i det ph.d.-forløb, der var godkendt af ph.d.-udvalget på den lærestalt, hvor de var indskrevet.

Inden for de seneste år er de fleste af institutionerne gået ind i et samarbejde med universiteterne om ph.d.-uddannelsesforløb, og i mange tilfælde er disse forløb sat i gang under samfinansieringsprogrammet ved Forskerakademiet. Hvor kun et mindretal af institutionerne indgik (formelt) i uddannelsesforløb i begyndelsen af 1990erne, er situationen i dag den, at der på samtlige institutioner arbejdes med at implementere ph.d.-forløb.

Forskningsmedarbejderundersøgelsen

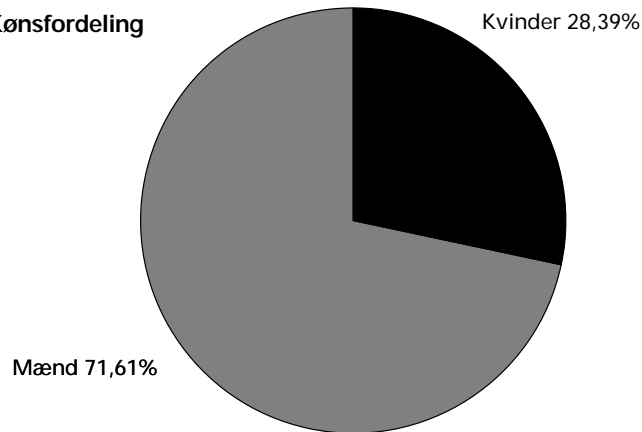
På de 20 sektorforskningsinstitutioner, der indgår i undersøgelsen, er der ca. 1000 forskningsmedarbejdere, der har svaret på spørgsmålene i undersøgelsen⁶. I det følgende vil forskningsmedarbejderne ofte blive benævnt som "medarbejderne".

⁶ Da en del besvarelser overskred tidsfristen med mere en måned, bygger tallene i denne præsentation kun på 968 medarbejdere. Resten af skemaerne vil blive inddraget i senere opgørelser.

Institutionernes medarbejderstab

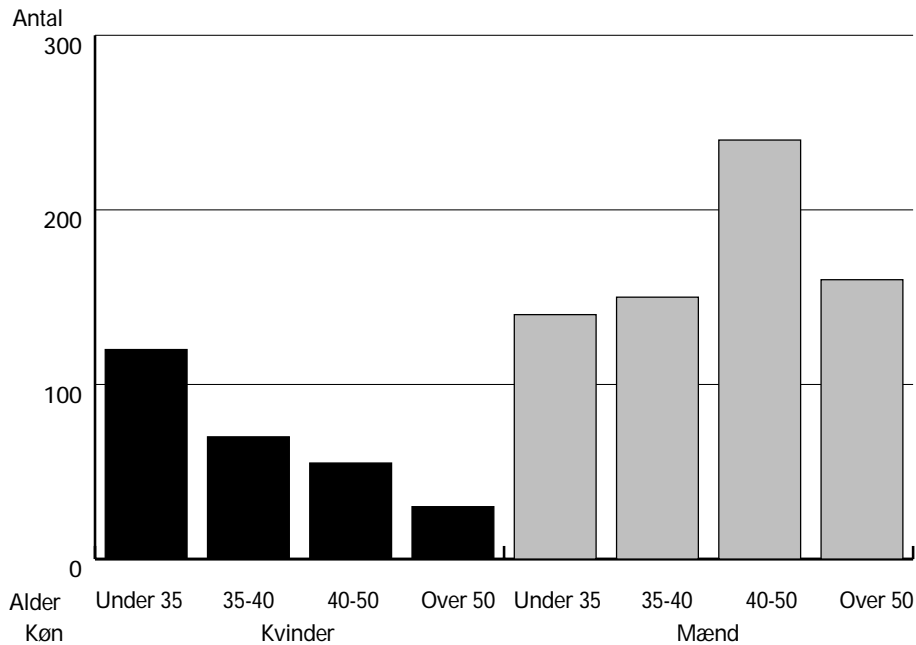
Blandt respondenterne er 28 pct. kvinder og 72 pct. er mænd. Kønsfordelingen varierer på de forskellige institutioner.

Figur 4.6.1: Kønsfordeling

Gennemsnitsalderen er 43 år for mænd. Gennemsnitsalderen for kvinder er lidt lavere, nemlig 38 år. Det hænger sammen med, at der er blevet ansat flere kvinder de senere år, og kvinderne derfor udgør en relativ større del blandt de yngre medarbejdere. Kun en lille del af de ansatte er over 60 år eller under 30 år.

Figur 4.6.2: Aldersfordeling

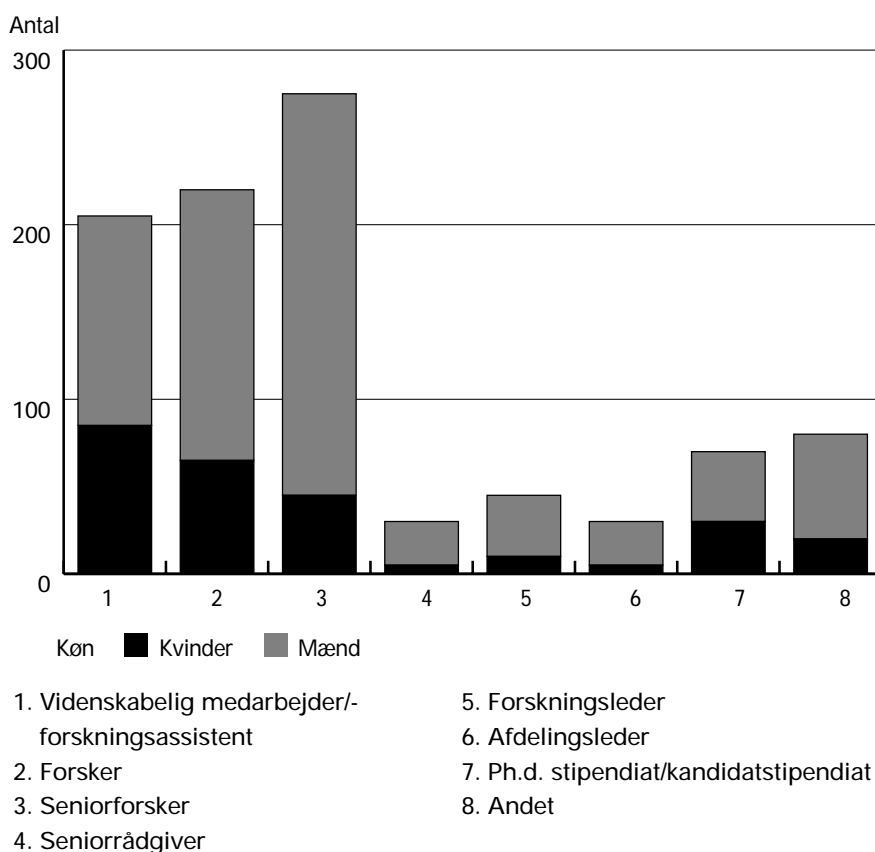

Hovedparten af de personer, der indgår i undersøgelsen er uddannet som enten cand.agro, cand.scient eller civilingeniør. 44 pct. af dem har en ph.d.-grad; dog er andelen lavere for de medarbejdere, der er over 50 år og dem under 30 år. I de forskellige aldersgrupper er andelen af forskere med ph.d.-grad den samme for mænd og kvinder. Kun omkring 4 pct. har en doktorgrad.

Ansættelsesforhold

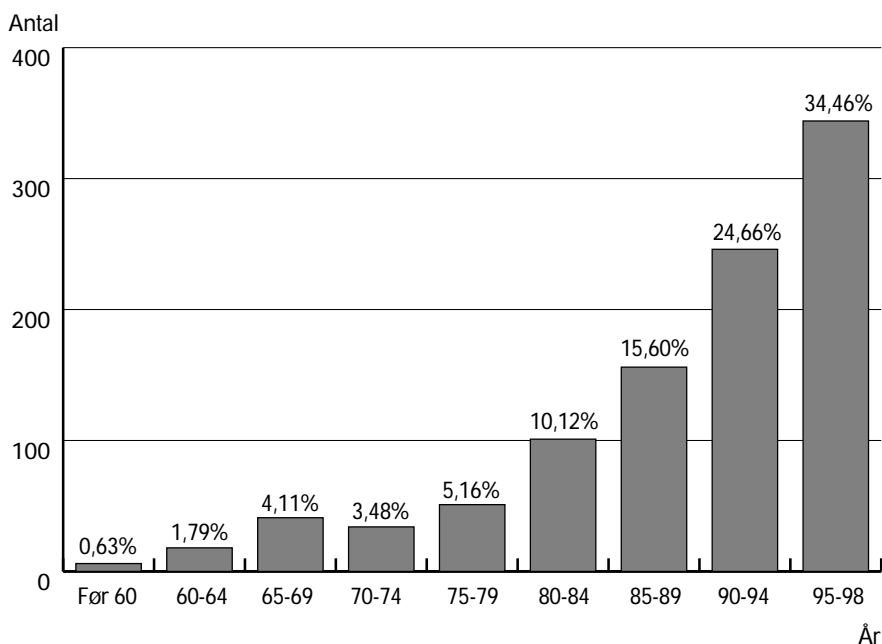
Næsten 70 pct. af de, der har svaret, er ansat i en fast stilling. 25 pct. er ansat i en tidsbegrænset stilling uden tilbagegangsstilling, og de sidste 5 pct. er ansat i en tidsbegrænset stilling med tilbagegangsstilling. Flertallet af de løstansatte har en åremålsstilling eller er ansat på projekter af flere års varighed. Når projektet er færdigt, regner de fleste med at kunne få en ny ansættelse på institutionen. Medarbejderne er blevet spurgt om, hvilken stillingsbetegnelse de har. De tre største grupper udgøres af seniorforskere, forskere og videnskabelige medarbejdere/forskningsassistenter.

Figur 4.6.3: Stilling og kønsfordeling

Det nuværende ansættelsesforhold er for de flestes vedkommende begyndt i 1990'erne; den største gruppe er ansat i perioden 1995-98.

Figur 4.6.4: Ansættelses år

Blandt de medarbejdere, der har deltaget i undersøgelsen, har kun halvdelen været ansat i mere end syv år på deres nuværende arbejdsplads. Dette tal dækker imidlertid over store forskelle mellem institutionerne afhængigt af institutionernes alder. De forholdsvis mange nyansættelser kan også forklares med, at de pågældende institutioner er ekspanderet de senere år og at nogle institutioner er nye.

Ved analysen af spørgsmålet om ansættelser efter kandidateksamen er udgangspunktet, at de nu er på en bestemt sektorforskningsinstitution (ved de store institutioner også en bestemt afdeling) Når man ser på mobiliteten må man også se på mobiliteten mellem afdelinger på de store institutioner, og her viser det sig at en del har været på andre afdelinger. Men målt i procent er størsteparten af de "mobile" kommet fra de højere læreanstalter, da 33 pct. har haft ansættelse der. I kraft af deres længere karriereforløb har de ældre forskere haft længere ansættelser på højere læreanstalter. De medarbejdere, der har en ph.d.-grad, har i højere grad haft ansættelse på højere læreanstalter end de medarbejdere uden ph.d.-grad. Det gælder både yngre og ældre.

Omkring 10 pct. har været ansat på en anden sektorforskningsinstitution, knap 8 pct. har været ansat på et universitet i udlandet og 6 pct. har været ansat på en forskningsinstitution i udlandet. Kun få procent har haft tidligere ansættelse i ressortministeriet, i EU eller i organisationer, som institutionen enten samarbejder eller konkurrerer med.

Omkring en tredjedel svarer *Ja* til, at de er ansat efter den nye stillingsstruktur. Den nye stillingsstruktur trådte i kraft i 1997, og alle, der er ansat herefter, burde svare *Ja* til spørgsmålet. Det er imidlertid ikke tilfældet, og det tyder på, at ikke alle medarbejdere kender til den nye stillingsstruktur. På trods af, at spørgsmålet ikke giver et dækkende billede af den faktiske situation, er det muligt at vise, at de yngre og dermed senest ansatte er ansat efter principperne i den nye stillingsstruktur. Meningen med spørgsmålet var også at se, om de ældre forskere er blevet vurderet efter principperne i den nye stillingsstruktur, og hertil er der nogle, der svarer *Ja*. Men det drejer sig om så få, at man har grund til at tro, at spørgsmålet er blevet misforstået.

Blandt de holdningsspørgsmål, der indgår i undersøgelsen, er der to, der handler om medarbejdernes syn på den nye stillingsstruktur. Det drejer sig om, hvorvidt medarbejderne generelt er blevet mere pressede efter indførelsen af den nye stillingsstruktur, og hvorvidt den nye stillingsstruktur har fået flere forskere til at søge andet arbejde.

I en analyse af disse to spørgsmål er det ikke muligt at påvise en sammenhæng mellem dem, og om respondenterne har svaret *Ja* til, at de er ansat efter den nye stillingsstruktur. Det kan derimod påvises, at jo ældre medarbejderne er, des mere pressede føler de sig. Kvinder føler sig desuden mere pressede end mænd. Herudover er det forskere uden en ph.d.-grad, der føler sig pressede, hvilket er en naturlig følge af den nye stillingsstrukturens krav om ph.d.-grad.

De medarbejdere, der ikke har en ph.d.-grad, er desuden enige i, at den nye stillingsstruktur har fået nogle til at overveje at søge andet arbejde. De medarbejdere, der ikke har en ph.d.-grad, er fortrinsvis ansat som videnskabelige assistenter og seniorrådgivere. Blandt de andre medarbejdergrupper er andelen med ph.d.-grad væsentligt højere, og bekymringen dermed mindre.

Disse resultater skal dog ses i lyset af den usikkerhed omkring kendskabet til den nye stillingsstruktur, som de første spørgsmål angående stillingsstrukturen afslørede.

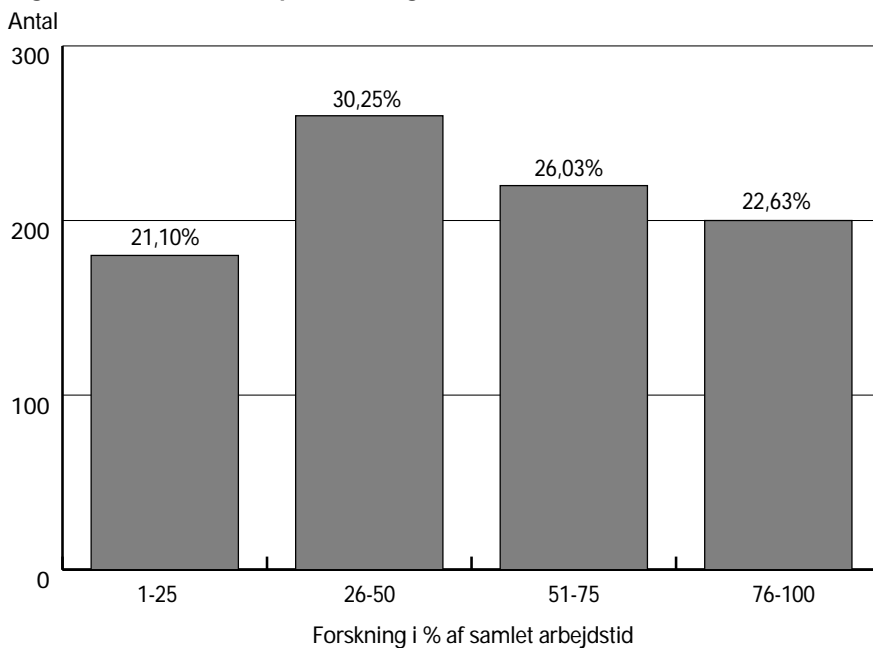
Tidsanvendelse på forskning/rådgivning/administration

I debatten om forskernes vilkår fremføres ofte argumentet, at forskerne bruger for meget tid på papirarbejde og dermed har for lidt tid til egentlig forskning. For at belyse dette spørgsmål ville vi i undersøgelsen forsøge at opgøre for-

skernes tid i bl.a. forskning, rådgivning, skrivning af ansøgninger, administration og efteruddannelse. I undersøgelsen indgår derfor tre spørgsmål, hvor medarbejderne er blevet bedt om at angive for det første, hvordan de har fordelt deres tid de sidste tre år, for det andet, hvordan de har fordelt deres tid i foråret 1998. For det tredje er de blevet spurgt om, hvordan de gerne ville fordele deres tid.

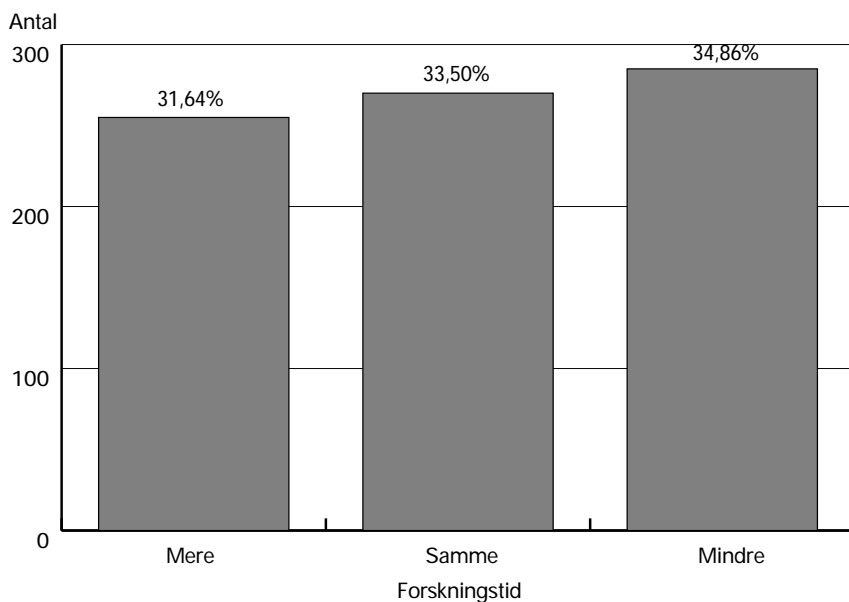
I analysen er medarbejderne blevet fordelt i fire grupper efter, hvor meget de har forsket de sidste tre år. Den største gruppe udgøres af de medarbejdere, der har forsket mellem 26 og 50 pct. af deres tid. Den næststørste gruppe er de, der har forsket 51 -75 pct.. Herefter kommer de, der har forsket 76-100 pct., og den mindste gruppe udgøres af de medarbejdere, der har forsket mellem 1 og 25 pct. af deres samlede arbejdstid.

Figur 4.6.5: Tid anvendt på forskning

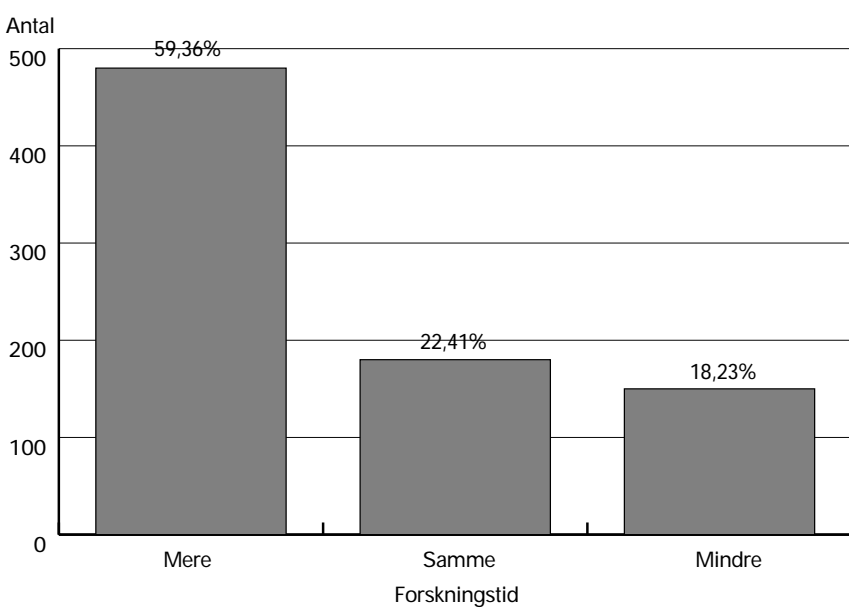
Hvis man ser på disse tal i forhold til tallene fra foråret 1998, så har 34 pct. af de, der har svaret på spørgsmålene brugt samme andel af deres tid på forskning, 32 pct. har forsket mere i 1998, og 35 pct. har forsket mindre i 1998 end gennemsnittet for de foregående tre år. De personer, der har forsket mindre i 1998 end de forgående tre år er ofte fastansatte og ansat i tidsbegrænsede stillinger med tilbagegangsstilling. Det er især forskningslederne, der har haft mindre tid til forskning i 1998.

Figur 4.6.6: Forskning i 1998 i forhold til de sidste tre år

Hvis man ser på, hvordan medarbejderne gerne ville fordele deres tid, så vil over halvdelen gerne forske mere, end de har gjort de sidste tre år, 22 pct. er tilfredse med fordelingen af deres tid, og resten vil gerne forske mindre, end de har gjort de sidste tre år.

Figur 4.6.7: Ønske om forskningstid

I gennemsnit bruger medarbejderne omkring 53 pct. af deres tid på at forske, mens de i gennemsnit gerne ville bruge over 60 pct. af deres tid. Resten af tiden bruges fortrinsvis på rådgivning og administration, med henholdsvis 15 og 10 pct. - her ville medarbejderne gerne bruge mindre af deres tid. I gennemsnit bruger medarbejderne 7 pct. af deres tid på at skrive ansøgninger. Når de selv bliver spurgt, ville de gerne kunne nøjes med den halve tid til denne opgave.

Der er en klar sammenhæng mellem, hvor meget man forsker, og om man ønsker at forske mere. Blandt de personer, der forsker mellem 1 og 75 pct. af deres tid, vil hovedparten gerne forske mere. Blandt de personer, der forsker mellem 76 og 100 pct., vil over halvdelen gerne forske mindre. Det er ikke tilfældigt, hvem der forsker meget, og hvem der forsker lidt. De medarbejdere, der sidder i en fast stilling som seniorrådgiver, forskningsleder eller afdelingsleder, forsker mindre end gennemsnittet. De, der forsker mere end gennemsnittet, er de medarbejdere, der er ikke har en fast stilling, f.eks. ph.d.-studerende og forskere. Der er også en tendens til at personer med en grad forsker mere end personer uden.

Medarbejderne er ikke bare blevet spurgt om, hvordan de fordeler deres tid - de er også blevet spurgt om deres holdning til tidsforbruget på forskellige opgaver. Ved at se på disse holdningsspørgsmål, der knytter sig til tidsanvendelsen, opnås resultater, der støtter konklusionerne i det ovenstående. Spørgsmålene drejer sig om, hvorvidt der bruges for meget tid på projektansøgninger, administration og udredninger samt for lidt tid til meriterende forskning. Disse fire udsagn danner tilsammen en faktor, der udtrykker tilfredshed med tidsanvendelsen. Denne faktor deler medarbejderne i to grupper; de tilfredse og de utilfredse. Den utilfredse gruppe består fortrinsvis af de fastansatte, seniorforskere, forskningsledere og afdelingsledere; de der leder og vejleder meget; de, der forsker mellem 1 og 75 pct., og de der gerne vil forske mere. Den tilfredse gruppe består fortrinsvis af videnskabelige assistenter, forskere og ph.d.-studerende; de løst ansatte; de der ikke leder og vejleder; de der forsker mellem 76 og 100 pct.; og de der gerne vil forske mindre eller er tilfredse med deres tidsanvendelse på forskning. Isoleret set, er forskere med en ph.d.-grad mere tilfredse med deres tidsanvendelse end forskere uden ph.d.-grad.

Finansiering - intern eller ekstern

Forholdet mellem intern og ekstern finansiering er forsøgt klarlagt ved hjælp af en række spørgsmål til medarbejderne om finansieringen af deres projekt eller deres afdeling. Omkring 8 pct. har slet ingen viden om finansieringen af deres forskning.

Den generelle tendens, der kan udledes af svarene, er, at medarbejderne oplever, at der er sket en ændring mod større ekstern finansiering af projekter og afdelinger.

Samfinansiering er den mest almindelige finansieringsmåde for projekter; det drejer sig om næsten 45 pct. af projekterne. 37 pct. af projekterne er finansieret med eksterne midler, og projekter, der er finansieret med interne midler, udgør 18 pct.. De personer, der har oplevet en ændring i projektfinsieringen, har for den største dels vedkommende oplevet en ændring mod mere ekstern finansiering.

Finansieringen af de enkelte afdelinger er meget forskelligartet. Der findes både afdelinger, der er 100 pct. internt finansieret, og afdelinger, der er 100 pct. eksternt finansieret. Det mest almindelige er en høj grad af ekstern finansiering og en mindre grad af intern finansiering. På afdelingsniveau er der også flest medarbejdere, der har oplevet en ændring mod en højere grad af ekstern finansiering.

Vi kan konstatere, at der er sket en ændring mod mere ekstern finansiering, men hvad er holdningen til dette blandt medarbejderne? Det viser sig, at der er en meget høj grad af enighed om, at eksterne projekter giver nogle vigtige impulser til forskningen generelt på institutionen. Samtidig er der en høj grad af enighed om, at institutionens arbejde generelt vil blive styrket af en større andel af intern finansiering. Disse to holdninger er negativt korrelerede, således at de, der er uenige i den eksterne finansierings betydning, er enige i fordelene af den interne finansiering. Men på trods af denne sammenhæng er den overvejende del af medarbejderne enig i begge udsagn. Derfor kan man ikke konkludere noget entydigt til fordel for enten intern eller ekstern finansiering. Tallene tyder derimod på, at man ønsker begge former for finansiering.

Man kunne forvente en sammenhæng mellem den faktiske finansiering og holdningen til intern og ekstern finansiering, f.eks. at medarbejdere, der arbejder på eksterne bevillinger, gerne så en højere grad af intern finansiering. En sådan sammenhæng kan imidlertid ikke udledes af datamaterialet. Derimod er der en sammenhæng mellem de ændringer i finansieringen, medarbejderne har oplevet, og deres holdning til intern finansiering. De medarbejdere, der har oplevet, at en større del af finansieringen er blevet ekstern, er mest enige i, at institutionen ville blive styrket ved en større andel af intern finansiering. Der kan ikke måles nogen sammenhæng mellem ændringer i finansieringen og holdning til ekstern finansiering. Konklusionen bliver derfor, at holdningen til de eksterne projekter er positiv, samtidig med at medarbejderne ønsker en vis andel af intern finansiering.

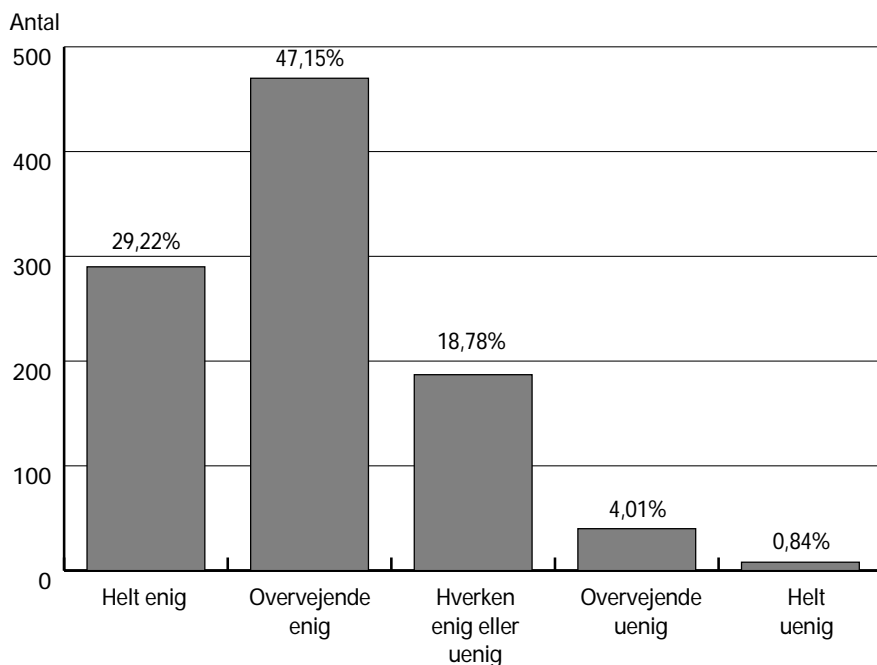
Blandt de medarbejdere, der har valgt at skrive uddybende kommentarer til sidst i skemaet, er der en del, der kommenterer institutionernes finansieringssituation. Langt de fleste af disse kommentarer er negative over for den eksterne finansiering. Der er utilfredshed med den politiske styring af forskningsområder - bevillingsgiverne har for ringe indsigt i det faglige område, og prioriteringerne skifter for hurtigt. Det umuliggør kontinuitet og fordybelse i forskningen, og fjerner beslutningerne om forskningsindsatsen fra institutionens ledere. De interne midler anvendes til administration, og forskningen ender dermed med at være 100 pct. eksternt finansieret. Da overhead på 20 pct. ikke dækker de faktiske omkostninger, bindes der yderligere interne midler til eksterne projekter. Medarbejderne arbejder med mange små projekter med korte tidshorisonter og bruger meget tid på at skaffe penge til nye projekter. Resultatet bliver, ifølge medarbejderne, at der satses for lidt på nytænkning og grundlæggende forskning, der kan bruges på længere sigt.

Holdning til arbejdet som forsker

Medarbejdernes holdninger til arbejdet som forsker kan belyses på flere måder, bl.a. gennem spørgsmål gående på, om de er interesserede i indholdet af deres arbejde, og om de synes, at de har et ønskejob? Synes de, at deres forskning hænger sammen med institutionens opfattelse af forskning og den forskning, deres kolleger udfører? Hvordan er holdningen til konferencer og rejseaktivitet generelt? Er medarbejderne positivt indstillede over for indførelsen af mål for enten institutionen eller den enkelte medarbejder?

Medarbejderne på de undersøgte sektorforskningsinstitutioner er stort set alle sammen interesserede i indholdet af deres arbejde, og en stor del synes, at de har et ønskejob.

Figur 4.6.8: "Jeg har et ønskejob"

Et stort flertal af medarbejderne er enige i, at det arbejde, de udfører, er i overensstemmelse med den opfattelse af forskning, der er gældende på institutionen. Ligeledes er et stort flertal af medarbejderne enige i, at deres forskning hænger sammen med den forskning, andre på institutionen udfører.

Hvad angår deltagelse i konferencer og rejseaktivitet generelt, så er der udbredt enighed om, at konferencer er vigtige både for at få ny inspiration og for at få afprøvet forskningens kvalitet. Kvinder og løstansatte er mest positivt stemte over for konferencer. Stort set alle er uenige i, at de er for meget ude at rejse i forbindelse med deres arbejde.

Holdningen til indførelsen af mål for institutionen og den enkelte medarbejder er generelt positiv. Der er dog en tendens til, at yngre medarbejdere er mest positivt stemte over for mål for den enkelte medarbejder. Det samme gør sig gældende for de løstansatte.

Indflydelse på egne arbejdsopgaver

En meget stor del af medarbejderne er helt eller overvejende enige i, at de har stor indflydelse på deres arbejdsopgaver. Der er imidlertid en række forhold, der medfører forskelle i graden af enighed. Der er således en tendens

til, at de ældre forskere er mindre positive i deres opfattelse af egen situation, end deres yngre kolleger er. Det tyder også på, at ansættelsesforholdet kan have betydning, sådan at de fastansatte er mindre tilfredse end de løstansatte.

Det kan med sikkerhed konstateres, at der er en forskel på mænd og kvinder på dette område. Kvinder synes, de har mindre indflydelse på deres arbejdsopgaver, end mænd i samme situation gør. Der er her taget højde for, at der er flere kvinder, der er løst ansatte, færre kvinder med ph.d.-grad og færre kvindelige ledere.

De medarbejdere, der har en ph.d.-grad, synes, de har mere indflydelse på deres arbejde end de medarbejdere uden ph.d.-grad gør. Der er desuden en sammenhæng mellem indflydelse og lederjob: Lederne synes i højere grad end andre, at de har indflydelse.

Følelsen af at have indflydelse på egne arbejdsopgaver er tæt forbundet med følelsen af at have tid og ressourcer nok til de enkelte projekter. De, der synes, de har for lidt tid til meriterende forskning, samt at de bruger for meget tid på projektansøgninger og administration, er generelt mindre tilfredse med indflydelsen på deres arbejdsopgaver. Da de fastansatte forsker mindre end de løstansatte pga. de administrative forpligtelser, kan det måske forklare, hvorfor de fastansatte forskere synes, de har mindre indflydelse end de løstansatte.

Der er desuden en stærk sammenhæng mellem den indflydelse, man synes, man har, og om man er enig i, at man har et drømmejob. Jo mere indflydelse, des bedre job ifølge egen vurdering.

Jobsikkerhed

Medarbejdernes egen følelse af jobsikkerhed måles i påstanden "Jeg føler mig usikker på, om jeg er sikret arbejde her om et år". For institutionerne som helhed er der flest medarbejdere, der har svaret, at de er uenige i udsagnet, dvs. at de føler sig sikre på, at de er sikret arbejde om et år på samme institution.

Denne generelle tendens dækker dog over store forskelle mellem institutioner og mellem medarbejdere. Den afgørende faktor, der skiller medarbejderne, er ansættelsesforholdet, således at de fastansatte, der samtidig er de ældste, føler sig mest sikre på, at de arbejder på institutionen om et år. De løst ansatte er naturligvis mest usikre på, om de kan fortsætte på institutionen efter kontraktens udløb. Der er ikke fundet nogen kønsforskel på dette punkt.

Der er andre forhold, der har indflydelse på følelsen af jobsikkerhed. Ledelsens forsøg på at sikre job til den enkelte har en stor positiv effekt på medarbejdernes opfattelse af jobsikkerhed, og ligeledes er en klar personalepolitik på institutionen medvirkende til en højere grad af jobsikkerhedsfølelse. De respondenter, der er enige i, at den nye stillingsstruktur har bevirket et større pres på medarbejderne og har fået flere til at søge andet arbejde, er selv usikre på, om de bliver på institutionen. Medarbejdere, der mener, at deres forskning er i overensstemmelse med institutionens opfattelse af forskning og de andres forskning, føler sig mest sikre på at blive i jobbet.

Holdning til samarbejde med andre institutioner

En meget stor del af medarbejderne samarbejder med personer udefra; det drejer sig i alt om 82 pct.. Blandt disse er der flere, der samarbejder med personer fra forskellige eksterne institutioner.

62 pct. af dem, der har svaret at de samarbejder, samarbejder med personer fra et universitet eller andre højere læreanstalter. Under halvdelen samarbejder med personer fra andre sektorforskningsinstitutioner. Det samme gælder for samarbejdet med personer fra organisationer og private virksomheder.

Kun 16 pct. angiver, at de arbejder sammen med personer fra ressortministeriet. Dette tal er et gennemsnit for de fire ministerier, hvorunder de undersøgte sektorforskningsinstitutioner hører. Det ministerium, der har det største samarbejde med deres tilhørende sektorforskningsinstitutioner, målt ud fra medarbejdernes svar, er Miljø- og Energiministeriet, hvor 27 pct. af medarbejderne ved institutionerne svarer *Ja* til, at de samarbejder med personer i ministeriet. De institutioner, der hører under Fødevareministeriet samarbejder ikke i samme grad med deres ministerium. Her svarer 15 pct. *Ja* til, at de samarbejder med personer i ministeriet. Kun få personer i institutionerne under Forskningsministeriet og Socialministeriet svarer *Ja* til, at de samarbejder med personer i ressortministeriet.

Det er de fastansatte, der står for hovedparten af samarbejdet med personer udefra - det gælder på alle områder. Ydermere er det de, der fungerer som ledere eller vejledere, der samarbejder meget med personer udefra. Der er ingen forskel på, hvor meget mænd og kvinder samarbejder med personer udefra, når der tages hensyn til, om de er fastansatte eller ledere.

Medarbejderne er blevet spurgt om, hvorvidt de ønsker at samarbejde mere med personer udefra, og hertil svarer 37 pct. *Ja*. Den største andel heriblandt er løst ansatte, dvs. at netop de, der ikke samarbejder så meget, ønsker at samarbejde mere.

Arbejdsforhold

Undersøgelsen har bl.a. haft til formål at se på, hvordan forskernes arbejds-
vilkår er. Derfor er medarbejderne ved sektorforskningsinstitutionerne bl.a.
blevet spurgt om, hvem de samarbejder med, hvordan de tilrettelægger
deres arbejdstid, samt hvilke arbejdsforhold de ville foretrække.

Flertallet af medarbejderne er tilfredse med deres arbejdsform. Forskerne
arbejder i høj grad sammen med andre - halvdelen af dem svarer, at de
aldrig arbejder alene. Omkring halvdelen af respondenterne arbejder sam-
men i forskergrupper inden for institutionen, og over to tredjedele arbejder
sammen med andre personer både inden for og uden for institutionen.
Samarbejdet prioriteres højt af forskerne. De, der ikke er tilfredse med deres
arbejdsform, ønsker at arbejde mere sammen med andre. Kun 1 pct. ville
gerne arbejde mere alene.

Mere end 90 pct. af medarbejderne har almindelig fuldtidsansættelse og har
altid arbejdet på fuld tid. Kun meget få medarbejdere har altid arbejdet på
deltid; de fleste har tidligere haft fuldtidsansættelse. Deltidsansættelse er sket
efter medarbejdernes eget valg. Kun enkelte medarbejdere har arbejdet på
deltid, fordi de ikke kunne få fuld tid. Antallet af timer på deltid varierer fra
15 til 35 timer, hvor den mest almindelige deltidansættelse er på 30 timer.

De fleste medarbejdere på fuld tid arbejder 37 timer om ugen. Næsten lige så
mange arbejder 40 timer om ugen, og en hel del arbejder 45 timer om ugen.
Den gennemsnitlige arbejdstid er 42 timer om ugen. Hen ved halvdelen af med-
arbejderne svarer *Ja* til, at de arbejder med skiftende intensitet i løbet af året.

Medarbejderne kan i vid udstrækning selv bestemme over deres arbejdstid.
Et fåtal har faste mødetider; de fleste tilpasser deres mødetid både efter
arbejdspladsens ønsker og andre gøremål, der ikke har noget med arbejdet
at gøre.

I forhold til registreringen af forskernes tid, er det mest udbredte, at der er et
tidsregistreringssystem, der fungerer i sammenhæng med økonomisystemet.
Kun 15 pct. af de medarbejdere, der indgår i undersøgelsen, arbejder uden
tidsregistrering.

Arbejdet udføres fortrinsvis på arbejdspladsen, men der er også nogle, der
arbejder hjemme eller andre steder. Der er 23 pct. af medarbejderne, der tager
arbejdet med hjem. 17 pct. af medarbejderne arbejder andre steder end
arbejdspladsen og hjemmet.

Medarbejderne foretrækker generelt selv at kunne bestemme, hvornår de møder, og de synes tillige, det er i orden, at andre har flextid. Af praktiske grunde foreslår mange imidlertid, at flextiden ikke skal være fuldstændig fri, da det er nødvendigt at kunne få fat på hinanden f.eks. på bestemte tider af dagen eller ved regelmæssige møder på afdelingen.

Ansatte på sektorforskningsinstitutioner kan have undervisningsarbejde både på institutionen og ved eksterne institutioner. Blandt de medarbejdere, der indgår i undersøgelsen, bruger 30 pct. tid på undervisning og vejledning internt på institutionen. Denne gruppe bruger i gennemsnit 10 pct. af den samlede arbejdstid på undervisning og vejledning. 20 pct. af medarbejderne svarer *Ja* til, at de hovedsageligt fungerer som vejleder i samarbejdet med andre på institutionen.

Blandt dem, der indgår i undersøgelsen, har 35 pct. en del aktiviteter uden for institutionen. Det drejer sig især om undervisning og censorarbejde, som henholdsvis 15 og 18 pct. bruger tid på. Mellem 5 og 10 pct. bruger tid på bestyrelsesarbejde, faglige foreninger, redaktionsarbejde, efteruddannelse og lignende.

Opfattelse af institutionen og ledelsen

I spørgeskemaet indgår en række spørgsmål om medarbejdernes holdning til institutionen generelt. Det gælder holdninger til forskningens kvalitet, til personalepolitikken, til samarbejds klimaet, samt opfattelsen af om institutionen har problemer som følge af ændringer udefra.

På det overordnede plan tegner der sig et billede af generel tilfredshed, men det dækker over forskelle mellem institutionerne. På nogle institutioner er medarbejderne mere utilfredse end på andre⁷.

Det har desuden betydning, om man er leder eller ej - lederne er mere positivt indstillede over for institutionen end ikke-ledere. Der kan ikke findes nogen klar sammenhæng med hverken køn, alder eller ansættelsesforhold.

Medarbejdernes holdning til ledelsen angår både ledelsens forståelse for det arbejdsmæssige og det private område. Svarfordelingen på de to spørgsmål ligner hinanden meget; den største del af svarene placerer sig i enten helt enig eller overvejende enig. Medarbejdernes gennemsnitlige holdning til den nærmeste leder er positiv, men dette resultat kan modificeres ved at inddrage institutionerne i analysen. På nogle institutioner er tilfredsheden mere mar-

⁷ Ledelsen på enkelte af institutionerne har ikke ønsket oplysningerne om holdningerne blandt medarbejderne offentliggjort, mens ledelsen på andre af institutionerne derimod har ønsket mere detaljerede analyser af deres del af materialet.

kant end på andre, men der er ingen institutioner, hvor medarbejderne er generelt utilfredse med ledelsen. Det viser sig endvidere, at de løstansatte medarbejdere er mere tilfredse med deres nærmeste leder, end de fastansatte medarbejdere er.

Selv når der tages højde for kvinders ansættelsesforhold og deres fordeling på institutionerne, kan der konstateres en kønsforskel med hensyn til ledernes forståelse for det arbejdsmæssige. Kvinder synes ikke i samme grad som mænd, at de møder forståelse for deres arbejdsmæssige situation fra deres nærmeste leder. Denne kønsforskel er imidlertid ikke tilstede ved spørgsmålet om ledernes forståelse for medarbejdernes situation mht. at få arbejde og privatliv til at hænge sammen.

Den utilfredse gruppe

Det store flertal er tilfredse med institutionen og ledelsen - men hvad med de utilfredse? Hvad kan man sige om mindretallet?

Det mest karakteristiske for denne gruppe er, at de også er utilfredse med en række andre forhold. De føler i modsætning til andre i undersøgelsen gennemgående ikke, at de har indflydelse på deres arbejdsopgaver. De er heller ikke så enige i, at de har et ønskejob. De synes ikke, de får tilstrækkeligt med tid og ressourcer til deres projekter, og de har for lidt tid til meriterende forskning. De er ikke så sikre på, at deres forskning hænger sammen med den øvrige forskning på institutionen, og de er ikke så gode til at få arbejde og privatliv til at hænge sammen.

De personer, der er utilfredse med ledelsen og institutionen, har således en tendens til at være utilfredse med deres egen situation generelt. Ved at se på de personer, der svarer, at de er utilfredse på en lang række punkter, er det muligt analytisk at konstruere en "utilfreds gruppe". Her er det ikke muligt at konstatere forskelle mellem køn, stilling og uddannelse.

Det viser sig, at de mest utilfredse er de medarbejdere, der er fastansatte. Og jo mindre tid de forsker, des mere utilfredse er de. De medarbejdere, der har mindst tid til forskning, er generelt mere utilfredse end de, der forsker meget. Den utilfredse gruppe bruger desuden mere tid på administration og på at skrive ansøgninger og deltager oftere i nævn og udvalg.

Den utilfredse gruppe arbejder i gennemsnit flere timer om ugen, end de tilfredse medarbejdere gør. De arbejder også oftere med skiftende intensitet i løbet af året end den tilfredse gruppe.

Blandt de utilfredse er der desuden en større del, der har ekstra kommentarer til institutionens situation til sidst i skemaet. Blandt disse anføres det af medarbejdere på flere institutioner, at strukturændringer og omlægninger giver frustrationer på afdelingerne. Medarbejderne føler desuden, at de ikke er blevet inddraget i disse omlægninger i tilstrækkelig grad.

Kritikken af ledelsen er ikke entydig - nogle medarbejdere efterlyser en mere professionel ledelse, dvs. at forskere, der bliver ledere, har behov for efteruddannelse på ledelsesområdet. Andre medarbejdere føler, der går for meget tid med management, og at der er for lidt fokus på selve indholdet i arbejdet fra ledelsens side.

Privatliv

I undersøgelsen indgår spørgsmål, der angår medarbejdernes samlivsforhold. Disse spørgsmål er medtaget for at kunne belyse den senere tids diskussion af, om forskere har anderledes samlivsformer end andre. Spørgsmålene kan ligeledes ses i lyset af den aktuelle diskussion af børnefamiliers vilkår: Er det medarbejderne med små børn, der er mest stressede?

Hovedparten af medarbejderne er gift eller har en samlever. Kun 15 pct. er enlige. Det gælder for både mænd og kvinder.

De fleste af respondenterne har hjemmeboende børn, det drejer sig om 58 pct.. De er fordelt sådan, at 37 pct. har børn under 7 år, 27 pct. har børn mellem 7 og 15 år, og 11 pct. har hjemmeboende børn over 15 år. Da kvinder og mænds aldersfordeling er forskellig, er det nødvendigt at tage højde for dette, når man skal se på om mandlige og kvindelige forskere har lige mange børn. Det viser sig, at kun 30 pct. af kvinderne har børn under 7 år, i modsætning til 38 pct. af mændene. Der er ingen signifikante forskelle mellem mænd og kvinder med hensyn til at have hjemmeboende børn, der er ældre end 7 år.

Medarbejderne er desuden blevet spurgt, om de er gode til at få deres arbejde og privatliv til at hænge sammen tidsmæssigt. Flertallet af respondenterne er enige eller helt enige heri, og der kan ikke måles nogen forskel mellem mænd og kvinder. Svarene på dette spørgsmål påvirkes ikke af, om man har børn under 7 eller over 15 år. Men de medarbejdere, der har børn mellem 7 og 15 år, er mest tilbøjelige til at være uenige i spørgsmålet, dvs. de har problemer med at få arbejde og privatliv til at hænge sammen. Det understreges af, at de aldersgrupper, der er mest pressede, er de to midtergrupper (35-50 år), dvs. dem med børn mellem 7 og 15 år.

Der er desuden en forskel mellem de personer, der er gift/samlevende, og dem, der er enlige. Der er relativt få enlige, der mener, at de er gode til at få

arbejde og privatliv til at hænge sammen. Det kan hænge sammen med, at de enlige arbejder mere end de gifte/samlevende. Der er en tydelig sammenhæng mellem den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid og tilfredsheden med sammenhæng mellem privatliv og arbejde. De personer, der arbejder mere end 45 timer om ugen, er markant mere tilfredse end de, der arbejder færre timer om ugen.

Her er det interessant at se, om muligheden for at arbejde hjemme kan give en større tilfredshed med sammenhængen mellem arbejde og privatliv. Det viser sig imidlertid, at de, der ofte arbejder hjemme, er de mest tilfredse. Forklaringen på dette resultat kan findes ved at se på de hjemmearbejdendes timetal, idet det ligger mere end tre timer over gennemsnittet. Årsagen til tilfredsheden er således ikke, at man arbejder hjemme, men snarere at man arbejder meget.

Sammenfatning af forskningsmedarbejderundersøgelsen

Medarbejderundersøgelsen havde til formål at give en generel beskrivelse af forskningsmedarbejderne ved de sektorforskningsinstitutioner, der indgår i undersøgelsen.

De første to afsnit beskrev medarbejderstabens køns- og aldersfordeling samt deres ansættelsesforhold. Blandt respondenterne er 72 pct. mænd, og 28 pct. er kvinder. Gennemsnitsalderen er 43 år for mænd og 38 år for kvinder. 70 pct. er ansat i en fast stilling. Den største stillingsgruppe er seniorforskere. En stor del af medarbejderne er ansat inden for de sidste tre år.

Det tredje afsnit behandlede forskernes tidsanvendelse – det gennemgående tema var her manglen på tid til meriterende forskning. Det hænger sammen med det efterfølgende afsnit, der handlede om finansieringen af forskningen. Medarbejderne oplever et stigende omfang af ekstern finansiering, hvilket bl.a. betyder, at de bruger meget tid på at skrive ansøgninger.

Derefter fulgte fire afsnit, der redegjorde for medarbejdernes holdninger på en række områder. Forskerne er i høj grad interesserede i deres arbejde, og mange mener, de har et ønskejob. Flertallet mener, de har stor indflydelse på deres egne arbejdsopgaver. De fleste er da også sikre på at være ansat på institutionen om et år. Medarbejderne er positive over for at arbejde sammen med personer uden for institutionen.

I afsnittet om medarbejdernes arbejdsforhold ses det at en fuldtidsansættelse med en ugentlig arbejdstid på 37 timer er det mest almindelige. Der er dog

mange medarbejdere, der arbejder mere end 37 timer om ugen. Arbejdstiden kan fastlægges frit de fleste steder, hvilket medarbejderne er tilfredse med.

Af de følgende to afsnit fremgik det, at medarbejderne generelt er tilfredse med deres nærmeste leder og den institution, hvor de er ansat. Utilfredshed med ledelsen og institutionen hænger ofte sammen med utilfredshed med medarbejderens egen arbejdssituation.

Det sidste afsnit handlede om medarbejdernes privatliv. En stor del af dem er gift eller samlevende, og over halvdelen af dem har hjemmeboende børn. Det er tilsyneladende ikke dem med helt små børn, der føler sig mest pressede, men derimod dem med børn mellem 7 og 15 år. Der er generel enighed i at man kan få arbejdsliv og privatliv til at hænge sammen. Dog kan en lang arbejdstid medføre uenighed hermed.

Spørgeskemaundersøgelsen tegnede således et overvejende positivt billede af medarbejderne ved de undersøgte sektorforskningsinstitutioner. Flertallet af medarbejderne har udtrykt sig positivt om både arbejdsforhold, ledelse, institution og privatliv. En stor del af medarbejderne er imidlertid utilfredse på to punkter; de synes ikke, de har tilstrækkelig tid til meriterende forskning, og den eksterne finansiering udgør for stor en del af den samlede finansiering.

4.7 Samarbejdet mellem ressortministerier og sektorforskningsinstitutioner

Sektorforskningsinstitutionerne adskiller sig fra andre forskningsinstitutioner ved som hovedregel at have en tæt tilknytning til et bestemt ministerium. For de tre af ministeriernes vedkommende (Fødevarer-, Miljø- og Energi-, og Socialministeriets) er tilknytningen entydigt bestemt af, at ministerierne har brug for at kunne trække på viden inden for konkrete områder. Set fra ressortministeriernes side er der tale om en nødvendig opbygning af viden, der på kort og langt sigt skal indgå i ministeriets arbejde. På flere af institutionerne er der dele, der har en fortid som afdelinger i styrelser eller lignende, en historie der netop afspejler denne nødvendighed, og der er ofte tale om, at de første ledere af disse sektorforskningsinstitutioner er "hentet" fra poster i det pågældende ministerium. F.eks. var den første direktør for Socialforskningsinstituttet (SFI) økonomisk-statistisk konsulent i Socialministeriet før oprettelsen af SFI.

Den ene side af ressortministeriernes forhold til sektorforskningsinstitutionerne er således både et behov for opbygning af viden og et behov for at kunne

trække på denne viden. For at kunne opbygge (og vedligeholde) viden har det været nødvendigt at lave forskningsinstitutioner. For at denne viden kunne blive pålidelig har det også været nødvendigt at give institutionerne metodefrihed og at etablere en struktur, der gjorde det muligt for ledelsen at forsvare politisk kontroversielle resultater. En måde at sikre dette på har været at oprette bestyrelser, hvilket også er sket for en række af institutionerne på et meget tidligt tidspunkt.

Alle sektorforskningsinstitutionerne med tilknytning til Fødevareministeriet, Miljø- og Energiministeriet og Socialministeriet har sådanne forpligtelser.

Forpligtelserne fremtræder både formelt og uformelt. På det formelle plan kan forpligtelserne være præciseret i samarbejdsaftaler eller f.eks. i resultatkontrakten (det gælder f.eks. for DMU); på det mere uformelle plan kan der være tale om en bevidsthed hos medarbejderne om, at det er en del af deres arbejde at samarbejde med ministeriet (og/eller styrelserne/direktoraterne afhængigt af ministeriets opbygning).

For de tre nævnte ministerier gælder det, at der fra ministeriets side er tilfredshed med institutionerne. Men der er meget stor forskel på, hvordan relationerne fremtræder set udefra. Alle Fødevareministeriets institutioner har fælles logo, der er på forsiden af publikationerne, på skiltene ved indgangen osv.. I Miljø- og Energiministeriet har de enkelte institutioner deres eget logo, men de har brevpapir med ministeriets logo. I Socialministeriet er der ikke tale om anvendelse af fælles logo. Ser man på, hvor medarbejderne (bortset fra direktionen) formelt er ansat, er der også her en forskel: I Miljø- og Energiministeriet er man ansat inden for ministeriets område (forskningsmedarbejderne nævnes også i den samlede personalepolitik); i Fødevareministeriet er de administrative medarbejdere som hovedregel ansat inden for ministeriets område, men forskningsmedarbejderne er decentralt ansat.

Som det fremgår af afsnittet om medarbejderundersøgelsen opfattes samarbejdet med ministeriet meget forskelligt. Samlet set angiver ca. 16 pct., at de er engageret i et samarbejde med ministeriet, men denne procent er (signifikant) forskellig for institutionerne under de forskellige ministerier. Procenten er 27 for Miljø- og Energiministeriet med et generelt højt niveau for alle tre institutioner; den er 15 for Fødevareministeriet med en meget stor spredning blandt institutionerne; og den er 12 for Socialministeriet med alle Ja-svar kommende fra SFI (da der er totalt set er få besvarelser fra Socialministeriet, er dette ministerium ikke signifikant forskelligt fra de andre, og procenten må tages med forbehold); for Forskningsministeriet er procenten 5 med en række af institutionerne med en procent på 0.

For Forskningsministeriet gælder det, at der her kun er ét nyoprettet sektorforskningsinstitut (AFSK), der har den traditionelle relation til ministeriet. Af denne grund giver det ikke mening at se på forholdet mellem Forskningsministeriet og de tilknyttede institutioner på samme måde, som det er sket for de tre andre ministeriers og deres tilknyttede sektorforskningsinstitutioners vedkommende.

4.8 Sektorforskningsinstitutionernes finansieringsforhold

De sektorforskningsinstitutioner, der er medtaget i denne undersøgelse, er alle knyttet direkte til et ministerium, og de har enten en bevilling på finansloven med eget kontonummer eller er fuldt ud integreret med en institution med egen finanslovskonto.

Alle institutionerne har således en del af deres indtægter direkte via finansloven. Der er tre måder, institutionerne kan have en bevilling på: Der kan være tale om en driftsbevilling, en bevilling til en statsvirksomhed, og der kan være tale om en tilskudsbevilling. En driftsbevilling er en relativt nøje specificeret bevilling, hvor de enkelte punkter bør stemme overens, og der kan f.eks. ikke overføres penge til lønkontoen under almindelig virksomhed fra andre dele af bevillingen. For statsvirksomhederne stiller sagen sig anderledes, idet de får et nettotal, som de i princippet skal overholde. Hvordan udgifter og indtægter i øvrigt er sammensat – og hvordan deres størrelse er – er en opgave for ledelsen af institutionen. De to institutioner, der har status som selvejende institutioner, får en tilskudsbevilling. Den enkelte institutions status i relation til finansloven (statsvirksomhed eller driftsbevilling) har både internt og eksternt stor betydning for den økonomiske styring af institutionen, og det har også en stor betydning for beregningen af en række relative forhold, f.eks. forholdet mellem størrelsen af finanslovsbevillingen og den eksterne finansiering.

Nogle af forskellene er konkretiseret i de to cases FSL og SVIV, hvor FSL har status af statsvirksomhed, og SVIV har en driftsbevilling.

De enkelte sektorforskningsinstitutioner yder grundlæggende to former for forskningsbaseret rådgivning; dels rådgivning af ministerierne i form af ministeriebetjening, således at f.eks. lovgivningsarbejdet kan blive "vidensbase-ret", dels rådgivning for den sektor, som institutionen relaterer sig til. Denne sektor kan være offentlig, privat eller begge dele.

Rådgivningen af ministerierne "aflønnes" på meget forskellig vis. For nogle af institutionerne - specielt under Forskningsministeriet - har "ministeriebetje-

ningen" et meget ringe omfang; for andre er der nærmest tale om daglig kontakt. For institutionerne med den næsten daglige kontakt kan "aflønnin- gen" i realiteten aftales i resultatkontrakten: Institutionen forpligter sig på den ene side, og denne forpligtelse er så en del af den samlede forpligtelse, der fra ministeriets side søges modsvaret i basisbevillingen. Aftales det i stedet, at der arbejdes "efter regning" eller et beløb fra opgave til opgave, vil basis- bevillingen blive relativt mindre og ministeriets andel af de eksterne midler blive større. Det er ikke muligt generelt at se ud af f.eks. virksomhedsregnska- berne, i hvor høj grad ministerierne trækker på de enkelte institutioner.

Table 4.8.1 Proposal for institutions' Financial Allocation for 1999 (form and kr.)

Institution	Bevillingsform	Nettoudgifts bevilling (Nettotal) mio. kr.	Udgift mio kr.
Forskningsministeriet:			
1. Dansk Rumforskningsinstitut (DRI)	Driftsbevilling	24,3	42,1
2. Forskningscenter Risø (Risø)	Statsvirksomhed	221,4	459,9
3. Analyseinstitut for Forskning (AFSK)	Driftsbevilling	2,6	9,6
4. Center for Sprogteknologi (CST)	Driftsbevilling	3,6	8,3
5. Center for Freds- og Konfliktforskning (COPRI)	Driftsbevilling	9,2	11,2
6. Institut for grænseregionsforskning (IFG)	Tilskudsbevilling	2,5	(ikke oplyst i FFL99)
7. Bornholms Forskningscenter (BFC)	Tilskudsbevilling	5,0	(ikke oplyst i FFL99)
Fødevareministeriet:			
1. Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU)	Driftsbevilling	91,4	155,7
2. Danmarks JordbrugsForskning (DJF)	Statsvirksomhed		
(forslag til ændring pr. 1.1. 1999)	201,5	440,0	
3. Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut (SJFI)	Driftsbevilling	23,3	3
4. Statens Skadedyrlaboratorium (SSL)	Driftsbevilling	9,9	15,5
6. Statens Veterinære Serumlaboratorium (SVS)	Statsvirksomhed	54,6	274,2
5. Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV)	Driftsbevilling	30,6	51,9
7. Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring (IFE), Veterinær- og Fødevaredirektoratet (VFD)	Del af Statsvirksomhed	72,5	112,4
8. Institut for Fødevarerikkerhed og Toksikolog (IFT), Veterinær- og Fødevaredirektoratet (VFD)	Del af Statsvirksomhed	33,3	35,1
Miljø- og Energiministeriet			
1. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS)	Statsvirksomhed	126,9	222,5
2. Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)	Statsvirksomhed	126,3	206,3
3. Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL)	Statsvirksomhed	29,9	64,7
Socialministeriet:			
1. John F. Kennedy Instituttet (JFK)	Driftsbevilling	20,2	30,8
2. Socialforskningsinstituttet (SFI)	Driftsbevilling	24,8	65,0

CASE: Forskningscentret for Skov & Landskab (FSL) - Statsvirksomhed

I lighed med andre sektorforskningsinstitutioner har FSL ændret bevillingsmæssig status fra driftsbevilling på finansloven til statsvirksomhed, hvilket for FSL skete i 1996. Det betyder på den ene side, at regnskaber fra før og efter 1996 vanskeligt kan sammenlignes, fordi posterne på de to typer af regnskaber er forskellige, og fordi konsekvenserne af afvigelser fra det budgetterede er forskellige for statsinstitutioner med henholdsvis driftsbevillinger og med status som statsvirksomhed. Hertil kommer, at ledelsen af statsvirksomhederne har flere frihedsgrader end ledelsen af virksomheder med driftsbevillinger. I praksis har overgangen for FSL ikke været så brat, idet der løbende har været tale om muligheder for justeringer af budgettet i samarbejde med ministeriet (både Landbrugsministeriet og senere Miljø- og Energiministeriet). En af grundene til den løbende mulighed for justering kunne være, at FSL har befundet sig i en opbygningsfase, hvor der har været overført opgaver (og personale) fra andre institutioner med den konsekvens, at bevillingerne alene af den grund til stadighed har måtte forhandles.

FSL har grundlæggende tre indtægtskilder: FL-bevillingen, der i dag har form som en nettoudgiftsbevilling, støtte til forskningsprojekter fra forskningsråd, fonde mv. og indtægter fra konsulentbistand til skovpark og landskabssektoren o.lign. - det sidste ofte refereret til som "markedsstyret område", da man her principielt fungerer som en konsulentvirksomhed på markedsvilkår (priserne er markedspriser, der genereres overskud mv.).

I 1997 havde FSL ifølge virksomhedsregnskabet⁸ totalt indtægter på 59,4 mio. kr. og udgifter på 63,2 mio. kr. Finanslovsbevillingen var på 27,7 mio. kr. - der er tale om netttotal. Da FSL er en statsvirksomhed, tillades der uden videre uoverensstemmelse mellem det bevilgede netttotal ($22,7 - 49,9 = -27,7$) og det realiserede netttotal (der i 1997 var $31,7 - 63,2 = -27,7 - 3,8$).

For FSL er "afvigelsesrammen" på 20 pct. af driftsudgifterne, når afvigelsen er positiv, og 10 pct., når den er negativ. Da FSL i gennem en årrække har haft et akkumuleret overskud, har der ikke været problemer med afvigelsen på de -3,8 mio. kr. i 1997.

⁸ Mange tal i teksten er systematisk afrundet, hvilket betyder, at der kan forekomme afvigelser mellem sammenlægning af de afrundede tal og det tal, der er angivet.

Da statsvirksomheder styrer efter deres netttotal, kan der optræde forholdsvis store afvigelser på både indtægts- og udgiftssiden, som det fremgår af tabel 4.8.2. De relativt store afvigelser kan ses for flere statsvirksomheder, så på dette punkt er FSL ikke specielt.

Tabel 4.8.2 Driftsregnskab og budget Forskningscentret for Skov & Landskab 1997

	Regnskab	Budget, (B+TB)	Afvigelse
Indtægter	59,4	49,9	9,5
Finanslovsbevilling	27,7	27,7	0
Driftsindtægter	31,7	22,2	9,5
Udgifter	63,2	49,9	13,4
Lønninger	37,7	32,0	5,7
Øvrige driftsudgifter	25,5	17,9	7,7
Resultat	-3,8	0	-3,8

Kilde: Tabel 2.1 i VR 1997 for FSL

Driftsindtægterne på de 31,7 mio. kr. dækker over driftsindtægter på 17,4 mio. kr. på det bevillingsfinansierede område og på 14,4 mio. kr. på det markedsstyrede område, der på FSL (i lighed med f.eks. GEUS) totalt set giver et positivt dækningsbidrag.

Indtægterne på det bevillingsfinansierede område dækker ikke de totale udgifter ved projekterne, idet der ofte er tale om tilskud til projekter, hvor det forventes, at institutionen selv (af basismidlerne) bidrager med finansieringen. Hertil kommer, at mange forskningsprogrambevillinger kun dækker direkte projektudgifter med et overhead-tillæg på 20 pct. til (delvis) dækning af de indirekte omkostninger. Da de reelle indirekte omkostninger (husleje, edb, administration mv.) for FSL er ca. 100 pct. af lønudgiften, betyder det, at bevillinger fra f.eks. forskningsrådene medfører et automatisk træk på FSLs basisbevilling.

I lighed med andre institutioner har FSL en målsætning om en bestemt procents dækning af udgifterne ved hjælp af finanslovsbevillingen (basisbevillingen). Denne målsætning ligger for FSL på 50 pct., hvilket er under de anbefalede 60 pct., der blev angivet i Den nationale strategi for jordbrugsforskningen. Dette skyldes, at FSL også varetager rådgivning, der forudsættes fuldt finansieret af erhvervet. Målsætningen skal ses i relation til, at FSL som udgangspunkt i 1991 havde en langt lavere dækning

bl.a. som følge af, at ATV-institutterne, der indgik som en del i FSL, oprindeligt havde en lavere dækning.

Men man må også se på, hvilke tal der anvendes, når procenten udregnes: Anvendes budgettal (FL1997) fås 55 pct. ($=27,7/49,9$), anvendes regnskabstal fås 44 pct. ($=27,7/63,2$), når udgifterne anvendes, og 47 pct. ($=27,7/59,4$) når indtægterne anvendes.

Det centrale tal er under alle omstændigheder de 27,7 mio. kr. fra finanslovsbevillingen. Men denne bevilling ændrer sig over tiden. For nogle institutioner og lovområder er ændringerne i finanslovsbevillingen (når man ser bort fra pristalsændringer) relativt begrænsede, men dette gælder ikke for en række af sektorforskningsinstitutionerne.

I den interne drifts-budget-analyse findes følgende tabel, der beskriver udviklingen i FSL-nettoramme (dvs. bevillingen over Finansloven, basisbevilling) med udgangspunkt i bl.a. de organisatoriske ændringer:

Tabel 4.8.3 Ændringer i FSLs nettoramme i perioden 1993 - 2001 (mio. kr. 1998-priser)

År	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Niveau, 1993	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2
LM, overførsel fra tilskud til basis		2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
LM, overførsel fra tilskud til basis			2,7	2,7	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Akt 267: Øget basis + landskabsforskning				5,4	5,4	5,4	2,1		
Resultatkontrakt: Øget basis				2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
Resultatkontrakt: By- og landsplanlægning			3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	
Bekæmpelsesmidler i skovbruget				1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Overført fra Departementets reserver							4,2		
Øvrige korrektioner		0,3	1,5	1,5	2	2,6	1,8	1,3	1,2
Nettoramme i 1998-priser	9,2	11,6	15,5	27,8	28,5	29,1	29,2	22,4	22,3

Kilde: Tabel 2. Intern drifts-budget-analyse 1993 - 2001 for FSL

Når man ser på tallene, skal man være opmærksom på, at der i tabellen er anvendt faste 1998-priser. Det har som konsekvens, at beløbene afviger fra de tal, der anvender årets priser (herunder tallene fra VR), og fra tallene i resultatkontrakten, der anvender 1996-priser. Tallene afviger også fra tallene i Forslag til Finanslov 1999, hvor nogle er i faste priser og andre i løbende. Opstillingen siger ikke noget om udviklingen i indtægterne under et, da de andre indtægter ikke optræder i tabellen. De centrale 27,7 mio. kr. for 1997 er som følge af prisændringer således blevet til 28,5 mio. kr.

Opstillingen har det dobbelte formål: dels at forklare den store stigning fra 1993 til 1998 med henvisning til de organisatoriske ændringer herunder tilførslen af nye opgaver, dels at pege på den nedskæring både i nettorammebeløbet og den deraf følgende nedskæring i midlerne til forskning, der vil komme fra år 2000, hvis der ikke findes en forhandlingsløsning.

Udgangspunktet for opstillingen er 1993, der var det år, hvor de to ATV-institutter, mindre dele af Statens Planteavlsforsøg, Statens Forstlige Forsøgsvæsen og dele af Laboratoriet for Økologi og Miljølære fra DTH var samlet i FSL.

I 1994 og 1995 sker der en øget bevilling fra Landbrugsministeriet (LM). Det kan betegnes som en rent teknisk ændring i og med, at alle sektorforskningsinstitutioner i LM fik overført forskningsmidler i form af "tilskud" i stedet for basisbevilling. Disse midler skulle så særskilt søges i ministeriet (Forskningssekretariatet). Eller sagt på en anden måde: I LM havde en del af styringsmekanismerne over for sektorforskningsinstitutionerne været, at de skulle søge midler fra en overordnet tilskudsbevilling, frem for at pengene blev delt ud i form af basismidler. Hele bevillingen (9,2 + 2,1 + 2,7 i 1998 priser) blev flyttet med, da FSL blev flyttet fra Landbrugsministeriet til Miljø- og Energiministeriet.

I 1996 sker der flere ændringer. FSL bliver statsvirksomhed, og FSL får del i de midler, der ekstraordinært (via akt 267) bevilges som øgede basismidler til sektorforskningsinstitutioner, der beskæftiger sig med jordbrugsforskningen "dels til overordnet stabilisering af forholdet mellem basisbevillingen og den eksterne bevilling og dels til opbygning af kompetencen inden for landskabsforskningen". Der er her tale om mid-

ler, der delvis kommer fra Fødevarerministeriet, som en konsekvens af at FSL tidligere hørte til i Landbrugsministeriet. Denne sidste bevilling falder delvis bort i 1999 og helt bort fra år 2000.

I 1996 indledes det første år under resultatkontrakten for 1996 – 1999, og i forbindelse med indgåelse af kontrakten øges basisbevillingen generelt, og der følger midler med aftalen om opbygning af et helt nyt forskningsområde vedr. by- og landsplanlægning.

For 1999 er der aftalt et ekstraordinært tilskud fra departementet. Dette skal ses i relation til, at der her er tale om det sidste år i resultatkontraktperioden, og at den ekstraordinære bevilling (akt 267) falder bort.

Efter driftsbudgetanalysen blev udarbejdet, er der sket ændringer, således at der i Forslag for Finanslov 1999 er justeret i nettobeløbet for år 2000, idet der er tilført 3,4 mio. kr. (så netto-beløbene i FFL1999 for 1999 er 29,9 mio. kr. og for 2000 er 26,2 mio. kr. begge i 1999-priser).

Som det ses af ovenstående, er nettorammen eller nettotallet ikke et fast beløb men afhængigt af en række forhold; i princippet er en sektorforskningsinstitutions nettotal i lige så høj grad som andre indtægter variable. Netop det, at nettotallet ikke er fast, og fordi det betyder så meget for den enkelte institution, gør det vanskeligt for institutionerne at lægge en langsigtet strategi, hvis de ikke på den ene eller anden måde kan indgå en længerevarende aftale. Det er der åbnet mulighed for i forbindelse med indgåelse af resultat- eller udviklingskontrakter, og det er en begrundelse for at institutionerne indgår disse aftaler.

En anden vigtig faktor i udviklingen for den enkelte institution er - hvis der er tale om en statsvirksomhed - ledelsens evne til over en årrække at få udgifter og indtægter til at hænge sammen med de bevilgede nettotal. Der er ikke nogle af statsvirksomhederne i materialet, der set i bakspejlet har haft problemer med den styring. Derimod er der flere af lederne, der har givet udtryk for, at de nedskæringer i nettotalle, der bl.a. fremgår af driftbudgetterne (og Finanslovene), fremover kan give væsentlige problemer.

CASE: Statens Veterinære Institut for Virusforskning (SVIV) - Driftsbevilling

I Virksomhedsregnskabet 1997 for Statens Veterinære Institut for Virusforskning fremgår det for det første, at det netttotal, der var bevilliget for 1997, var på 29,1 (bevilling og tillægsbevillingen), og for det andet, at der var et overskud på 11,5 mio. kr. ifølge regnskabet for 1997.

Tabel 4.8.4 Resultatopgørelse for SVIV 1996, 1997 og budget for 1998

1.000 kr	1996 (R)	1997 (R)	1997 (Budget)	1998 (Budget)
Indtægter	59.521	66.609	46.100	49.300
Netttotal	29.500	29.600	29.600	31.100
Udgifter	52.050	55.028	46.100	49.300
Årets resultat	7.471	11.581	0	0

Kilde: Virksomhedsregnskabet for 1997, tabel 3.1

Det ses, at specielt indtægterne afviger meget fra det budgetterede. Denne store afvigelse skyldes hovedsageligt en aktivitetsstigning på den indtægtsdækkede virksomhed, der på den ene side medførte øgede løn-omkostninger på 1,1 mio. kr., øgede driftsomkostninger på 3,4 mio. kr. og øgede indtægter med 18,3 mio. kr. (i forhold til Finansloven dvs. budgettet). Det er specielt kombinationen af et stabilt sælgende produkt (PPV-vaccine til forebyggelse af smitsom fosterdød hos svin) samt øget omsætning af nye reagenser og indtægtsdækket virksomhed, der har medført øgede indtægter.

Hvis man i stedet for at se på virksomhedsregnskaberne tager udgangspunkt i Forslag til Finanslov 1999 (FFL99), så får man et andet netttotal for 1997:

Tabel 4.8.5 Regnskabs- og budgettal for SVIV 1997 og 1998

Mio. kr.	1997 (R)	1998 (Budget)
Nettoudgiftsbevilling	18,0	31,1
Udgift	55,0	49,3
Indtægt	37,0	18,2

Kilde: FFL99

Tallene for 1997 er regnskabstal, tallene for 1998 er budgettal. Af tabellen fremgår det nu, at netttotallet er blevet reduceret til 18,0 mio. kr. Denne

reduktion hænger sammen med, at SVIV har en driftsbevilling, og dermed at eventuelle overskud videreføres til anvendelse i efterfølgende år. SVIVs samlede videreførte beløb er ved udgangen af 1997 ca. 33 mio. kr.

Da det videreførte beløb ikke kan anvendes til løn under almindelig virksomhed, kan beløbet ikke anvendes til ansættelse af forskere, gæsteforskere o. lign. Det er planlagt at anvende det videreførte beløb til forskellige renoveringer af laboratoriefaciliteterne, til en isforstærket motorbåd samt nødvendige arbejder i forbindelse med miljøgodkendelse. Hertil kommer, at midlerne kan anvendes til en forstærket, langsigtet vidensopbygning og videreudvikling af grundlaget for den indtægtsdækkede virksomhed.

Der er endnu en institution i materialet, hvor en tilsvarende stor procentvis forskel gør sig gældende; nemlig CST, hvor nettotallet blev reduceret fra 3,6 mio. kr. til 2,8 mio. kr.

Som det fremgår af begge cases, er beregningerne af nettotal i pct. af de samlede indtægter (eller udgifter) helt afhængigt af datagrundlaget. Man vil således kunne få en række af procenter, der hver især er korrekte, men valget af baggrundsmateriale (Statsregnskab (FLL99) eller Virksomhedsregnskab) er bestemmende for udregningen.

Som det fremgår af den sidste case, har ledelsen på SVIV ikke de samme frihedsgrader som ledelsen på FSL - allerede af den grund, at den ene har en driftsbevilling, og at den anden er en statsvirksomhed.

Ud over de ovenfor nævnte problemer, er der generelt sket ændringer i løbet af perioden. F.eks. er anlægsudgifter medregnet i nettotallet i 1996, men ikke i 1997 - det giver f.eks. en afvigelse for SVS på (78,2 mio. kr. - 63,2 mio. kr.) 15 mio. kr. for 1996. Tilsvarende er reglerne for, hvordan afskrivninger og renter skal opføres i regnskabet, ændret siden 1990.

I perioden siden 1990 har man i stadig højere grad indført interne afregninger mellem afdelinger inden for institutionerne og mellem institutionerne. Disse afregninger optræder i dag i de akkumulerede regnskaber - eller sagt på en anden måde: Både indtægter og udgifter for en institution kan stige som følge af øget anvendelse af interne afregninger, f.eks. fordi man deler en afdeling op i to. Hvis man "køber" en forsker eller laboratoriebestand fra en anden

afdeling, så bliver "købet" til en udgift i den ene afdeling og til en indtægt i den anden, der hvor indtægten er, er der en udgift til f.eks. løn, der modsvarer den interne afregning. Udgiften tælles således med to gange, og den ene gang modsvarer den af en indtægt.

Problemer med opgørelser af udgifterne i forbindelse med programmidler o.lign.

Sektorforskningsinstitutionerne udfører alle forskning og udredningsarbejde, der udelukkende betales af "egne" midler dvs. over finanslovsbevillingen. Og en del udfører forskning og udredningsarbejde, der betales fuldt ud til markedsprisen, dvs. alle udgifter er i princippet dækket, og der kan eventuelt være et overskud. Derudover er der en tredje mulighed: de samfinansierede projekter. Disse projekter er kendetegnet ved for det første, at de falder ind under institutionernes samlede strategi, og for det andet, at institutionen selv betaler nogle af omkostningerne ved at trække på basisbevillingen.

For alle institutionerne gælder det, at de søger offentlige forskningsmidler - både danske og internationale. Uanset forskningsområde og deraf følgende forskelle i de reelle udgifter gælder der for en række af programmerne fælles regler i forhold til, hvad der kan medregnes i det budget, der fremsendes ved ansøgningen. For de danske forskningsråd gælder eksempelvis en overheadprocent på 20. Når den faktiske overheadprocent ved et givent projekt overstiger 20, betyder det, at institutionen selv skal afholde resten af udgifterne via basismidlerne. Konsekvensen er, at institutionerne afhængigt af fagområde bruger en større eller mindre andel af basismidlerne til at medfinansiere forskningsprogrammer. Eller sagt på en anden måde: For de institutioner, hvor de 20 pct. passer nogenlunde, kan ledelsen anvende hele basisbevillingen til eksempelvis strategisk forskning, hvor institutioner med en faktisk overhead på 100 pct. (som FSL i ovenstående eksempel) reelt kun råder over en mindre del af basisbevillingen.

Konkrete projekter kan desuden samfinansieres på den måde, at man kun fakturerer en del af lønudgiften, fordi projektet "passer til" andre projekter på institutionen, eller fordi man i forvejen havde et ønske om at udføre et konkret projekt.

For nogle af projekterne gælder det, at fællesudgifter, der ellers fordeles efter lønsum på institutionen, ikke medregnes. Hertil kommer, at ministerierne har forskellige afregningsregler.

Samlet betyder det, at der på den enkelte institution skal udarbejdes dels et budget (og efterfølgende et regnskab) efter institutionens interne regler, dels et budget (og efterfølgende et regnskab) efter de regler som bevillingsgiveren følger. Herudover skal den faktiske overhead procent beregnes, for at man på den måde kan få et overblik over, hvor meget det enkelte projekt trækker på institutionens basisbevilling. Når man laver samarbejdsprojekter på tværs af institutioner og bevillingshavere, kan det være en fordel at dele projektet op i små dele med hver deres budget/regnskab for ikke at få for mange forskellige regler ind på det samme projekt. Men uanset hvilke praktiske løsninger man vælger, gør de mange forskellige regler det vanskeligt at lave systemer, der nemt og hurtigt kan skabe et overblik, og de gør det vanskeligt for de institutioner, der forsøger at uddelegere det økonomiske ansvar.

Eksempelvis laver flere af institutionerne budgetter efter Fødevareministeriets regler, Miljø- og Energiministeriets regler, Forskningsrådenes regler, EU-reglerne og DANIDAS regler for nu at nævne de vigtigste.

5. Sektorforskningsinstitutionernes rammebetingelser 1998

Afsnittet er først struktureret efter de fire hovedspørgsmål, der blev nævnt i indledningen. Herefter følger et afsnit, der peger på en række af de problemer, vi er blevet opmærksomme på undervejs.

5.1 Beskrivelse af sektorforskningens udvikling gennem den seneste halve snes år

En af undersøgelsens hovedopgaver⁹ har været at lave en kortlægning af den danske sektorforskningens udvikling inden for de seneste år. Hovedresultaterne af denne kortlægning fremgår af afsnit 2, 3 og 4 i denne rapport.

Der er kun en enkelt af de 20 institutioner, der ikke har været udsat for store ændringer inden for de seneste 10 år - det er J.F. Kennedy Institutet, der i dag har de samme afdelinger, den samme ledelse og stort set uændrede forhold i øvrigt. Den eneste strukturelle ændring i forhold til 1990 er, at der i 1998 er udnævnt en bestyrelse. SSL har i perioden fået færre basismidler; SVIV har heller ikke ændret sig væsentligt, men har i perioden fået en ny direktør, intensiveret samarbejdet med SVS og KVL og har intensiveret arbejdet med kvalitetssikring o.lign.

⁹ "Det er en opgave at få klarlagt, hvilke ændringer der er sket med hensyn til virksomhedsprofil, formål med og rammebetingelser for institutionerne. En beskrivelse af institutionernes faglige status søges så langt der er basis herfor givet på grundlag af gennemførte forskningsfaglige evalueringer i perioden. Der gives en aktuel profilbeskrivelse med sigte på at identificere grænseflader til andre institutioner."

De andre institutioner har skiftet ministerium og/eller forskningsområder (hvor der ikke kun er tale om en videreudvikling af de tidligere temaer), har fået ny struktur, er fusioneret med andre eller har planer om samlokalisering eller fælles ledelse. Hertil kommer, at der siden 1990 er oprettet fire institutioner, og at kun et af de fire ressortministerier har været gennemgående i perioden. De større ændringer kan opsummeres således:

- Der er fire institutioner, der er oprettet efter 1990: FSL, CST, BFC og AFSK
- Da Forskningsministeriet blev oprettet flyttedes samtidig nogle af sektorforskningsinstitutionerne fra Undervisningsministeriet. Ved sammenlægningen af Fiskeri- og Landbrugsministeriet og ved sammenlægningen af Miljø- og Energiministeriet samledes automatisk de "underliggende" sektorforskningsinstitutioner i de nye ministerier. Herudover har fire institutioner foretaget egentligt ministerieskift: FSL, Risø, IFE og IFT
- Fire institutioner har fået en ny struktur og/eller ændrede forskningsområder, hvilket har betydet, at afdelinger blev nedlagt og/eller oprettet - det gælder for Risø, SFI, SVS og SJFI
- En række mindre områder er flyttet rundt i løbet af perioden, på det overordnede plan er fem institutioner resultatet af større fusioner og deraf følgende ændringer i løbet af 1990'erne - det drejer sig om DFU, DMU, GEUS, FSL og DJF
- Der er en række planer om samlokalisering, hvor Risø og DMU har planer om en sammenlægning af de to institutioners afdelinger for systemanalyse med fælles ledelse og fælles bestyrelse. Og der er planer om en samlokalisering af GEUS og DLC med Geologisk Museum, Geografisk Institut og Geologisk Institut (KU) i Geocenter.
- FSL og en del af KVL har været samlokaliseret siden 1995 og er nu gået endnu videre med samarbejdet, idet der nu er planer om et Center for Skov, Landskab og Planlægning med en fælles ledelse og en fælles udviklings- /resultatkontrakt

Alle institutionerne har øget arbejdet med kvalitetssikring af de videnskabelige publikationer, og alle institutionerne har øget arbejdet med planlægning af opgaverne ved hjælp af forskellige typer af instrumenter som f.eks. rammeplaner, strategiplaner, resultatkontrakter, udviklingskontrakter.

På alle institutioner er der gennemført faglige evalueringer - ofte som led i arbejdet med en strategiplan for institutionen/området. Disse evalueringer har som hovedregel haft konsekvenser for opstillingen af mål, for ændringer, der er sket i form af fusioner mv. Det har af denne grund ikke været muligt at give et tværgående overblik over institutionerne faglige status på nuværende tidspunkt med udgangspunkt i disse evalueringer. Det skal her bemærkes, at det i præmisserne for opdraget stod, at "analysen foretages uden at gøre brug af nye forskningsfaglige evalueringer".

Institutionerne har i perioden arbejdet aktivt med grænsefladerne både mellem de enkelte sektorforskningsinstitutioner inden for samme ressortministerium og mellem institutioner med tilknytning til forskellige ministerier. Grænseproblemer er i en række tilfælde løst gennem samarbejdsaftaler.

Der er en vækst i antallet af samarbejdsaftaler, og der er således indgået en række aftaler, mens vi i forbindelse med denne undersøgelse samlede materiale ind. Det er således bemærkelsesværdigt, at der i meget høj grad samarbejdes på tværs af institutionerne, når konkrete opgaver skal løses. Og der er tilsyneladende heller ikke problemer for ministerierne i forhold til at benytte sektorforskningsinstitutioner uden for deres egen kreds. Institutionerne har indgået en række samarbejdsaftaler med højere læreanstalter. Disse aftaler er af meget forskellig karakter; nogle angår samarbejde omkring ph.d.-studerende, hvor andre mere vidtgående aftaler implicerer, at man samarbejder om konkrete forskningsprojekter.

5.2 Sektorforskningsinstitutionernes relation til ressortministeriet

En af opgaverne har været at undersøge relationerne mellem de enkelte sektorforskningsinstitutioner og deres ressortministerier¹⁰. Denne opgave er bl.a. søgt løst ved besøg i ministerier og ved spørgsmål til ledelsen på den enkelte institution. Herudover er der inddraget regnskabs- og budgettal.

Vilkårene for de enkelte institutioner er på den ene side afhængige af en lang række forhold, som er relativt ens for institutionerne gruppevis - det gælder f.eks. ressortministeriets regler og regnskabsregler. Men på den anden side er vilkårene for den enkelte institution afhængige af institutionens faglige område. Institutionerne er kendetegnet ved at være unikke i forhold til deres faglige område.

¹⁰ "Der gennemføres en analyse af institutionernes: finansielle situation: basismidler, komme-til midler opnået i fri konkurrence samt aftale midler. Hvordan er balancen og samspillet mellem interne og eksterne midler? Der søges gennemført en analyse af regler og praksis for udbud af forskningsmidler bidrag til ressortministeriers rådgivningsbehov styring: resultatkontrakter strategiplaner graden af uafhængighed (er institutionerne at betragte som myndigheder i offentlighedslovens forstand, eller er rådgivningen til ressortministeriet et internt anliggende?) tids-anvendelsen til rådgivnings- monitorerings- og forskningsopgaverne. Er forholdet mellem de forskellige typer opgaver optimal. Har institutionerne tilstrækkelige rammer til at sikre kompetenceopbygningen?"

Det betyder, at der ikke er to institutioner, der kan sammenlignes direkte. For at belyse forhold mellem basismidler (nettotal) og de samlede indtægter må institutionerne således "sammenlignes med sig selv". F.eks. må en belysning af udvikling i basismidler i forhold til de samlede indtægter ses over en periode for den samme institution. Da mange af institutionerne har gennemgået væsentlige forandringer, kan man sætte spørgsmålstegn ved, om der er tale om "den samme institution", når man går flere år tilbage. En sammenligning på tværs af institutionerne vanskeliggøres også ved, at institutionerne i undersøgelsen aflægger regnskaber i forhold til statsregnskabet på to forskellige måder. Derfor er der gennemgående anvendt tal fra virksomhedsregnskaberne, hvor der for alle de større institutioner findes tal for mindst to år. For de mindre institutioner er der anvendt oplysninger fra Forslag til Finansloven for 1999.

Det overordnede billede er, at nettotalene gennem 1990'erne har været stigende (målt i faste priser), hvor en del af stigningen er et resultat af, at institutionerne har fået flere opgaver. Indtægterne har generelt set været stigende. I en række tilfælde er indtægterne steget kraftigere end nettotalene, hvilket for nogle institutioner betyder, at andelen af indtægterne, der kommer fra basisbevillingen (nettotalet) har været faldende. Men der er ikke noget generelt mønster.

Det har ikke været muligt at finde egentlige skriftlige regelsæt for samarbejdet mellem ressortministerium og sektorforskningsinstitutionerne. Men det kan konstateres, at der er store forskelle mellem Fødevareministeriets, Miljø- og Energiministeriets og Socialministeriets samarbejdsformer i relation til sektorforskningsinstitutionerne. Det kan ikke afvises, at disse forskelle hovedsageligt skyldes forskelle i antal af institutioner, som det enkelte ministerium "har". Der er således ingen begrundelse for at arbejde med et stort regelsæt for Socialministeriet, når der for dette ministerium er tale om to meget forskellige institutioner, der ikke har grænseflader i forhold til hinanden. Omvendt har det været mere nødvendigt for Fødevareministeriet med de mange og meget forskellige institutioner, der i flere tilfælde har grænseflader i forhold til hinanden, at systematisere tilgangen til oplysninger om institutionerne.

I alle tre ministerier - Fødevareministeriet, Miljø- og Energiministeriet og Socialministeriet - har man givet udtryk for nødvendigheden af, at de havde mulighed for at trække på forskningsbaseret rådgivning i relation til deres sagsbehandling. Det er således tilgangen til den forskningsbaserede rådgivning, der er disse ministeriers begrundelser for at oprette, fastholde, udvikle og støtte den lange række af sektorforskningsinstitutioner.

Der er ikke muligt at anvende f.eks. virksomhedsregnskaberne til at sammenligne tidsanvendelsen til enkelte typer af opgaver på de enkelte institutioner, ligesom det ikke umiddelbart kan lade sig gøre at anvende data fra de tidsregistreringssystemer, som de enkelte institutioner har – alene af de grunde, at systemerne er meget forskellige, og ikke alle har sådanne systemer. Hertil kommer, at det administrative personale, der løfter en del af opgaverne, ikke altid har samme tidsregistreringssystemer som forskerne. De eneste tværgående oplysninger, der er til rådighed, er således oplysningerne fra forskningsmedarbejderundersøgelsen.

5.3 Institutionernes interne styrings- og ledelsesforhold

Institutionernes interne styringsforhold¹¹ er blevet undersøgt gennem spørgsmål til ministerierne, til direktørerne, bestyrelsesformændene, medarbejderundersøgelsen og gennem resultatkontrakter og andet skriftligt materiale. Det helt overordnede billede er, at institutionerne styres meget forskelligt, og det gælder også institutionerne inden for det samme ministerium. Der er ikke to institutioner i materialet, der kan anvendes til at belyse hinanden - de er alle unikke.

Det andet overordnede billede er, at institutionerne gennemgående har en ledelse, som både medarbejdere og ministerier mener, løser deres opgave godt. Medarbejderne er overvejende positive i forhold til deres institution, deres ledelse og deres arbejdsforhold, og ministerierne er generelt set også positive.

Generelt set er medarbejderne tilfredse, men mange - og her er de enige med deres ledelse - giver udtryk for problemer med den nye stillingsstruktur. Da ændringerne endnu ikke er helt implementeret, er det dog vanskeligt at komme med mere generelle konklusioner.

Gennem medarbejderundersøgelsen har vi kunnet belyse forskernes mobilitet til sektorforskningen, men ikke fra sektorforskningen. Det viste sig, at 33 pct. før den aktuelle ansættelse har været ansat ved højere læresteder. Det har ikke været muligt med det materiale, vi har haft til rådighed, at se, i hvor høj grad "personaleomsætningen" (som den f.eks. opgøres i virksomhedsregnskabet) kommer fra forskere, der skifter job eller fra helt andre grupper af ansatte. Nogle institutioner har således en del korttidsansatte i forbindelse med sæsonbetonet arbejde (f.eks. landbrugsmedhjælpere, når der høstes).

¹¹ "Med underpunkterne: "bestyrelse, direktion, ansættelsesvilkår, personaleomsætning, omstillingsevne og fleksibilitet."

Institutionerne har på det overordnede plan været igennem en række ændringer inden for de seneste 10 år. Hvis dette sammenholdes med, at institutionerne som hovedregel bedømmes positivt, må det konkluderes, at sektorforskningen i Danmark har vist en høj grad af omstillingsevne og fleksibilitet.

5.4 Hvad er institutionernes styrke ifølge egen opfattelse ?

På spørgsmålet om¹², hvad institutionerne styrke var, fremkom en række svar, som faldt i følgende hovedpunkter:

Institutionerne opfatter sig selv som;

- Nationalt førende
- Internationalt førende

Og de opfatter deres situation som optimal i forhold til forskningen, fordi de har/kan;

- Synergi mellem data/overvågning og forskning
- Synergi mellem udredning og forskning
- Opbygning af viden
- Samarbejde med andre

5.5 Spørgsmål, der har vist sig undervejs i forløbet

Der har rejst sig en række spørgsmål, som kræver nærmere undersøgelser.

Et overordnet spørgsmål er medarbejdernes mobilitet fra sektorforskningsinstitutionerne, idet vi i undersøgelsen kun har haft mulighed for at undersøge mobiliteten "til".

Vi har ikke haft en medarbejderundersøgelse fra f.eks. et universitet, som vi har kunnet sammenligne med. Vi ved således ikke, om forskerne på sektorforskningsinstitutionerne forsker mere eller mindre, arbejder mere eller mindre, har bedre eller dårlige arbejdsforhold end andre forskere, og dermed heller ikke, om sektorforskningen af den enkelte forsker opfattes som et bedre arbejdssted end f.eks. universitetet.

Vi har haft mulighed for at sammenholde vedtægter med de svar, som bestyrelsesformænd og direktører har givet om den konkrete ledelse. Men vi har ikke i denne undersøgelse haft mulighed for at se tættere på den faktiske ledelsesform, endsige implementeringen og anvendelsen af forskellige styringsværktøjer ved institutionerne. Der har heller ikke været mulighed for at sammenligne de relationer, som bestyrelserne for sektorforskningsinstitutionerne har til andre offentlige bestyrelser eller med bestyrelser i det private erhvervsliv.

¹² "Det søges afdækket, hvad institutionerne selv mener, de er gode til - hvad opfatter respektive institutioner selv som deres bedste kort", belyst ved interviews med direktørerne

Det har været vanskeligt at samle materiale ind i forbindelse med belysning af forholdene for de ph.d.-studerende. De største problemer her har været, at forholdene for de ph.d.-studerende har ændret sig, og at vi ikke havde en større undersøgelse af ph.d.-studerende, som vi kunne sammenligne med.

Metode

Undersøgelsen tager udgangspunkt i materiale som årsberetninger, budget- og regnskabstal, herunder finanslovsforslag og statsregnskabet, forskningsstatistikken, resultatkontrakter, rammeaftaler, virksomhedsregnskaber, hjemmesider o. lign. Hertil kommer de supplerende undersøgelser, der blev foretaget i løbet af sommeren/efteråret 1998; en interviewrunde med direktørerne, en interviewrunde med bestyrelsesformændene, en interviewrunde med kontaktpersoner/departementchefer i de berørte ministerier og en spørgeskemaundersøgelse med de akademiske forskningsmedarbejdere i de enkelte sektorforskningsinstitutioner. På nogle af de større institutioner har de administrative medarbejdere også været inddraget.

Ved interviewene af direktørerne og bestyrelsesformændene blev der anvendt en næsten fælles spørgeramme; ved de første interviews blev der anvendt båndoptager, både for at sikre at erfaringer fra de første interviews kunne anvendes i de følgende, og for at gøre det lettere at lave profilbeskrivelserne.

Det skal understreges, at anvendelsen af skriftlige kilder, ligesom brugen af interview-metoden, er behæftet med en vis usikkerhed.

Til eksempel kan der være stor forskel på de formelle procedurer for kvalitetssikring af forskningen og den faktiske efterlevelse af disse procedurer. Vi har så vidt muligt og i erkendelse af, at vi kun i begrænset omfang har haft adgang til alle relevante oplysninger, forsøgt at tage højde for denne usikkerhed (som selvsagt ikke kun gælder kvalitetssikring) ved at anvende så forskelligartede kilder som praktisk muligt. Vi har således, hvor det var muligt, sammenholdt oplysningerne i virksomhedsregnskabet med de oplysninger, vi har fået ved interviewene. Vi har stillet de samme spørgsmål til både bestyrelsesformænd og direktører, og i nogle tilfælde gentaget dem i ministerierne. Vi har sammenholdt medarbejdernes kommentarer på spørgeskemaerne med direktørernes overvejelser osv.

Oplysninger om antal medarbejdere, udgifter og indtægter i de enkelte år

Opgørelserne over medarbejdere, udgifter og indtægter findes for de enkelte sektorforskningsinstitutioner i en række udgaver, der indbyrdes kan være meget forskellige.

Nogle af forskellighederne skyldes forskellige opgørelsesmetoder - andre, at der kan være tale om foreløbige tal. I nogle få tilfælde har vi fundet meningsforstyrrende tryk- eller kodefejl i det foreliggende materiale.

Et formål med undersøgelsen er at beskrive udviklingen i "den seneste halve snes år". Derfor har vi forsøgt at fremstille tidsserier, der kunne belyse udviklingen. En sådan sammenstilling af oplysningerne har vist sig at være meget problematisk.

De fleste af institutionerne i undersøgelsen har været ude for den ene eller den anden type ændringer i indsatsområder og opgaver - ændringer, der i sig selv medfører, at tallene vanskeligt kan sammenlignes. Hertil kommer, at nogle af institutionerne er lagt sammen, andre delt op, og nogen har skiftet status til statsvirksomheder. Når dette sammenholdes med de forskellige opgørelsesmetoder, der har været anvendt:

- For personalet: "antal personer ansat på et bestemt tidspunkt", "årsværk", "mandmåneder" kombineret med forskellige kategorier af personale (bl.a. som følge af ændringerne i stillingsstrukturen), at ph.d-studerende og gæsteforskere i nogle år for nogle institutioner været medregnet og i andre ikke
- For de økonomiske data: inkl./excl. købsmoms, inkl./excl. renter og afskrivninger, faste/løbende priser kombineret med forskellige konteringsformer og regelskift i løbet af perioden f.eks. konteringen af anlægsudgifter og reguleringer i forhold til interne afregninger.

betyder det, at disse tidsserier vanskeligt kan tolkes uden en række supplerende oplysninger.

Prioriteringen af det skriftlige materiale

Det har været afgørende for valget af "skriftlige hovedkilder", at dette valg var pålideligt, kunne anvendes på tværs af institutionerne og var fremtidsrettet. Derfor har udgangspunktet for beskrivelserne både på tværs og af de enkelte institutioner været **Virksomhedsregnskaberne (VR)**, der findes for hovedparten af institutionerne for 1997 og for nogle af institutionerne også for tidligere år. Vi har systematisk brugt den seneste kilde, dvs. vi har anvendt VR 1997 til belysning af både 1997 og 1996, der hvor der var forskel mellem tal i VR 1997 og VR 1996.

Herudover er **Statsregnskabet (SR)** og (Forslag til) **Finansloven (FL)** prioriteret højt som "fælles kildemateriale", da oplysningerne her i princippet kan sammenlignes på tværs, og fordi vi havde en forventning om, at dette materiale var af en meget høj kvalitet, da netop finanslovsbevillingen er af central betydning for institutionernes økonomi.

Nogle institutioner har udarbejdet særligt materiale til brug for undersøgelsen, så man i princippet har kunnet sammenligne tal tilbage i tiden; dette materiale har været meget højt prioriteret.

De fleste af det gamle Landbrugsministeriums institutioner findes i **Kortlægningen (K)**. Efter sammenlægningen af Landbrugsministeriet og Fiskeriministeriet med virkning fra 1995 blev også Fiskeriministeriets institutioner kortlagt her. Den seneste Kortlægning er fra 1996. Her skal man være opmærksom på, at den opdeling, der anvendes i Kortlægningen vanskeligt kan anvendes på institutioner, der aflægger regnskab efter reglerne for Statsvirksomheder.

For de enkelte institutioner har **Årsberetninger, Ramme- og strategiplaner og Udviklings-** eller **Resultatkontrakter** været prioriteret som kilder.

Sektorforskningens Direktørkollegiums oversigter (SD), Forskningsstatistikken (FS) og Forskningsstatistikens bagvedliggende datamateriale (herunder de senest indkomne skemaer) har været inddraget som en hovedkilde ved beskrivelsen af den del af institutionernes virksomhed, der vedrører forskning og udvikling (FoU). Det har her under arbejdet vist sig, at en del af oplysningerne langt fra var korrekte. Vi har desværre ikke kunne finde noget mønster i afvigelserne, som i en række tilfælde er korrigeret på basis af institutionernes indberetning/korrektur.

Nogle af institutionerne har fået udgivet jubilæumsskrifter og lignende. Herudover har pjecer og andet præsentationsmateriale, herunder institutionernes hjemmesider, også været inddraget.

Vi har for hver institution forsøgt at lave en talmæssig oversigt. Denne oversigt findes i bilag. Som hovedregel er tallene præsenteret i den form, vi har fundet dem, de fejl, der således er fundet i SD og FS er ikke rettet, men de rettede tal er for flere af institutionerne opført på supplerende ark. Det betyder, at tal i rapporten ikke er regnet om (f.eks. fra faste 1994-priser til faste 1997-priser), men vi har i bilagsmaterialet systematisk lagt tallene sammen, hvor institutionerne er fusioneret - en sammenlægning der på mange måder er problematisk.

Undersøgelse af (forsknings-)medarbejdernes arbejdsvilkår, holdninger m.v.

Der har været tre hovedkilder til beskrivelse af medarbejdernes vilkår; direktørernes præsentation af personalepolitikken (i nogle tilfælde suppleret med oplysninger fra bestyrelsesformanden), spørgeskema-undersøgelsen af forskningsmedarbejderne og i nogle tilfælde den skriftlige personalepolitik.

På det mere overordnede plan har vi forsøgt at sammenholde ledelsens overvejelser og præsentation af personalepolitikken med medarbejdernes.

Spørgeskemaerne til forskningsmedarbejderne

Der findes ikke nogen opgørelse over de enkelte forskningsmedarbejdere på institutionerne, der kunne anvendes til fremsendelse af skemaerne til den enkelte forsker. Det, vi havde, da skemaerne blev sendt ud, var de tal for antallet af forskningsmedarbejdere, der fremgik af forskningsstatistikken for 1995, og i nogle tilfælde tallene fra virksomhedsregnskabet for 1997. Derfor valgte vi at sende spørgeskemaerne til de enkelte institutioner og lade dem videresende skemaerne til den enkelte forsker evt. via en afdeling. For at sikre, at vi fik så mange skemaer tilbage som muligt, bad vi også institutionerne om at sende skemaerne samlet tilbage. Bag på de enkelte skemaer var Analyseinstituttets adresse angivet, så skemaerne også kunne sendes direkte til os.

På mange institutioner har ledelsen sendt et følgebrev ud med skemaerne, hvor de har opfordret til, at medarbejderne udfyldte skemaerne.

En del medarbejdere kontaktede Analyseinstituttet og gjorde opmærksom på, at det kunne være uheldigt, at skemaerne skulle tilbagesendes til os via ledelsen. Vi har i alle disse tilfælde opfordret disse medarbejdere til at sende skemaerne direkte.

Spørgeskemaet er på dansk. Det kunne også have været på engelsk eller have ligget i både en engelsk og en dansk version. Hvis vi skulle have haft to versioner, der efterfølgende skulle analyseres samlet, ville en oversættelse af spørgeskemaet ikke være tilstrækkelig, da mange undersøgelser viser, at forskellige typer af spørgsmål og svar giver forskellige fordelinger. Derfor havde vi i så fald måttet have lavet en større pilotundersøgelse, der også tog hensyn til de forskellige niveauer af sproglige tolkninger end den, vi havde sat tid af til. Vi kunne så have valgt at lave en engelsk udgave til samtlige medarbejdere, men vores vurdering var her, at svarprocenten blandt de dansk-sprogede så ville falde betydeligt. Bortset fra en enkelt institution (COPRI), hvor arbejds sproget er engelsk, var det vores indtryk, at det specielt var forskere med korte ansættelsesforløb, der er ikke-dansk-sprogede. Da en del af opgaven har

været dels at belyse de forandringer, der har været i de seneste år, dels mobiliteten bl.a. i forhold til andre danske institutioner, valgte vi den danske version. En del institutioner efterspurgte en engelsksproget version, og det kan derfor ikke afvises, at besvarelserne ville have været flere, hvis vi havde udarbejdet skemaet på engelsk.

En del af spørgeskemaerne er kommet så sent tilbage, at det ikke har været muligt, at få alle besvarelserne med i denne rapport. Disse besvarelser vil indgå i det kommende arbejde med undersøgelsen.

Analyse af spørgeskemaerne

Spørgeskemaerne består af en række spørgsmål, der skulle besvares ved et kryds, nogle få åbne spørgsmål (f.eks. Hvor er ph.d.-graden erhvervet?) og af tre store felter til brug for kommentarer. Skemaundersøgelsen giver således både kvantitative og kvalitative oplysninger.

I alt 182 eller 19 pct. havde kommentarer. Det var langt flere, end vi havde regnet med. Enkelte kommenterede skemaet helt kort med f.eks. "spild af forskertid" eller "godt skema". Men der var også mange, der skrev betydeligt mere. Disse kommentarer gik fra uddybelse af enkelte spørgsmål til flere sideres beskrivelser af konkrete problemstillinger på institutionerne. Vi har fået mange oplysninger fra medarbejderne på denne måde, men vi har endnu ikke analyseret dem systematisk.

Før skemaerne blev sendt ud, havde vi en række hypoteser om sammenhæng mellem ansættelsesforhold og køn, alder og holdninger til arbejde mv. Disse hypoteser er systematisk blevet efterprøvet, samtidig med at vi har lavet en beskrivelse af en række sammenhænge, som vi ikke på forhånd havde nogen mening om. Undersøgelsen er således både hypotesetestende og beskrivende.

Vi har som hovedregel anvendt et p-niveau på 0.05, og i langt de fleste analyser er en række variable indgået. Vi har som hovedregel undersøgt alle variable for forskelle, der kunne forklares af køn, alder, ansættelsesforhold og interaktionerne mellem disse variable. I de indledende undersøgelser har vi anvendt generelle lineære modeller (regressionsanalyser) og faktoranalyse. Da svarene er kategoriske (ja/nej, helt enig/enig/...) kan anvendelsen af disse modeller give misvisende resultater. Derfor er en del sammenhænge efterfølgende kontrolleret ved hjælp af andre metoder f.eks. logistisk regression.

I en række tilfælde har vi fundet, at en enkelt aldersgruppe adskilte sig fra de andre, en enkelt institution adskilte sig o.lign., hvor alderen og institutionen som helhed ikke var signifikant på et 0.05-niveau. I disse tilfælde har vi beskrevet sammenhængen med ordet "tendens"; f.eks. "der er en tendens til, at utilfredsheden med .. er større blandt de ældste medarbejdere".

Kilder

Ud over interviews med direktører (adm. direktør hvis flere direktører, forstander, stedfortræder for direktør) bestyrelsesformænd, administrative medarbejdere, ansatte i ministerierne og oplysninger fra spørgeskemaundersøgelsen har vi anvendt skriftlige kilder. Disse fremgår af nedenstående liste. Listen er systematiseret efter ministerium og dernæst efter institution.

Generelt

Beretning om styringen af forskningsindsatsen inden for Sundhedsministeriets, Miljø- og Energiministeriets og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris områder, Rigsrevisionen, september 1998.

Danske Sektorforskningsinstitutioner 1991, Sektorforskningens Direktørkollegium, 1992.

Danske Sektorforskningsinstitutioner 1992; 1993; 1994 - en oversigt, Sektorforskningens Direktørkollegium, 1993;1994;1995.

Danish Government Research Institutes 1995/96 - an overview, The Assembly of Director Generals of Government Research Institutes, 1996.

Danske Sektorforskningsinstitutioner 1997 - en oversigt, Sektorforskningens Direktørkollegium, 1998.

Forskning og udviklingsarbejde i den offentlige sektor - Forskningsstatistik 1995 (og det bagvedliggende datamateriale), Forskningsministeriet 1997.

Kjerkegaard, Else Marie, *Sektorforskningen i Danmark*, Forskningspolitisk Råd, Forskningspolitik 9, 1991.

Nielsen, Gert (red): *Er vi på rette spor ? Fremtidsperspektiver for den statslige økonomistyring, Artikelsamling 1998*, Finansministeriet, Økonomistyrelsen, 1998.

Love mv.

Bekendtgørelse om ansættelse af videnskabelige medarbejdere ved sektorforskningsinstitutioner (Forskningsministeriets bekendtgørelse 664 19. august 1997).

Bekendtgørelse af lov om forskningsrådgivning m.v.
(Forskningsministeriets bekendtgørelse 676 19. august 1997).

Bekendtgørelse om sektorforskningsinstitutioner
(Forskningsministeriets bekendtgørelse 952 9. december 1997).

Bekendtgørelse om vedtægter for sektorforskningsinstitutioner
(Forskningsministeriets bekendtgørelse 953 9. december 1997).

Cirkulære om lønnede ph.d.-stipendiater samt Cirkulære om Aflønning af ph.d.-studerende for arbejdsopgaver i forbindelse med forskeruddannelsen (Finansministeriet, 1997).

Frister for bedømmelse af overgangsansatte ved sektorforskningsinstitutioner samt forlængelse af ansættelsesperiode for tidsbegrænsede stillinger 97-41110/001-42 (Forskningsministeriet, 1997).

Lov om sektorforskningsinstitutioner (Lov nr. 1076 20. december 1995).

Virksomhedsregnskaber, Finanslove mv.

www.oes.dk/virksomhedsregnskaber/virksomhedsregnskaber.htm [i løbet af undersøgelsesperioden er alle virksomhedsregnskaberne lagt ud på nettet]

www.oes-cs.dk/bevillingslove

[på denne adresse findes bevillingslovene fra og med 1996; dvs. Forslag til Finanslov, Ændringsforslag til Forslag til Finanslov, Finanslov, Forslag til Lov om Tillægsbevilling og Statsregnskab]

Statsregnskab for finansåret 1995, Finansministeriet, 1996.

Forskningsministeriet

www.fsk.dk

Dansk Rumforskningsinstitut

www.dsri.dk

Udkast til årsberetning for 1997 (upubl.).

Udviklingskontrakt 1998-2000 mellem Forskningsministeriet og Dansk Rumforskningsinstitut 1998.

Forskningscenter Risø

www.risoe.dk

Medarbejder på Risø, Personalepolitiske retningslinier,
Forskningscenter Risø, 1996.

Mål, Rammer og Resultater 1996, Internt bilag til Rapporten
om Risøs virksomhed i 1996, Forskningscenter Risø, 1997.

Mål og Rammer 1997 - 1999, Internt bilag til Risøs 3-årsplan,
Forskningscenter Risø, 1997.

Nielsen, H; Nielsen, K; Petersen, F; Jensen, H S, Til samfundets tarv
- Forskningscenter Risøs historie, Forskningscenter Risø, 1998.

Resultatkontrakt mellem Forskningsministeriet og Forskningscenter Risø
for perioden 1998 - 2001 (Forskningsministeriet j.nr. 5211-9601519).

Risø National Laboratory Annual Report 1990; 1991,
Forskningscenter Risø, 1991; 1992.

Risøs 3-årsplan 1997 - 1999, Forskningscenter Risø, 1997.

Risøs treårsplan 1998 - 2000, Forskningscenter Risø,, 1998.

Risøs Virksomhed i 1994; 1995 - En opfølgning på planerne for året 1994;
1995, Forskningscenter Risø, 1995; 1996.

Risøs Virksomhed i 1996; 1997, Virksomhedsregnskab og opfølgning
på planerne for 1996; 1997, Forskningscenter Risø, 1997; 1998.

Årsberetning 1992; 1993; 1994; 1995; 1996; 1997,
Forskningscenter Risø, 1993; 1994; 1995; 1996; 1997; 1998.

Analyseinstitut for Forskning

www.afsk.au.dk

Udviklingskontrakt for Analyseinstitut for Forskning
(Forskningsministeriet j.nr. 1998-01-002).

Center for Sprogteknologi

www.cst.ku.dk

Beretning om Centrets virksomhed i 1997 (incl. regnskabsbilag),
Center for Sprogteknologi, Bestyrelsen.

Sprogteknologi (pjece), Teknologinævnet, 1994.

Udviklingskontrakt mellem Forskningsministeriet og Center og Sprogteknologi 1998- 2000 (Forskningsministeriet j.nr. 52 10 9600355).

Vedtægter for Center for Sprogteknologi 1996.

Årsberetning 1993; 1995; 1996, Center for Sprogteknologi, 1994; 1996; 1997.

Årsberetning Annual Report 1997, Center for Sprogteknologi, 1998.

Center for Freds- og Konfliktforskning

www.copri.dk

Annual Report 1992, 1993, 1994, 1995, 1997,
Working Papers 2/1993, 2/1994, 2/1995, 2/1996, 2/1998.

Copri Books and book projects, COPRI, April 1998 (upubl).

Development Contract for Copenhagen Peace Research Institute,
April 1998 (upubl).

Documents on the Future of COPRI, Working Papers 14/1996.

Årsrapport 1991, Arbejdsrapport 1/1992, COPRI, 1992.

Institut for grænseregionsforskning

www.ifg.dk

Fink, T; Groes, N; Noack, J. P.; Becker-Christensen, H.:
Institut for grænseregionsforskning 20 år Brikker til instituttets historie set fra en direktørstol, Institut for grænseregionsforskning, 1996.

Forskning i Sønderjylland Årsberetning 1992; 1993; 1994; 1995; 1996; 1997,
Institut for grænseregionsforskning 1993; 1994; 1995; 1996; 1997; 1998.

Grænseregioner i den europæiske integration - en forskningsstrategi,
Institut for grænseregionsforskning, 1997.

Bornholms Forskningscenter

www.rbc.dk

Udkantsområder – regional- og turismeforskning på
Bornholms Forskningscenter, Bornholms Forskningscenter, 1996.

Årsberetning 1996;1997, Bornhoms Forskningscenter, 1997; 1998.

Fødevareministeriet

www.fvm.dk

Fonde med offentlig interesse, Finansministeriet, 1998
(www.fsk.dk/locations/fm/fonde/index.html).

Fødevareministeriets Forskningsindsats 1995/1996, Årsrapport for Fødevareministeriets Forsknings- og forsøgsvirksomhed, Strukturdirektoratet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 1997.

Fødevareministeriets forsknings- og udviklingsbevillinger, Ramme- og aktivitetsplan 1998- 2001, Strukturdirektoratet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. 1998

Kortlægning 1985, Landbrugets Samråd for forskning og forsøg, 1986.

Kortlægning 1990; 1991; 1992; 1993, Forskningssekretariatet, Landbrugsministeriet, 1991; 1992; 1993; 1994.

Kortlægning 1994, Forskningssekretariatet, Landbrugs- og Fiskeriministeriet, 1995.

Kortlægning 1995, Strukturdirektoratet, Landbrugs- og Fiskeriministeriet, 1996.

Kortlægning 1996, Strukturdirektoratet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 1996.

Regeringens Fødevarepolitiske redegørelse
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri 1998

Udvalget om udarbejdelse af forslag til en national strategi for den offentlige jordbrugsforskning: Forslag til national strategi for jordbrugsforskningen (Betænkning nr. 1274, 1994).

Udvalget om udarbejdelse af forslag til en national strategi for den offentlige danske fiskeriforskning: Forslag til national strategi for fiskeriforskningen (Betænkning nr. 1340, 1997).

Danmarks Fiskeriundersøgelser

www.dfu.min.dk

Virksomhedsregnskab 1997, Danmarks Fiskeriundersøgelser, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. 1998

Internt oparbejdet talmateriale.

Danmarks JordbrugsForskning

www.agrsci.dk

Danmarks JordbrugsForskning pjece 23 sider, Danmarks JordbrugsForskning, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri , 1998 (?).

Danmarks Jordbrugsforskning, Ramme- og aktivitetplan 1997- 2000, Strukturdirektoratet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. 1997

Danmarks Jordbrugsforskning, Ramme- og aktivitetplan 1998- 2001 (upubl.) Resultatkontrakt mellem Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og Danmarks JordbrugsForskning 1998 – 2001.

Strategi 2005, Danmarks Jordbrugsforskning, 1997 (?).

Virksomhedsregnskab 1996, Statens Husdyrbrugs forsøg, 1997 (upubl).

Virksomhedsregnskab 1997, Danmarks JordbrugsForskning, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 1998.

Årsberetning 1997, Danmarks JordbrugsForskning, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 1998.

Udskrift fra kontraktdatabasen 24-06-98.

Spørgsmål fra Rigsrevisionen af 22. dec. 1997 og svar fra Danmarks JordbrugsForskning af 16. februar 1998.

Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut

www.sjfi.dk

Ramme- og aktivitetplan 1998 -2000 (upubl.), Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut.

Årsberetning 1990; 1991; 1992; 1993, Statens Jordbrugsøkonomiske Institut, Landbrugsministeriet, 1991; 1992; 1993; 1994.

Årsberetning 1994; 1995, Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut, Landbrugs- og Fiskeriministeriet, 1995; 1996.

Årsberetning 1996; 1997, Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 1996; 1998.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut, pjece, 1997.

Statens Skadedyrlaboratorium

Strategiplaner 1998 - 2003, Staten Skadedyrlaboratorium ,1998 (upubl.).

Årsberetning/Annual Report 1996, Danish Pest Infestation Laboratory, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Statens Skadedyrlaboratorium, 1997.

Statens Veterinære Serumlaboratorium

www.svs.dk

Pedersen, Knud Børge, "SVS 90 år" (udkast til artikel i SVS/SVIV-nyt).

SVS 80 år, 9. september 1988, Meddelelse nr. 850, Statens Veterinære Serumlaboratorium, 1988.

Årsberetning 1990; 1991; 1992; 1993 /The 1990; 1991; 1992; 1993 Annual Report from the Danish National Veterinary Laboratory and State Veterinary Institute for Virus Research, Statens Veterinære Serumlaboratorium og Statens Veterinære Institut for Virusforskning, Landbrugsministeriet 1991; 1992; 1993; 1994.

Årsberetning 1994; 1995/The 1994; 1995 Annual Report from the Danish National Veterinary Laboratory and State Veterinary Institute for Virus Research, Statens Veterinære Serumlaboratorium Statens Veterinære Institut for Virusforskning, Landbrugs- og Fiskeriministeriet, 1995; 1996.

Årsberetning 1996; 1997/The 1996; 1997 Annual Report from the Danish National Veterinary Laboratory and State Veterinary Institute for Virus Research, Statens Veterinære Serumlaboratorium Statens Veterinære Institut for Virusforskning, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri 1997; 1998.

Internt oparbejdet materiale.

Statens Veterinære Institut for Virusforskning

www.vetvirus.dk

Virksomhedsregnskab 1997, Statens Veterinære Institut for Virusforskning, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri ,1998.

Årsberetninger sammen med Statens Veterinære Serumlaboratorium (se ovenfor).

Veterinær- og Fødevaredirektoratet

www.vfd.dk

Arbejdsgrundlag og prioriteringer 1996-1997, Levnedsmiddelstyrelsen, 1996.

Institutterne i Veterinær- og Fødevedirektoratet - Ramme- og aktivitetsplan 1998 – 2001, Strukturdirektoratet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Virksomhedsregnskab 1995; 1996, Levnedsmiddelstyrelsen, 1996; 1997.

Virksomhedsregnskab 1997, Veterinær- og Fødevedirektoratet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 1998.

Institut for Fødevarsikkerhed og Toksikologi

Institute of Toxicology Activity Report 1993, Levnedsmiddelstyrelsen.

Instituttet for Toksikologi 1994; 1995, Levnedsmiddelstyrelsen, 1996.

Årsberetning 1989; 1990; 1991; 1992, Instituttet for Toksikologi, Levnedsmiddelstyrelsen, 1990; 1991; 1992; 1993.

Tarding, Finn (red): *Instituttet for Toksikologi 1968 –1988*, Levnedsmiddelstyrelsen, Sundhedsministeriet, 1988.

Årsberetning 1996/1997, Institut for Fødevarsikkerhed og Toksikologi, Veterinær- og Fødevedirektoratet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, 1997.

Institut for Fødevarerundersøgelser og Ernæring

Danish Food Monitoring Programme 1996 Review, National Food Agency of Denmark, 1996.

Årsberetning 1996; 1997, Institut for Fødevarerundersøgelser og Ernæring, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri 1997; 1998.

Miljø- og Energiministeriet

www.mem.dk

National Strategi for Dansk Miljø- og Energiforskning, Miljø- og Energiministeriet, 1996

Præsentation af ministeriet, Miljø- og Energiministeriet, 1997.

Rehling, David (red.): *Miljø- og Energiministeriet 1971-96: Undfangelse, udvikling og udblik*. København 1996.

Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse

www.geus.dk

Arbejdsprogram 1998, GEUS Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse, Miljø- og Energiministeriet (upubl.).

Betænkning om Geocenter (Betænkning nr. 1308, Forskningsministeriet, 1995).

Christensen, O.W.; Stenestad, E: GEUS' kvalitetshåndbog, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser, Miljø- og Energiministeriet, 1997.

Notat om GEUS' kvalitetssikring af videnskabelige udsendelser, 5. august 1998

Resultatkontrakt - strategier og faglige målsætninger for 3-årsperioden 1997-1999, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse, Miljø- og Energiministeriet.

Virksomhedsregnskab 1997, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse, Miljø- og Energiministeriet, 1998

Årsberetning 1997, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse, Miljø- og Energiministeriet, 1998.

Årsberetning og Virksomhedsregnskab 1996, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse, Miljø- og Energiministeriet, 1997.

Danmarks Miljøundersøgelser

www.dmu.dk

Beretning og Aktiviteter 1991-92; 1993-94, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet, 1992; 1994.

Beretning og Aktiviteter 1994-95; 1995-96; 1996-97; 1997-98, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljø- og Energiministeriet, 1995; 1996; 1997; 1998.

Holten-Andersen, Christensen, Kristiansen, Kristensen og Emborg (red): *Natur og Miljø 1997, Påvirkninger og tilstand*, Faglig rapport fra DMU nr. 224, 1998.

National Environmental Research Institute, R & D Projects 1996, Ministry of Environment and Energy, National Environmental Research Institute, 1996.

Resultatkontrakt for DMU, Danmarks Miljøundersøgelser 1997- 1999.

Virksomhedsregnskab 1997, Danmarks Miljøundersøgelser, 1998.

Årsberetning: 1989; 1990, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet, 1990; 1991.

Forskningscentret for Skov & Landskab

www.fsl.dk

Holmsgaard, Erik; Elers Koch, Niels (red.): *Skovbrugsforskning i 100 år i Dansk Skovbrug i 100 år*, Festskrift udgivet i anledning af Danske Forstkandidaters Forenings 100 års jubilæum, København, 1997.

Intern driftsbudget-analyse 1993 - 2001,
Forskningscentret for Skov & Landskab, Miljø- og Energiministeriet, 1997.

Internt notat (j. nr. 029-02), Introduktion til kvalitetsprocedure for FSL-produkter.

Koch, Niels Elers (red): Arbejdsprogram 1997 for Forskningscentret for Skov & Landskab, Forskningscentret for Skov & Landskab, Miljø- og Energiministeriet, 1997.

Koch, Niels Elers (red): Arbejdsprogram 1998 for Forskningscentret for Skov & Landskab, Forskningscentret for Skov & Landskab, Miljø- og Energiministeriet, 1998.

Koch, Niels Elers (red): Virksomhedsregnskab 1996,
Forskningscentret for Skov & Landskab, Miljø- og Energiministeriet, 1997.

Koch, Niels Elers; Hansen, Poul Hjort (red): Virksomhedsregnskab 1997, Forskningscentret for Skov & Landskab. København, Miljø- og Energiministeriet, 1998.

Publikations-forklæde, checkliste til kvalitetsoptimering
af FSL-produkter j.nr. 029-02

Resultatkontrakt for Forskningscentret for Skov & Landskab 1996 – 1999,
Forskningscentret for Skov & Landskab, Miljø- og Energiministeriet,
1995 (j.nr. 034/5209 PHH).

Socialministeriet

www.sm.dk

John F. Kennedy Instituttet

Nielsen, Rolf Hugaard: *John F. Kennedy Instituttet /The John F. Kennedy Institute 1967 - 1992*

Jubilæumsskrift, John F. Kennedy Instituttet, 1992.

Virksomhedsregnskab 1997 for John F. Kennedy Instituttet
(upubl.).

Årsberetning 1993 – 1997, John. F. Kennedy Instituttet.

Socialforskningsinstituttet

www.sm.dk/sfi/sfi.htm

Arbejdsprogram 1998, Socialforskningsinstituttet, 1998.

Notat om forskningskvalitet og kvalitetssikringsprocedurer, 1997.

Resultatkontrakt for Socialforskningsinstituttet, 1994.

Årsberetning med virksomhedsregnskab 1997, Socialforskningsinstituttet, 1998.

Forkortelsesliste

* angiver, at institutionen indgår i undersøgelsen

AAU	Aalborg Universitet
AFSK	Analyseinstitut for Forskning*
AKF	Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut
AU	Aarhus Universitet
BFC	Bornholms Forskningscenter*
CST	Center for Sprogteknologi*
COPRI	Center for Freds- og Konfliktforskning*
DFU	Danmarks Fiskeriundersøgelser*
DJF	Danmarks JordbrugsForskning*
DMU	Danmarks Miljøundersøgelser*
DRI	Dansk Rumforskningsinstitut*
DTI	Danmarks Teknologiske Institut
DTU	Danmarks Tekniske Universitet
FSL	Forskningscentret for Skov & Landskab*
GEUS	Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse*
HHA	Handelshøjskolen i Århus
HHK	Handelshøjskolen i København
IFE	Institut for Fødevareundersøgelser og Ernæring*
IFG	Institut for grænseregionsforskning*
IFT	Institut for Fødevarerikkerhed og Toksikologi*
JFK	John F. Kennedy Instituttet*
KU	Københavns Universitet
KVL	Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole
OU	Odense Universitet
RUC	Roskilde Universitets Center
SFI	Socialforskningsinstituttet*
SJFI	Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut*
SSL	Statens Skadedyrlaboratorium*
SUC	Sydjysk Universitets Center
SVIV	Statens Veterinære Institut for Virusforskning*
SVS	Statens Veterinære Serumlaboratorium*
VFD	Veterinær- og Fødevaredirektoratet